

Ženy za zrkadlom

Σενλ ζρ ζικρσσιω

Ženy za zrkadlom

ZBORNÍK TEMATICKÝCH A OCENENÝCH PRÁČ XXXII. ROČNÍKA CELOSLOVENSKEJ
LITERÁRNEJ SÚŤAŽE JOZEFA BRANECKÉHO STUDŇA SA TAJNE S DAŽĎOM ZHOVÁRA

Braneckého Trenčín

Zostavili: Margita Ivaničková, Janka Poláková

Matica slovenská
2024

ŽENY ZA ZRKADLOM

Zborník tematických a ocenených prác XXXII. ročníka celoslovenskej literárnej súťaže Jozefa Braneckého „Studňa sa tajne s dažďom zhovára“

BRANECKÉHO TRENČÍN

Zostavili: Margita Ivaničková, Janka Poláková

Grafické spracovanie: Peter Martinák

Prešlo čiastočnou jazykovou úpravou.

© Miestny odbor Matice slovenskej v Trenčíne

© Spolok slovenských spisovateľov

Pri príležitosti 32. ročníka celoslovenskej literárnej súťaže

Jozefa Braneckého „Studňa sa tajne s dažďom zhovára“

vydala Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne v roku 2024.

OBSAH

Kučery na hlave	6
Úvodom	7
Šťastie je mať svoj domov	8
Propozície XXXII. ročníka literárnej súťaže Jozefa Braneckého	10
Výsledková listina XXXII. ročníka literárnej súťaže Jozefa Braneckého	11
Ocenené práce (tematická oblasť)	13
Ocenené práce (poézia – autori do 20 rokov)	37
Ocenené práce (próza – autori do 20 rokov)	61
Ocenené práce (poézia – autori nad 20 rokov)	82
Ocenené práce (próza – autori nad 20 rokov)	106

PATRÍCIA MICHALIDESOVÁ

Kučery na hlave

jeden prameň druhý tretí
prídem za tebou
ponorím hlavu
som do mäkká
som vlnivá
som
a v studni je zrazu priveľa miesta
len pre jedného

Úvodom

Milí priatelia, milí autori, rada opakujem zvláštne potešenie z toho, že našu súťaž a jej výstupy považovali členovia komisie Fondu na podporu umenia za natolko nebezpečné, že organizátorov celoslovenskej literárnej súťaže Jozefa Branekého „Studňa sa tajne s dažďom zhovára“ po tridsiatich dvoch rokoch nepodporil ani jediným centom! Na všetkých mediálnych úrovniach môžeme opakovane vnímať deklarovanú nezávislosť politiky a umenia, skutočnosť je však omnoho prozaickejšia. Neznalosť našej histórie a zahanbujúca nevedomosť o osobnostiach našich dejín, aj nedávnych vydáva smutné svedectvo o hodnotiacich kritériách „progresívnych“ komisií. Ani tentoraz sme sa nezľakli takejto formy sofistikovanej likvidácie vašej pôvodnej autorskej literárnej tvorby. Spolahlivú pomocnú ruku nám symbolicky podala Matica slovenská a tradične nápomocná a ústretová pretrvala aj Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne, za čo im patrí naša úcta a veľké poďakovanie.

Do 32. ročníka literárnej súťaže bez rozpočtu, teda iba z príspevku organizátorov z vlastných zdrojov a z nepredstieraného záujmu o autorskú literárnu tvorbu poslalo svoje súťažné práce 87 autorov, z toho 28 mužov, 59 žien, počet súťažných príspevkov - 221.

Na margo tematického zamerania rada konštatujem, že sa vo vašich autorových príspevkoch objavili aj pôvabné texty a motívy vzájomnej náklonnosti, lásky a humorného nadhľadu na deje každodenného života. Rozčesnutosť spoločnosti sa však bez idealizovania vyskytuje aj vo vašej literárnej reflexii. Tak to má byť, umelecky spracovať aj ťažké existenciálne témy a spoločensky všadeprítomný podvod. Verím, že nastanú aj časy, kedy tieto témy nebudú väčšinové a budeme sa môcť tešiť z bežných ľudských príbehov pokojného života, ktorý sa vytratil z médií, sociálnych sietí obzvlášť; to však neznamená, že vymizol z medziludských vzťahov.

Práve tu je platforma naozajstných umeleckých tvorcov – rozoznať manipuláciu, zastrasovanie a tým aj oslabenie tvorivého bohatstva, ktoré je v nás a – nepodľahnúť! Tvoriť! Nedať si vziať hodnoty, ktoré sú nadčasové a navždy platné. To je najkrajšia odpoveď všetkým, ktorí by chceli mať z ľudí konzumnú, nepremýšľajúcu masu poslušných zombie.

Margita Ivaničková

tajomníčka odbočky Spolku slovenských spisovateľov Trenčianskeho kraja

Šťastie je mať svoj domov

Na stránkach vševediaceho informačného génia, teda na internete, som sa nedávno dozvedel, že nejaká tuctová agentúra, parazitujúca kdesi v Európe, uskutočnila prieskumnú anketu na tému, či sa cítite šťastne vo svojom štáte, vo svojej krajine, vo svojom národnom spoločenstve. Poviem hneď na úvod, že to je otázka na úrovni sedemdesiatehošiesteho poradia pohlavia. Prečo? Najskôr by sme museli vedieť, čo je šťastie. A to nikto nevie, lebo to je pojem, ktorý patrí do filozofickej kategórie. Je neuchopiteľný ako ortuť prstami. Krováci v Afrike celý život žijú v džungli, sú neustále v pokluse a nahí, pritom sa cítia šťastní, a nemenili by svoj domov za nič na svete. Je to otázka, ktorá sa nekladie a je svojím spôsobom nezodpovedateľná. Spomínam si, že v detstve jeden z našich rodinných priateľov sa ma pri každej návšteve pýtal, koho mám radšej – mamičku alebo otecka. Najskôr som sa mu vyhýbal a potom som ho znenávidel. Rovnako sprostou otázkou všeobecnejšieho charakteru je, či je slovenčina najťažšia reč na svete. No ak by som mal pod hrozbou dronu s výbušninou odpovedať na uvedenú otázku, odpovedal by som asi takto: šťastný je človek, ak má svoj domov, svoju vlasť, ak vie, ku ktorému národnému spoločenstvu patrí. Áno, šťastný je človek, ak má svoj domov, svoju vlasť, a to so všetkými radosťami i nešťastiami, dokonca i katastrofami, ktoré sa nevyhnú žiadnemu ľudskému spoločenstvu. Sme šťastní, keď máme svoj domov aj ako „ruky, na ktorých smieš plakať“. Len doma sa môžeme cítiť ako doma. Hoci aj písať. Napríklad básne. Jedným slovom – tvoriť. A to s pomocou toho najvzácnejšieho materiálu, ktorý nám bol požehnaný – slova. Aj keď sa to dnes nezdá, ale pravda je, že všetko sa odvíja od slova. Preto sú požehnaní tí, ktorým bolo dovolené skloniť sa k slovu bližšie. A je ich stále dosť.

Potvrdil to aj 32. ročník (2024) Literárnej súťaže Jozefa Braneckého v Trenčíne s tajomným mottom „Studňa sa tajne s dažďom zhovára“. Inými slovami, súťaž nezadržateľne vstúpila do štvrtej dekády svojho trvania a chce sa mi dať, že aj do štvrtej generačnej dekády, čo dokazuje že má už svoje nezastupiteľné miesto v literárno-kultúrnych podujatiach v našej vlasti. Stala sa vyhľadávaným podujatím pre všetky generácie. A čím zaujal tento ročník? V dobrom i zlom? Zdá sa, že naša spoločnosť sa i naďalej „odlyrizúva“. Na našom literárnom stole o tom svedčí malá účasť v mládežníckej kategórii v žánri poézia. Zato žánrová kategória prózy je zastúpená pomerne slušne, čo ma utvrdzuje v domnienke, že sa „spragmatizujeme“ už od mladosti. Príčinou je celkom iste „startupová“ doba, ktorá akosi nemá čas nahliadnuť aj do

duchovna a citových poryvov človeka. Len potom akosi nechápem, prečo sa nad rakvou pri poslednej rozlúčke recitujú básne a ako som zaznamenal v poslednej dobe, smrteľne chorí ľudia, v poslednom ťažení života, chcú čítať a čítajú – poéziu.

Zvláštnym znamením 32. ročníka našej súťaže bola skutočnosť, že účastníci súťaže vo vekovej kategórii dospelých, teda od 20 rokov bez obmedzenia veku, počtom pomerne vysoko prevýšili mladých. Je to dôkaz toho, že literárna súťaž Jozefa Braneckého v Trenčíne už široko zarezonovala na celom Slovensku, a sólovo aj za jeho hranicami. Dobrým znamením je aj skutočnosť, že príspevky viacerých autorov majú už nespornú publikovateľnú úroveň nielen v oficiálnych celoštátnych i regionálnych periodikách, ale dozreli už aj na úroveň samostatných knižných publikácií. S týmto poznaním korešponduje aj fakt, že niektorí viacnásobní účastníci súťaže evidentne literárno-umelecky dozreli. Do veľkej miery sa to týka aj tematickej kategórie „Žena za zrkadlom“. Sú to zrelé, umelecky presvedčivé výpovede o praktickom i emocionálnom živote súčasných žien, ale aj o významných ženách našej nedávnej minulosti, napríklad o Elene Maróthy Šoltésovej. Nebudem menovať autorky a autorov. Iste sa pripomenú vybranými ukážkami v ďalších textoch a čitateľ rýchlo zistí, koho som mal na mysli.

V tej ankete, čo som spomenul na úvod, sme sa údajne umiestnili kdesi uprostred. Ale je to jedno. Šťastní sú tí ľudia, čo majú domov a šťastné domovy tvoria aj šťastnú krajinu. A tou je naše Slovensko. Sme šťastní vo svojej slovenskej vlasti. A výmyselníci takýchto ankiet nech sa zabávajú ďalej.

Jaroslav Rezník

spisovateľ, predseda poroty, čestný predseda Spolku slovenských spisovateľov

MATICA SLOVENSKÁ A MIESTNY ODBOR MATICE SLOVENSKEJ V TRENČÍNE
VEREJNÁ KNIŽNICA MICHALA REŠETKU V TRENČÍNE
v zriaďovateľskej pôsobnosti Trenčianskeho samosprávneho kraja
SPOLOK SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV A MESTO TRENČÍN

vypisujú

XXXII. ROČNÍK CELOSLOVENSKEJ LITERÁRNEJ SÚŤAŽE JOZEFA BRANECKÉHO PRE STREDOŠKOLÁKOV A DOSPELÝCH

Studňa sa tajne s dažďom zhovára

PROPOZÍCIE SÚŤAŽE

Žánre

I. PRÓZA • II. POÉZIA

Vekové kategórie

MLÁDEŽ (15 – 20 rokov) • DOSPELÍ

Tematické oblasti

a) ŽENY ZA ZRKADLOM

Výbor Matice slovenskej vyhlásil rok 2024 za Rok slovenských žien v národnom hnutí. Organizátori súťaže sa tešia na vaše autorské vnímanie výnimočných žien, či už v našej minulosti, alebo v súčasnosti. Žien, vo svojom tajnomnom labyrinte „za zrkadlom“ teda tam, kde iba ony vedia najst' východiská zo situácií, ktoré sa „pred zrkadlom“ javia ako bezvýchodiskové.

b) BEZ OBMEDZENIA ŽÁNRU A TÉMY

Súťažné podmienky

V kategórii próza pošle súťažiaci najviac 3 samostatné, doteraz nepublikované práce, z väčších diel ukážky max. v rozsahu 7 strán, v kategórii poézia najviac 6 doteraz nepublikovaných básní.

Súťaž nie je určená pre členov spisovateľských organizácií.

Posielanie príspevkov do súťaže

• Tri exempláre (napísané na PC / strojom) pošlite na adresu: Verejná knižnica Michala Rešetku, Hasičská ulica č. 1, 911 82 Trenčín. Jeden exemplár pošlite na e-mail: sylvia.fabova@vkmr.sk.

• Príspevky do súťaže môžete posielat' do **30. 9. 2024**.

Práce doručené po tomto termíne nebudú zaradené do hodnotenia.

• Súťažiaci uvedie na každý exemplár čitateľne žáner, kategóriu, svoje meno, priezvisko, školu, adresu, telefonický a e-mailový kontakt. Odoslaním príspevku súťažiaci udeľuje organizátorovi súťaže súhlas so spracovaním osobných údajov. Za súťažiacieho, ktorý do termínu zaslania príspevku nedovršil vek 18 rokov, podpisuje súhlas so spracovaním osobných údajov jeho zákonný zástupca.

• Zaujatosť Fondu na podporu umenia a selektívne odmietanie podpory projektov je už spoločenskou témou, ktorá čaká na systémové objektivizovanie. Dovtedy organizátori budú naďalej renomovanú súťaž realizovať, hoci v komornejších podmienkach.

• Súťažiaci uvedie súhlas / nesúhlas s prípadným publikovaním svojho príspevku.

• Práca bude posudzovať' odborná porota zložená z členov Spolku slovenských spisovateľov.

• Vyhodnotenie súťaže a vyhlásenie výsledkov sa uskutoční v októbri 2024. Presný termín autorom ocenených prác oznámime a zverejníme na webe www.vkmr.sk.

KONTAKT: Janka Poláková (mobil: 0910 176 524)

Tešíme sa na Vaše príspevky!

Realizované s finančnou podporou Matice slovenskej.

VÝSLEDKOVÁ LISTINA

XXXII. ROČNÍKA CELOSLOVENSKEJ LITERÁRNEJ SÚŤAŽE
JOZEFA BRANECKÉHO „STUDŇA SA TAJNE S DAŽĎOM ZHOVÁRA“

TEMATICKÁ OBLASŤ: ŽENY ZA ZRKADLOM

- 1. miesto:** Katarína Holcová (Brandýs nad Labem, Česká republika)
  - 2. miesto:** Karol Ctibor Strmenský (Obchodná akadémia M. Hodžu, Trenčín)
  - 2. miesto:** Edita Ďurčová (Nové Mesto nad Váhom)
  - 3. miesto:** Judita Ďurčová (Nové Mesto nad Váhom)
  - 3. miesto:** Janka Bojňanská (Spišská Nová Ves)
- Cena primátora Mesta Trenčín:** Alica Struková (Hlohovec)
Cena MO MS: Katarína Holubeková (Stupava)

BEZ OBMEDZENIA ŽÁNRU A TÉMY

Poézia / autori do 20 rokov

- 1. miesto:** Patrícia Michalidesová, Gymnázium , Ul. 17. novembra, Topoľčany
  - 2. miesto:** Katarína Kvaltýnová, Gymnázium, Párovská ul., Nitra
  - 3. miesto:** Viktória Tomečková, Gymnázium J. Hollého, Trnava
- Cena primátora Mesta Trenčín:** Liliana Tomková (Piaristické gymnázium J. Braneckého, Trenčín)
Cena MO MS: Natália Janeková (Piaristické gymnázium J. Braneckého, Trenčín)
Cena predsedu poroty: Pavel Dobeš (Budimír)
Cena Odboru školstva a kultúry Úradu TSK: Vanessa Zara Kráľová, SOŠ pedagogická Prešov

Poézia / autori nad 20 rokov

- 1. miesto:** Magdaléna Martišková (Topoľčany)
  - 2. miesto:** Anna Lažová (Svidník)
  - 2. miesto:** Judita Ďurčová (Nové Mesto nad Váhom)
  - 3. miesto:** Jana Paučinová (Bošáca)
- Cenu primátora Mesta Trenčín:** Ľuboš Mareta (Trenčín)
Cenu predsedu poroty: Darina Milčová (Humenné)
Cena MO MS: Stanislav Ondráš (Bolešov)

Próza / autori do 20 rokov

- 1. miesto:** Sofia Halášová (Gymnázium Ľudovíta Štúra, Trenčín)
  - 2. miesto:** Annamária Stachová (Obchodná akadémia M. Hodžu, Trenčín)
  - 3. miesto:** Rebeka Motýľ (Gymnázium M. Hattalu, Trstená)
  - 3. miesto:** Hana Svedková (Piaristické gymnázium J. Braneckého, Trenčín)
- Cena primátora Mesta Trenčín:** Katarína Lakatošová (Piaristické gymnázium J. Braneckého, Trenčín)
- Cena Odboru školstva a kultúry Úradu TSK:** Veronika Smerčiaková (SOŠ dopravná, Trenčín)

Próza / autori nad 20 rokov

- 1. miesto:** Zuzana Martišková (Topoľčany)
  - 2. miesto:** Jozef Páleník (Svinná)
  - 2. miesto:** Alica Struková (Hlohovec)
  - 3. miesto:** Mária Pilková (Jihlava)
  - 3. miesto:** Martina Bierovská Martinisková (Dolná Súča)
- Cena Verejnej knižnice M. Rešetku:** Martin Mišún (Šenkvice)
- Cena predsedu poroty:** Patrícia Mutňanská (Nemšová)
- Cena primátora Mesta Trenčín:** Edita Ďurčová (Nové Mesto nad Váhom)
- Cena primátora Mesta Trenčín:** Marián Nomilner (Trnava)
- Cena Odboru školstva a kultúry Úradu TSK:** Ľubica Ďuržová (Trenčín)
- Cena MO MS:** Anna Trgiňová (Chrenovec – Brusno)
- Cena MO MS:** Martina Krnáčová (Nová Baňa)
- Cena MO MS:** Alexander Scholz (Praha)

ZLOŽENIE ODBORNEJ POROTY

Predseda: Jaroslav Rezník

Členovia: Margita Ivaničková, Janka Poláková, Juraj Oravec

KATARÍNA HOLCOVÁ

(Pozn. red. Autorkinu dcéru Kláru zastrelil študent Dávid Kozák na Filozofickej fakulte Karlovej univerzity 21. decembra 2023 v Prahe v budove fakulty na Námestí Jana Palacha. Počet obetí bol 14. Trinásť obetí zomrelo priamo na mieste streľby, 1 obeť na následky zranení v nemocnici a 24 osôb bolo zranených. Ide o najtragickejšiu streľbu v histórii Česka.)

Naše mŕtve deti

(Korešpondencia s Elenou Maróthy Šoltésovou)

Milá Elenka,

dúfam, že Ti nevadí, že Ti hneď tykám, aj keď ma nepoznáš. Ja Ťa ale poznám, aj keď neviem, či presne. Poznám Ťa ako matku mŕtvych detí. Podľa toho, čo čítam, si mi blízka. Niekedy mám pocit, že píšeš vety, ktoré chcem napísať sama, len tá slovenčina sa za tých sto rokov trochu zmenila.

Vlastne Ťa poznám len ako mamu. Nevieť, či som v škole nedávala pozor, keď sme sa o Tebe učili, alebo či sme sa príliš o Tebe neučili. Občas si písala o Pánu Bohu, a to sa nemuselo páčiť.

Ako by si sa mi predstavila? Cítiš sa byť hlavne matkou mŕtvych detí?

Katarína (matka mŕtvej dcéry)

Milá Elenka,

urobila si svoje deti nesmrteľné. Toľko drobných okamžikov zostalo zakonzervovaných v Tvojich riadkoch. Bola by tá knižka napísaná, keby žili? Nevieť, možno nie. Ale myslím, že by si radšej bola bez knižky a s deťmi. Tak bolestne zaplatený román.

Katarína

Milá Elenka,

na toľko vecí by som sa Ťa chcela spýtať, chcela by som sedieť s Tebou pri jednom stole, občas si ťažko vzdychnúť a občas sa nesmelo usmiať. Píšeš, že si sa túžila stretnúť so svojim mŕtvym dieťaťom aspoň v sne. S Tvojou Elenkou sa Ti to splnilo a nakoniec aj s Ivanom. A ja stále nič, aj keď po tom tiež veľmi túžim. Možno ten záblesk dva týždne po Klárkinej smrti. Nevidela som

ju, len preblesklo svetlo, ktoré prinieslo na chvíľku pokoj. Mne to nestačilo, stále chcem nejaký živší sen. Nie som nevďačná?

Katarína

Milá Elenka!

Tiež si mala pocit, že si nikdy neprestala byť súčasťou svojho dieťaťa, ako vtedy pradávno, keď rástlo z Tvojej krvi, alebo z Tvojho mlieka. Nedokážem sa od svojej dcéry oddeliť. Sú dve možnosti – pozitívna, že dcéra žije vo mne, a tá negatívna, že som s ňou ja umrela. Zatiaľ sa cítim mŕtva. Dokázala si žiť po tom, čo Tvoje deti umreli?

Už sa celkom poznáme, a tak sa podpíšem tak domácky.

Katka

Milá Elenka,

Snažila som sa pohľadať všetky Tvoje životopisy, aby som dohnala to, čo som zameškala v škole.

A tak už viem, koľko si toho v živote dokázala.

Vedela si po smrti svojich detí ešte písať vymyslené príbehy? Príbehy normálnych životov s normálnymi trápeniami. Nepripadali Ti ako banality, o ktorých nemá zmysel písať? Ja zatiaľ neviem nič normálne napísať. Som ponorená do svojho zúfalstva.

Ty naopak prosíš za odpustenie čitateľa, že ho zaťažuješ svojim žiaľom, ale vzápätí polemizuješ, či je úlohou literatúry ušetriť čitateľa od toho, od čoho nás život neušetruje. Mne úprimnosť Tvojho žiaľu zakonzervovaného v knižke pomáha. A tak, čo myslíš, môžeme písať o svojom žiali?

Katka

Milá Elenka,

Je mi stále horšie a horšie. Už je to osem mesiacov, čo nám Klárku zabili. Stále tomu neverím. Ako to ďalej vydržím? Ono to tak strašne bolí. Aj fyzicky. Píšeš, že sedem rokov po smrti Ivana stále cítiš osteň. Sedem rokov, to už budem starena a stále to bude bolieť. Najviac ma bolí tá strata lásky. Veríš v nesmrteľnosť lásky? Píšeš, že žiaľ je láskou v smútku zakuklenou. To je o mojej láske ku Klárke. Ale, čo Klárkina láska, ktorá mi pomáhala prežívať ťažké chvíle, kde sa tá stratila? Alebo žije? Odpovedz, prosím

Katka

Milá Elenka,

Klárka si túto poviedku už nikdy neprečíta. To som s ňou bola dohodnutá, že ak dám niekedy dohromady knižku, bude mojou prvou kritičkou a nebude ma šetriť. Ako rada som sa s ňou rozprávala o literatúre. Veď ju študovala. Veď bola na literárnom seminári, keď dvere rozrazil vrah.

Otvorila som si jej čítačku a našla som zaujímavé knihy doporučeného čítania. Učebnice literárnej teórie. Nemala by som ich začať čítať? Učiť sa takto do-
datočne od nej, keď mi už nikdy nič nepovie. Elenka, tak ma napadlo, dávala si čítať svojmu synovi, čo si napísala? Učila si sa od neho? Lebo moje dieťa zomrelo, keď som už od neho mohla tak veľa dostať. Sebecký žiaľ.

Katka

Milá Elenka,

čo pre Teba znamenala práca? Teraz nemyslím tie každodenné povinnosti okolo domu alebo detí. O tých som si čítala v Tvojej knihe. Ale tá práca mimo dom? Tiež si mala pocit, že tá dopĺňa do celistvosti. Čo Živena, čo aktivity pre vyšivačky, čo Tvoj román Proti prúdu?

Ja som mala v posledných rokoch taký príjemný, hrejivý pocit, takú vďačnosť smerom tam hore, že dar detí a práce mi dával stabilitu, že som stála v živote na dvoch nohách, široko a bezpečne rozkročená. Tá rodinná noha bola omnoho silnejšia, ale tá druhá pracovná umožnila udržať rovnováhu. Ako som za to vedela ďakovať, aký som mala pocit nezaslúženého daru.

A teraz... Ako stroj ráno vstanem a idem do roboty. Plním povinnosti. Rodina rozutekaná, akoby nebola.

Bude to už tak navždy? Odpovedz! Veľmi to potrebujem vedieť.

Katka

Milá Elenka,

dnes je mi zvlášť smutno, ani plakať neviem. Cítim sa ako vystrelená do vesmíru, kde v beztiaži nevieš, kde je hore a kde je dole. Píšeš, že Ťa najviac boleli nesplnené plány a túžby Ivana. Ako sa snažil vyštudovať, nájsť stratený diplom a nič z toho. Mňa tiež najviac bolia tie zmarené vedomosti, tak zrelé názory na tak mladé dievča, hodiny tréningu, schopnosť zorganizovať si čas, jej empatia, nadhľad, zmysel pre humor. Stále ju vidím nehybnú v rakve. Ko-
nečne plačem....

Katka

Milá Elenka,
dokázala si po tom všetkom ešte veriť v milosrdného Boha!
Katka

Milá Elenka,
píšeš o vranách, ako o zlovestnom znamení, ktoré akoby predpovedali Ivanovu smrť. Teraz sa mi vybavuje utopené mača, ktoré som s veľkým sebazaprením lovila z nádrže na vodu tri mesiace pred Klárkinou smrťou. Úplne sa mi z toho vtedy spravilo zle. Nie, fuj, preč s takými nápadmi! Žiadne povery, musím sa naučiť veriť len v pravdu! Ale vždy som sa o Klárku najviac bála zo svojich dcér. Nemala som na to žiadny racionálny dôvod. Modlila som sa za ňu stovky modlitieb. Kde sa podeli? Klárka dokázala nad hlavu zdvihnúť sto kilo, vieš, bol to český rekord vo vzpieraní. A pritom nejakou materskou intuíciou som v nej vždy videla krehkú a zraniteľnú bytosť. A tie knihy, čo mala rada, akoby to tiež bolo znamenie! Ty si si nemohla prečítať žiadnu knižku Astrid Lindgrenovej. Alebo tam hore sa dá čítať, poznáš jej knižky? Napísala takú knižku o chlapčekovi, čo sa zabil pádom z výšky. Ako naša Klárka. A to bola Klárkina najobľúbenejšia knižka, volá sa Bratia, Levie srdce. Obrázok z nej bude mať Klárka na náhrobku. Ale ten chlapček vlastne nezomrel.... Tak, neviem, čo s tými znameniami? Všímať si ich, keď by mohli priniesť nádej.
Katka

Milá Elenka,
Končíš svoju knihu zamyslením o vojne. Vieš, že jedna z prvých vecí, o ktorej som premýšľala po Klárkinej smrti, bola, že si neviem predstaviť, koľko bolesti je v krajine, kde je vojna. Nás je dvanásť rodín, a koľko je to nešťastia, keď sa stretne. Tam, kde je vojna, sú tisíce takto zničených rodín, zlomených rodičov. A to všetko zbytočne! Zbytočne! Trvám na tomto pocite matky. Víťazstvo zla. Prečo? Prečo?
Katka

Milá Elenka,
Dnes bol taký zvláštny deň. Píšem to už len Tebe, lebo len my, čo sme prišli o dieťa, si vieme porozumieť. Bolí to stále viac a ostatní už o tom nechcú počuť. Dnes som mala prednášku na konferencii. Podarila sa mi nad očakávanie, cítim, že Klárka pomohla. Vedela dobre anglicky, mne to príliš nejde, tak mi asi nešepkávala, lebo som hovorila plynule.
Na konci som premietla oznámenie o jej smrti. Nič som k tomu nepovedala.

Sála zmlkla. A ja stále premýšľam, či som urobila dobre. Nezaťažila som zbytočne kolegov svojim smútkom, aj keď s mnohými som ako rodina?

Klárka pre mňa robila brigádu, pripravovala mi vzorky. Celý ten výskum, o ktorom som hovorila, vznikol len vďaka Klárkinej smrti. Tie vzorky by som dakedy v normálnom živote (tak nazývam dobu pred Klárkinou smrťou) zbežne prezrela a bola by som ich odložila. Ale teraz, keď Klárka nie je, majú pre mňa cenu relikvie, ktorá nesmie zapadnúť do zabudnutia. Musím o nich napísať článok. Bolo to tak ťažké niekoľko týždňov s nimi pracovať, vidieť tam jej rukopis, vidieť ju, ako v kúte u mňa v pracovni sedí, popisuje sklíčka, lepí. Stále tam mám džús, čo som jej kúpila, keď tam chodila v horúcom lete. Pomarančový s dužinou, taký mala rada. Nedokážem ho vypiť. Už je nafúknutý. Rozumieš tomu? Iní to nechápu. Bola som tými týždňami strávenými nad Klárkinými vzorkami tak plná, že som to musela kolegom povedať. Tiež som im to povedala aj preto, lebo sa niekedy správam ako blázon. Stratím sa na exkurzii, aby som sa mohla sama vypľakať. Obťažuje ma s niekým hovoriť, odpovedať, ešte anglicky. Nie som Klárka, ktorej to išla ľahko. Pozerám do prázdna, nereagujem. Tak nech vedia, že som sa nezbláznila.

A ešte som im povedala o tom aj preto, že keď o Klárke hovorím, tak mi to pomáha. Mala si niekoho, s kým si mohla hovoriť o svojich mŕtvych deťoch? A vieš čo, ja Ti budem o Klárke písať, keď už cítim, že nie je dobré o nej s každým hovoriť. Aby toho nebolo dnes dosť, tak 2000 km odtiaľto sa pripevňuje náhrobok na Klárkin hrob. Mrzí ma, že tam nie som, aj keď by som asi toho veľa cez slzy nevidela. Náhrobok je s tým obrázkom z knižky o chlapčekovi, čo zomrel, keď vypadol z okna. Vieš, čo je zvláštne? Bude to aj môj hrob a veľa premýšľam o tom, aké to bude, keď sa tam s Klárkou stretne. Ty to už vieš, aké to je, stretnúť sa so svojimi deťmi. Zostala Elenka dieťaťom? Mojej starej mame umrela mamička pri pôrode. Starká bola zvedavá, aké to bude, keď ona stará a vráskavá sa stretne so svojou mladou a krásnou mamičkou.

Tiež si sa prestala báť smrti, keď Ti zomrel Ivan? Mne po Klárkinej smrti zostal rešpekt zo smrti, ale strach odišiel. Odišla vďačnosť za nový deň. Niekedy si robím výčitky, či je to tak v poriadku. Ty mi vlastne odpovedáš, keď píšeš: „Smrťou Ivana zaniklo všetko, čo ma pútalo k životu“.

Katka

Milá Elenka,

som rada, že sme sa tak skamarátili. A teším sa na stretnutie tam hore. Sadneme si spolu k stolu aj s našimi deťmi a konečne sa budeme môcť uvoľnene zasmiať. Ako dakedy v normálnom živote Katka.

CTIBOR KAROL STRMENSÝ

Elena Maróthy Šoltésová: Žena za zrkadlom času

V zrkadle dejín sa odrážajú tváre mnohých, no len málokto z nich dokáže prekonať hranice svojej doby a zanechať stopu, ktorá pretrváva generácie. Medzi týmito výnimočnými osobnosťami stojí Elena Maróthy Šoltésová, žena, ktorej život a dielo sú svedectvom nezdolnej sily ducha a odhodlania meniť svet k lepšiemu. Jej príbeh nie je len biografiou jednej spisovateľky, ale eposom o emancipácii, vzdelaní a hlbokom ľudskom súcite.

Narodila sa 6. januára 1855 v Krupine, v dobe, keď Slovensko bolo ešte len tichým hlasom v mnohojazyčnom zbore Rakúsko-Uhorska. Jej otec, evanjelický farár Daniel Maróthy, možno ani netušil, že jeho dcéra sa stane jedným z najsilnejších hlasov svojej generácie. Mladá Elena vyrastala v prostredí, kde sa slovo vážilo viac než zlato a kde vzdelanie bolo kľúčom k lepšej budúcnosti. Jej cesta za získavaním poznatkov ju zaviedla najprv do nemeckého dievčenského ústavu a neskôr do Ľuboreče. Tieto skúsenosti formovali nielen jej intelekt, ale aj jej pohľad na svet a najmä na postavenie žien v spoločnosti. Už vtedy sa v nej rodilo presvedčenie, že ženy si zaslúžia viac než len úlohu tichých pozorovateľiek dejín. Každá kniha, ktorú prečítala, každá prednáška, ktorú si vypočula, bola tehličkou v základoch budúceho hnutia, ktoré malo zmeniť tvár slovenskej spoločnosti.

Keď v roku 1881 debutovala s poviedkou „Na dedine“, slovenská literárna scéna ešte netušila, aký talent sa práve zrodil. Elena písala s úprimnosťou a vášňou, ktorá prerážala cez stránky priamo do sŕdc čitateľov. Jej slová neboli len čiernym atramentom na bielom papieri, ale živou kronikou ľudských osudov, nádejí a bojov. No život Eleny nebol len príbehom literárnych úspechov. Bol to príbeh ženy, ktorá musela čeliť najťažším skúškam, aké môže osud priniesť. Strata oboch detí ju zasiahla s takou silou, že by to mohlo zlomiť aj tú najsilnejšiu dušu. Namiesto toho, aby sa tomu oddala, ponorila sa hlbšie do svojho písania, transformujúc svoju bolesť do diela „Umierajúce dieťa“.

„Ak budeme nosiť tehly z minulosti, nakoniec postavíme ten istý dom.“

Elena sa rozhodla, že z tehál svojej bolesti nepostaví múry, ktoré by ju izolovali od sveta, ale most k srdciam iných trpiacich. Jej písanie sa stalo formou terapie nielen pre ňu samotnú, ale aj pre celú generáciu žien, ktoré v jej slovách našli útechu a porozumenie.

Jej literárna činnosť však bola len jednou fazetou jej mnohotvárnej osobnosti. Stala sa hnacou silou ženského hnutia na Slovensku. Jej angažovanosť v spolku Živena, kde od roku 1880 pôsobila ako členka výboru a neskôr ako predsedníčka (1894-1927), bola revolúciou v malom. Organizovala rodinné školy a kurzy pre dievčatá, čím otvorila dvere k vzdelaniu pre tie, ktorým bolo dlho odopierané.

V časoch, keď spoločnosť považovala vzdelanie žien za zbytočný luxus, Elena stála na čele zmeny.

"Aj studená voda je teplá, keď mrzneš."

Pre mnoho žien bola Elena tým teplom v studenej realite patriarchálnej spoločnosti, iskrou nádeje v tme predsudkov a obmedzení. Jej práca v Živene nebola len o organizovaní kurzov a škôl. Bola to tichá revolúcia, ktorá menila myslenie celej spoločnosti. Verila, že vzdelanie je kľúčom k slobode a dôstojnosti. Každá žena, ktorá sa naučila čítať, písať a myslieť kriticky, bola malým víťazstvom v dlhom boji za rovnoprávnosť.

No Elena Maróthy Šoltéssová nebola len teoretičkou. Jej praktický prístup k riešeniu problémov sa prejavil aj v založení výrobného spolku Lipa. Tento projekt pomáhal slovenským vyšívачkám nielen zachovať tradičné remeslo, ale aj získať ekonomickú nezávislosť. Elena chápala, že skutočná emancipácia musí zahŕňať aj finančnú slobodu.

„Obetoval by som kúsok svojho tela a stále by som bol považovaný za seba, pretože by som nedal svoje kosti.“ (Albert Camus)

Napriek všetkým prekážkam a osobným tragédiám Elena nikdy neprestala bojovať za lepší svet. Jej dedičstvo presahuje hranice literatúry a spoločenského aktivizmu. Táto spisovateľka vytvorila priestor, kde mohli ženy slobodne vyjadrovať svoje myšlienky a pocity. Stala sa priekopníčkou v slovenskom literárnom hnutí, otvárajúc dvere pre budúce generácie spisovateliek.

„Keď ti trhajú perá z krídel, jedno po druhom, napokon ťa obvinia, že si sa stal netvorom.“

Napriek všetkým pokusom spoločnosti obmedziť jej vplyv, Elena sa nikdy nevzdala svojho poslania.

„Pomsta nie je vašeň. Je to choroba. Pohlcuje tvoju myseľ a otravuje tvoju dušu.“

Ako môžeme pokračovať v jej odkaze v 21. storočí? Ako môžeme využiť jej učenie a príklad na riešenie súčasných problémov nerovnosti a diskriminácie? Práve ona nám ukázala, že zmena je možná, ak máme odvahu snívať a konať.

V zrkadle času vidíme Elenu nie len ako historickú postavu, ale ako žijúci symbol nádeje a odhodlania. Jej život nám pripomína, že každý z nás má moc meniť svet k lepšiemu, bez ohľadu na prekážky, ktorým čelíme. Jej odkaz nás vyzýva, aby sme pokračovali v boji za spravodlivosť, rovnosť a vzdelanie pre všetkých.

Elena nám zanechala viac než len literárne diela a spoločenské reformy. Zanechala nám výzvu. Výzvu, aby sme nikdy neprestali snívať o lepšom svete, aby sme nikdy neprestali bojovať za práva tých, ktorým boli odopreté, aby sme nikdy neprestali veriť v silu vzdelania a ľudskosti.

Keď sa zamyslíme nad jej životom, uvedomujeme si, že skutočná veľkosť nespočíva v tituloch alebo oceneniach, ale v schopnosti inšpirovať zmenu. Aj ona bola viac než len spisovateľkou alebo aktivistkou. Bola katalyzátorom zmeny, iskrou, ktorá zapálila oheň osvety a emancipácie.

Pri pohľade do zrkadla, sa teda skúsme spýtať sami seba: Ako môžeme pokračovať v odkaze svetu? Ako môžeme využiť naše talenty, naše hlasy, naše životy na to, aby sme priniesli zmenu?

Táto, srdcom veľká žena, nám zanechala viac než len slová na papieri. Zanechala nám výzvu, aby sme žili odvážne, mysleli kriticky a konali súcitne. Jej život nám pripomína, že skutočná veľkosť nespočíva v sláve alebo uznani, ale v schopnosti inšpirovať a meniť životy iných k lepšiemu.

Keď sa pozrieme do zrkadla, nech v ňom vidíme nielen seba, ale aj odkaz Eleny Maróthy Šoltésovej. Posolstvo, ktoré nám dodáva potenciál zmeniť sa, zmeniť svet, jeden čin, jedno slovo, jednu myšlienku za druhou. Lebo v konečnom dôsledku, to je to najväčšie dedičstvo, ktoré nám Elena zanechala - vieru v to, že každý z nás má moc byť architektom lepšej budúcnosti.

EDITA ĎURČOVÁ

Súboj žien alebo Zrkadlenie

Už po stáročia si mnohí kladú páľčivú otázku, podstata ktorej spočíva v tom, prečo Boh kedysi pradávo stvoril ženu. Prečo? – My, Adamove družky, stворené z jeho rebra, odpoveď poznáme. Čo však majú robiť naše protipóly v mužskom tele? Ako si s týmto tajomným rébusom poradia, a ako dlho si nad ním ešte budú musieť lámať hlavy..?! Tak dlho, dokiaľ budú na tomto svete. Ja, pramatka Eva, to dobre viem! Ved' som prvou ženskou bytosťou, ktorej noha stála na našej modrej planéte...A na dôkaz toho, že ja aj všetky moje nasledovníčky si vieme poradiť s tým, čo nás v živote môže stretnúť a čo sa na prvý pohľad môže zdať neprekonateľné, som sa rozhodla presunúť sa na chvíľočku k zrkadlu. Nie je to však obyčajné zrkadlo, v ktorom sa parádnice každúcky deň rady obzerajú! - Kdeže. Skrýva v sebe čarodejnú moc. Ak sa ktokoľvek postaví pred toto zrkadlo, nemôže uvidieť veci, ktoré by spoznal a s ktorými by sa popasoval, keby stál za ním...Lebo má oči akoby zastreté závojom hmly.

A práve k takémuto zrkadlu som ja, prvá zo žien, priviedla Čiernu a Bielu pani. Obidvom som dala na výber. Môžu sa postaviť pred alebo za zrkadlovú plochu osadenú do dreveného rámu. Čierna pani si bez váhania vybrala prvú z možností, kým Biela pani povedala: „Ja idem dozadu, lebo keď človek stojí priamo pred tým, čo ho trápi, nevidí tie správne riešenia hneď.“ Najprv sa Čierna pani smiala Bielej a povyšovala sa nad ňu, lebo tvrdila, že ona sa pozerá priamo do zrkadla a všetko, čo bude chcieť, uvidí dokonale. Ale ako ubiehal čas a dívala sa doň čoraz dlhšie, začal jej jeho lesk oslepovať oči, ktoré si šúchala rukou. Navyše – do izby so zrkadlom cez oblok prenikali slnečné lúče, ktoré sa odrážali od zrkadlovej plochy tak, ako sa vonku zvyknú odrážať aj od hladiny rieky, a tie pomätenie zraku ešte znásobovali. Čierna pani tak iba hundrala a hundrala...No bolo neskoro. Svoje miesto si už zvolila. Biela pani len mlčala, stojac skromne za zrkadlom, a tvárou jej preletel potuteľný úsmev. Už totiž zistila, že jej voľba bola tá správna. Nijaké slnko ani iný zdroj svetla nemohlo rušiť jej myšlienky a rozhodnutia...Nič jej neprekážalo. Vôbec nič! „Každé obdobie dejín sa môže popýšiť odvážnymi a smelými ženami, ktoré si vždy vedeli poradiť,“ začala som, keď som k nim aj k zrkadlu pristúpila. „Muži

si o nás myslia, že sme od prírody slabošské, ale to nie! – Preto som si pre vás dve pripravila skúšku. Tu, pri tomto zrkadle, prebehne súboj myslí. Tá z vás dvoch, ktorá zvíťazí, tým obháji aj konanie ostatných žien, ktoré by sa postavili na jej stranu zrkadla.“ Panie prikývli. Opýtala som sa ich, ako by si poradili s jednou hádankou. „Nie je zo skla, a predsa je krehká,“ povedala som im, „srdce má malé, ale zato sa doň vojde veľa lásky a odpúšťania. Jej sila je viac ako skala a nie je ukrytá v jej tele, ale v jej duši. Zakaždým býva iná, avšak vyrástla z jedného pevného koreňa, a to dávno-pradávnou. Bojuje. Líubi. Koná. Nikdy sa nenechá poraziť. Ani beh času nedokáže zmeniť jej podstatu. - Kto je to?“ – Čierna aj biela pani sa na chvíľku zamysleli. Prvá sa pokúšala uvidieť správnu odpoveď v zrkadle, ale márne. Svetlo slnka sa na nej už pomiešalo až do tej miery, že tam nebolo nič vidieť. Zrkadlo teda svoju odpoveď nevydalo. A dáma oblečená v čiernom sa očividne nahnevala... Jej súperka sa rozhodla vstúpiť zozadu do zrkadla. Urobila to čarovnou mocou. Keď bola vo vnútri, všetko sa jej dokonale rozprestrela pred očami: otázky, odpovede, rébusy... Odrazu odtiaľ radostne zvolala: „Viem, kto to je. Poznám odpoveď na tvoju hádanku! Je to žena! – ŽENA! – Len ona vie do svojho srdiečka vpiť všetku lásku aj bolesť sveta. Čas nikdy nezmení jej dušu. Odpúšťa. Miluje. Trpí. A pritom je veľmi silná a odvážna! Ak chce, vie si poradiť so všetkým, len jej treba pozerať sa na veci tak, že sa ponorí do ich podstaty tak, ako som sa ja teraz ponorila do tohto zrkadla. Keď som tu, akoby za zrkadlom, objavili sa predo mnou plejjády žien: manželiek, matiek, bojovníčok, vedkýň, umelkýň, mysliteľiek aj kráľovien...Tak som hneď uhádla, čoho sa tvoja hádanka týka, pramatka Eva!“

„Výborne!“ zatlieskala som rukami. Medzitým som postrehla, ako sa porazená Čierna pani s hanbou vytratila. Už hádam pochopila, ako sa my, ženy, máme usilovať rozlúsknuť každý oriešok, nech by bol akokoľvek tvrdý. – Veď ako ináč by sme boli počas celých stáročí víťazili nad nepriazňou života, nad zlobou tohto sveta a nad úskaliaми všedných dní..?! – Akým iným spôsobom by sme boli viac než len kvapkami dažďa prispievali do hrnca plného vody všade tam, kde nás bolo treba?

Biela pani vystúpila so zrkadla. Povedala mi, že keď bola za ním, niečo jej našepkávalo, aby vošla dnu. A skutočne – len čo sa tam ocitla, opisovala, že stála akoby na ľadovej alebo sklenenej ploche a okolo nej sa všetko zrkadliilo. ZRKADLENIE. To je ono! – Nebolo to rovnaké zrkadlenie, aké oslepovalo oči jej čiernej rivalky pred zrkadlom. Nie. Sem svit slnka nesmel. A tak ju tu nič nerušilo. Počas tohto jedinečného odzrkadľovania sa minulosti, súčasnosti aj budúcnosti sa jej osvetlilo všetko, čo potrebovala vedieť a uvidieť. Preto hneď

prišla na správnu odpoveď. A ja, z lona ktorej sa začalo rodiť všetko živé na Zemi, som jej za odmenu darovala víťazný veniec. Boli na ňom zobrazené tváre niektorých pre svet významných žien. Lebo na ne netreba zabúdať. Všetky ďalšie generácie ich musia poznať!

JUDITA ĎURČOVÁ

Jarná ženskosť

Nečujne som sa tmolila pomedzi kamennú spleť jesenných hrobov učupených na novomestskom cintoríne. Keďže práve mrholilo a z oblohy sa na upršanú zem plným priehrstím sypali iskierky novembrovej dúhy, ktorá si v plnej kráse trónila na oceľovom nebi, pod nohami mi slávnostne vŕzgalo umrlčie bahno zmiešané s úlomkami mokrých listov... Ja som však na to ani zamak nedbala. So vztýčenou hlavou som tíško pochodovala k radu žulových hrobov, ktorý sa rozpínal na protíľahlej strane cintorína a trónil priamo pri múriku obrastenom popínavým machom. Veľkými literami sa na ňom vynímal pozlátený nápis:

Tu odpočívá Eulália Medvecká (1930 – 2023), naša milovaná teta, matka a stará matka... Nech je zem ľahká tvojej duši!

Pri pohľade na tieto clivé riadky ma na okamih zachvátila nostalgia. Spomenula som si na to, ako moju babku práve pred rokom pochovávali na toto nehostinné miesto a ako pritom lialo ani z krhly... Utešovalo ma však vedomie, že jej duša na druhom brehu života už dávno našla vytúžený pokoj. Niet nijakých pochyb o tom, že si ho zaslúži. Veď prežila plodný, no zároveň aj veľmi dlhý a búrlivý život poznamenaný búrlivými udalosťami druhej svetovej vojny, prevratných vedeckých objavov či komunizmu a s ním úzko spätou normalizáciou... Bola súčasťou vzácnej suity výnimočných žien, ktoré významným spôsobom zasiahli do chodu regionálnych či národných dejín. Žien, ktoré sa po celý svoj život obratne pohybovali v tajomnom priestore „za zrkadlom“ a ako sivé eminencie hýbali pomyselnými pákami nedozerného labyrintu, kde sa vedeli orientovať pomocou svojej neomyľnej intuície. A vždy vedeli nájsť východisko tam, kde zlyhal mužský rozum či dokonca skostnatené predsudky vtedajšej spoločnosti...

Moja nebohá starká sa narodila do chudobnej roľníckej rodiny a pochádzala z deviatich detí, no aj napriek nepriazni osudu jej vrtkavá šťastena podala pomocnú ruku. Keď si bohatý mecenáš Ján Madzúrik, ktorý do Nového Mesta nad Váhom k jej rodičom chodieval kupovať zemiaky, všimol jej nevšedné nadanie, postaral sa o to, aby mohla študovať na miestnom gymnáziu.

Absolvovala ho s vyznamenaním, no žiaľ, dostať sa na vysokú školu jej už nepomohol nik. Vtedajšie dobové predsudky to ženám beztak umožňovali len v minimálnej miere... Moja bojovná starká však nehádzala flintu do žita. Keďže oplývala mimoriadnym literárnym talentom, rozhodla sa, že ho využije v prospech svojho mesta. Riadením osudu jej bolo umožnené vykonávať funkciu mestskej kronikárky, kde mohla naplno uplatniť nielen svoje pisateľské, ale aj administratívne či slovenčinárske zručnosti... Práve v tom období sa jej do cesty priplietol mladý elegán Štefan Medvecký, ktorý na Mestskom úrade pracoval ako primátorov pobočník. Slovo dalo slovo a o rok bola svadba... Mladí záľubenci sa usadili v dvojizbovom byte na vtedajšej Fučíkovej ulici a čoskoro sa im narodila prvorodená dcéra Antónia, moja milovaná mamička. Po nej na svet postupne pribudli ešte dvaja synovia – čiže moji ešte stále žijúci strýkovia – Radovan a Ernest, a napokon posledná dcéra – moja zbožňovaná teta – Agáta... Bolo sa treba poriadne obracať, aby moji nebohí starkí uživilí toľko hladných krkov! Môj deduško robil, čo mohol, no jeho vtedajší plat administratívneho zamestnanca na rozlúsknutie takého sifyzovského orieška veru nestačil. Celú vec teda do svojich rúk zobrala moja obetavá starká, ktorá aj napriek jeho odporu z rúk pustila kronikárske opraty a zamestnala sa ako robotníčka vo Vzduchotechnických závodoch, ktoré v našom mestečku vznikli v roku tisíc deväťsto päťdesiattri, a to priamo na pôde bývalej Reissovej továrne. Tu sa v pote tváre, no s odhodlaním džungľovej levice podieľala na mechanickej výrobe odsávacích aj vetracích zariadení, neskôr doplnených o domové sušiarne... Popritom však nezanevrela ani na milované písanie. Po večeroch usilovne ako včielka písala krátke poviedky aj básne, pričom neobišla ani satiricky ladené fejtóny, keďže vytríbený humor pre zmysel jej nechýbal ani v tých najťažších chvíľach... Keď môj starký videl jej neutíchajúci pisateľský elán a priam detinské nadšenie, postaral sa o to, aby jej literárne práce uzreli svetlo sveta prostredníctvom kultúrneho periodika Slovenské pohľady. Ba čo viac – vďaka jeho horlivému úsiliu sa na pultoch kníhkupectiev neskôr ocitli aj v knižnej podobe... A moja talentovaná starká sa zo dňa na deň stala slávnou. Ľudia z blízkeho i ďalekého okolia jej písali blahoprajné listy, ďakujúc jej za osvetovo-literárnu činnosť, ktorou obohatila svoj rodný kraj a zároveň ju povzbudzujúc do písania ďalších kníh. A ona ich s pribúdajúcimi rokmi skutočne písala ako na bežiacom páse... Viac už nemusela drieť ako námezdna posila v nehostinnom prostredí výrobných závodov. Zostala doma a popri starostlivosti o domácnosť sa venovala výlučne písaniu. V miestnej Mestskej knižnici Ľudovíta Riznera dokonca neraz viedla pútavé besedy o svojej knižnej tvorbe, na ktorých participovali čitatelia

zo všetkých kútov Slovenska... Babke však sláva nikdy nestúpila do hlavy. Zamienila si, že sa bude nohami držať pevne pri zemi a peniaze, ktoré jej písanie kníh vynieslo, využije v prospech verejného blaha. Dlhé roky bola nielen mecenáškou novomestskej knižnice, ale aj nezištnou podporovateľkou mestského zvieracieho útulku a charitatívnej organizácie zameranej na pomoc ľuďom bez domova. Popritom si vždy našla čas na svoje štyri ratolesti, ktoré s jej pomocou vyštudovali univerzitu... Obaja moji strýkovia sa svorne vydali na dráhu banských inžinierov, kým z tety Agáty sa stala učiteľka dejepisu na strednej škole. A čo moja mamička? Tá sa načisto podala na svoju matku. Na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave vyštudovala žurnalistiku a následne pôsobila v redakcii známeho týždenníka Slovenka. Pracovala tam až do okamihu, kým sa nepobrala na zaslúžený dôchodok... Moja babka, ktorej Boh daroval dlhý život, v tom čase ešte žila, no už nebola literárne aktívna a zdržiavala sa prevažne v ústraní svojho bytu. Hoci z nej už dávno bola vdova, nikdy nebola osamelá ako kôl v plote. Všetky jej deti a vnúčatá ju pravidelne navštevovali, nevynímajúc ani moju maličkosť... Každá životná kapitola sa však jedného dňa zavŕši a zostane po nej iba miesto vyplnené nádhernými či trpkými spomienkami. Krátko po jej deväťdesiatych tretích narodeninách si ju Boh navždy povolal do večnosti... Na jej novembrovom pohrebe sa zišli celé zástupy ľudí a svoj smútočný príhovor nad jej hrobom predniesol dokonca aj sám primátor. Skrátka a dobre, rozlúčili sme sa s ňou s náležitou pompou, akú si jej dôstojná pamiatka zasluhovala...

O tomto všetkom som práve premýšľala vo chvíli, kedy som uprene hľadela na epitaf vytesaný do žulového pomníka na jej hrobe. Jesenný vietor poletujúci nad zachmúrenými oblakmi mi neomylné našepkával, že tu ležia pozostatky ženy, ktorej záležalo na osude svojho mesta i národa. A táto žena bola nemenej horlivou literátkou než legendárna prozaička Elena Maróthy-Šoltéssová, ktorá zomrela, keď mala moja starká iba deväť rokov, predstaviteľka realizmu Terézia Vansová či elánom oplývajúca Zuzka Zguriška, s ktorou sa babka poznala osobne a istý čas spolu dokonca udržiavali priateľské styky... Všetky – podobne ako mného ďalšie príslušníčky nežného pohlavia – sa prostredníctvom svojej tvorby zaslúžili o kultivovanie národného ducha. Bolo im síce súdené tápať v neistom priestore „za zrkadlom“, no aj napriek tomu výrazne zasiahli do chodu slovenského písomníctva. Odvážne tak vyšliapali trnistú cestu k tomu, aby na živnej pôde našich dejín mohli nanovo vykvetnúť výhonky jarného obrodzenia národnej vzdelanosti... A táto nová jar k nám zo vzdialeného severu zabudnutia priviala sladké spomienky na ich jedinečnú ženskosť.

JANKA BOJŇANSKÁ

Z odvrátenej strany

Nechala ma oproti obloku a osamote. Na stole tri mäkké ceruzky s otupenými hrotmi, biely papier a vlúdne dopadajúce svetlo. Mám nakresliť vlastné rozpoloženie. Čokoľvek, čím by sa dalo momentálne zobrazíť. Nepremýšľam dlho. Čarbem, tieňujem. Chcem to mať za sebou. Jej biely plášť a analýzu. Je namáhavé vrátiť lesk najvyšednejším veciam. Papier však znesie veľa. Konáre stromov, slnko i vtáka. A možno aj tisíce otáznikov. Strom sa mi zdá trápne holý a príliš sám. Dokreslím mu aspoň listy. Kvety nie. A na plody sa už vôbec necítim. Prišla a naklonila sa nad papier. Dívala sa na mňa dole a ja hore na ňu. - Takže ste si odpovedala sama, - dvihla obočie. - Strom je život, slnko nevyčerpatel'ná energia... a vták, krídla znamenajú pohyb. To, čo vlastne časom odletí. Mimochodom celkom pôsobivé...aj tiene, také mystické, - skúmala kresbu. - Myslím, že ste v poriadku. Ani ma nepotrebuje, - dotkla sa môjho ramena. - Teraz ste dôležitá vy, nikto iný. Choďte do obchodov a odmeňte sa. Kúpte si novú sukňu a znásobujte svoju radosť, - strčila papier do priechinka a z vrecka plášt'a vybrala zvoniaci telefón.

- Díky, Karle!- pomyslela so si kráčajúci chodbou zaplnenou skleslými ľuďmi a obťažkanú tichom. Pred budovou som sa zhlboka nadýchla a vydýchla. - Bolo ti to treba? – pýtam sa seba samej. Nemusela som sa dozvedieť, že som normálna. Chcela som radu. Iba jednu obsažnú radu, čo si počať s tromi deťmi pri troche peňazí a uprostred rozvodu. Psychológia! Bla,bla,bla. Vraj znásobiť radosť o sukňu. S dvadsiatimi eurami zo záložne? Haluška! Medzi mojimi snami a mojím životom sa otvorila priepasť. Tu sukňa nepomôže.

Do autobusu sa hadí rad ľudí. Som takmer pri dverách, keď žena za mnou skríkne. Otočím sa. Akési dievča zboku drží v rukách moju peňaženku. V okamihu ju schmatnem späť, zalomcuje mnou oprávnený hnev a roztrasú sa mi kolená. V kriku a zmätku sa sypú nadávky za unikajúcimi zlodejkami. Celá som drevená. Ako vystružlikaná krava pre potreby prírodopisných kabinetov. Podarí sa mi usadiť, položiť kabelu s taškou na kolená a zahľadieť sa cez ufúľané okno na oblohu. Belasá. Ukrutne belasá ako jeho oči v ktorých som vždy dokázala čítať. Dokonca aj vety o klamstvách, stránky o nevere, kapitoly hnevu, vzdoru, únikov i výsmechu. Nešlo ich preskočiť. Predsa len čímsi nezlomne

posadnutá nakreslím do špiny na okne kvietok. A usmejem sa. Odrazu sa mi uláví. Mám v peňaženke ešte celých dvadsať eur na necelých trinásť dní! Slzy sa mi bezbranne gúľajú okrajom líc. - Tota še dňeškaj vydarila, - zachytím chichot študentiek. Vystupujem. Sú uštipačné slová, ktoré sa nedajú vysloviť pekne. Sú skúsenosti, ktoré majú háčik. A plechové autobusy, ktoré fučia a vzdychajú.

Na vlnách

Pripúšťam, mohlo to byť trochu ináč. Možno o niečo belšie, o čosi chladnejšie alebo i menej pravdivé. Sýkorky by sa po celý čas naháňali po konároch a predpoludnie by si držalo zasnený výraz až do obeda. Hladina vody ustálená. Naskutku sa deň mohol vyvíjať v pokoji, keby nebolo keby. Keby sa ľady nelámali. Zohnutá v páse vytrčala zadok ku kaštieľu. V otcových gumákoch, ktoré mala natahnuté na kapcoch stála pár stôp od brehu. Na vrstve ľadu. Bielizeň jej krehla v rukách. Vyplákala, vyžmýkala a hodila do veľkého hrnca bez ucha. Chvilkami sa povystierala. Zabožekala. Oči dvihla k nebu a nadýchala si do dlaní. Opäť sa sklonila. Voda sa trblietala ako klenoty vo vitríne obchodu. Iba pod mostom sa usalašili tiene. Sýkorky stíchli. Obzrela sa, ale na mamu nedovidela. Možno šla cikať. Nečudo. Po ďalších vyžmýkaných plienkach ju však kusol nepokoj. - Mamó! – zvolala. Pokúsila sa ešte raz. Po druhýkrát a nástojčivo. Odpoveďou bolo iba jej vlastné bijúce srdce a monotónny šum vody. - Kde ste?! – skríkla. Nič. Pozrela bokom. Medzi ľadovými ostrovčekmi sa črtala veľká sivá hruda s ľudskou tvárou. A v nej ústa šťuky. Tento výjav ju na okamih paralyzoval. Mysleť šla opreteký, ale nohy ostali ako prikované. Skúsila pravou. Namáhavo. Urobila krok. A potom druhý. Po každom ďalšom nohy oťažievali. Bezohľadná voda sa jej načierala do sár. Brodiac sa klzkým kamením ťažko prerážala odpor vody. Lapala po dychu. Všetko sa jej zdalo príliš vlečúce. Spomalené ako vo filme. - Ruky! Ruky! – vydralo sa jej z hrdla. Načo otravovať Boha? Schytila akýsi papek, čo sa primotal v prúde. - Ulapte sa! Na! – pozrela do maminých vyľakaných očí. - Usilujte sa, dočerta! – zrukla v duchu. - Neodovzdám vás predsa Hornádu, - mysliac si zaprela nohu o vystupujúci kameň a potiahla drúkom. - Ešte! Ešte!- nabádala Miľa mamu, keď sa vzdávala rieke. Po opakovaných pokusoch sa jej podarilo vymaniť ženu z nenásytného prúdu na plytčinu. Mokrá handrová guča sa kolenačky zvalila pod vrbu. Sýkorka neposedne visiaca dolu hlavou zaštebotala na halúžke. Slnčné lúče sa ako o život dali do láskania uzimenej bytosti. A v tom zadychčaná mladá zasypala

chrbát zachránenej buchnátmi. - Ale ste mi dali! – hlas sa jej náhle zlomil a prešiel do náreku. Ľahla si k matke a v úľave ju zakryla útlými ramenami. Ďusi sa rozkročil na moste. Výjav, ktorý sa mu naskytl ho popohnal. Rozutekal sa dolu svahom , šmyklo ho. Ušianka sa skotúlala do snehu. - Baby bláznivé, čo to stvárate? – nasádzal si pokrývku hlavy. - Živé ste, Kružliacky? – pozrel mladdej do uslzenej tváre. Pomohol jej vstať. Oprela sa mu o plece a nemohla vydať hláska. Vo voľnom objatí pocítila teplý prúd moču stekajúceho po stehnách. Odtiahla sa. Pomôžeš? – ukázala na sane. Prišiel anjel. Akýže to anjel? Bez dlaní. Nikdy ešte nepočula zmienku o tom, že anjel smie byť mrzákom. Záchranca však akiste môže. Húkala. Mokrú naložili na sane. Chlap vyzliekol starý hubertus a prikryl utrápené telo. Zapriahol sa. Miľa sa pohla za povozom. Hore svahom potisla. Až teraz si spomenula na Rozinku. Na spiacu Rozinku vo veľkej posteli. Súčasne na mamine výčitky. Pichľavé. Boľavé. Zraňujúce. Že je nesúca. Jalová. Nedokáže ani zdravé dieťa priviesť na svet. Chlapec jej umrel v tele. Dievčatko nedonosila. A tá drobná, podľa mamy, ani neumiera ani neožíva. Ustavične plače. Narieka. Kvíli. Nemá buclaté rúčky. Bude niekedy Rozinka ružolíca? Usmievavá ? Miľa kladie jednu nohu pred druhú a dume: Z jej priesvitného mlieka ťažko. Pridržala mame hrnček s čajom pri sinavých ústach. Potom ju zababušila do perín. Tá tri razy kýchlá a odovzdane privrela oči. Miľa vzala do náručia mrnkajúce dieťa a ticho vykĺzla z izby. Malá sa chamtivo prisala na studený prsník. Ona upierala pohľad na kôpku mokrých šiat, ktoré práčne sňala z matkinho chvejúceho tela. Príval zmiešaných emócií by ju načisto premohol, ale netúžila Rozinku znepokojiť. Navyše prihrmel Ďusi s prádlom. Začula dupot bagančí. A rozpačitý kašeľ. - Vojdi, - povedala. - Smelo, - pobádala ho, keď nakukol. - Prilož a naber si krúpy, - ukázala na pec. V tom okamihu sa pozabudla, že chlapovi chýbajú časti rúk o ktoré prišiel v čase mladíckej nerozvážnosti po domácky vyrobenou výbušninou. Ďusi sa krátko porozhliadol, prevesil sako cez operadlo stoličky a zohol sa k drevu. Mal široký chrbát. Žena sklopila zrak ako pred niečim zahanbujúcim či neprístojným a náhlivo pozapínala blúzku. Iskierky v peci sa rozhostili. Zodvihla dievčatko na plece a vstala z lavice. - Podržiš ju ? – usmiala sa a zháčila. On však vytvoril náruč z oboch predlaktí. Z kredenca vybrala misku s červeným kvietkom a naplnila ju sýtou polievkou. Položil na stôl. Vedľa nej chlieb. Pri preberaní ľudského batôžka zacítila na líci teplý dych muža a do celej tváre sa vkradol rumenec. Rozpaľoval ju aj vo chvíli, keď vzal do dvoch kýptov lyžicu a s chuťou sa pustil do jedla. - Pošlem ti Fedora, ak by sa aj dnes zastavil v krčme, - utrel si ústa oblým zakončením pravej ruky a odtisol prázdnu nádobu. - Ďaleko je ešte do večera, - stisla pery. - A možno dnes

obíde, - pokúsila sa o úsmev. - Možno, - postavil sa. Prizerala sa, ako obratne obliekol sako a posadil čapicu na strapaté vlasy. Márne hľadala vďačné slová. Aspoň sa mu zľahka dotkla paže. A predstavila si biele, nežné anjelské krídla. Muž siahol na kľučku a vzápätí sa otočil. - Si statočná a o Rozinku sa toľko nestrachuj. Ona vôbec nepochybuje, že patrí na tento svet, - povedal pokojne a žmurkol. Potom odišiel. V krátkom rozpoložení hľadela raz do plameňa za dvierkami pece, raz na zatvorené dvere. Dievčatko sa usmialo.

ALICA STRUKOVÁ

Paródie

Televíziu nepozieram. To ale neznamená, že nemám prehľad o nových filmoch, otravných reklamách a som ochudobnená o dianie vo svete. Omnoho radšej unikám z reality do imaginárneho sveta v knihách.

Avšak moja najlepšia kamarátka Zdenka je opačným pólom nášho magnetu priateľstva - televíziu doslova žerie, hltá každú telenovelu, nesmie si nechať ujsť žiaden film a najlepšie si oddýchne pri seriáloch, zvlášť takých, ktoré majú nekonečné množstvo častí. Toto nie je jediná vec, v ktorej sme úplne rozdielne. Ale veď protiklady sa priťahujú, nie?

„Sto tabletov týždenne, sto tabletov týždenne, rozdáваме, rozdáваме, sto tabletov týždenne! Klikni na alza.sk,“ zdvihnem telefón a zaznie známa zvučka. Dokelu, kto ma obťažuje v túto nekresťanskú hodinu? pomyslím si. Ešte som ani poriadne nerozlepila oči.

„Dnes dostanete ultra mega super tablet!“ vytrhne ma z driemot osoba na druhom konci linky. Tá sa nevzdáva.

„Nie, ďakujem, nemám záujem,“ zložila som v domnení, že ide o ďalší marketingový podvod. Vytiahla som perinu nad hlavu a znova sa prehupla do rieše snov.

Netrvalo dlho a mobil zabzučal opäť. Namosúrená som šmátrala po stolíku a znova sa ohlásila.

„Dobré ráno, ty trdlo. Všetko najlepšie k narodeninám. Nech ťa najvyššia sila sprevádza!“ zatrikkoval ten istý hlas slová zo Star Wars. Á, Zdenka a jej hlášky, spoznávam kamarátkin hlas.

„Ďakujem, Zdeni,“ ospalo som jej odvetila.

„Dnešný deň ideme bomby! Na nákupy. Urobíme z teba sexicu!“ Zdenka najviac na svete miluje, keď sa môže prechádzať pomedzi regále a zaplňať nákupný košík hovädinami.

„Daj pokoj, nemám peniaze,“ zavrčala som. Úprimne povedané, neznášam nakupovanie. Všetok ten hluk a chaos ma vyčerpáva. Ďalšia sféra, v ktorej sa potvrdzuje teória príťažlivosti kladného a záporného pólu magnetu.

„Irenko, nebuď hloupá! Já ťa mám rád aj bez peněz,“ citovala Zdenka slová Bohumila Stejskala z filmu Dědictví aneb...

Niežeby som nechcela byť so Zdenkou, ale moja predstava ideálneho narodeninového dňa je diametrálne odlišná od tej jej.

„Zdenuš, príď ku mne a oslávime moje narodeniny ako vždy - ja s knižkou v rukách, ty s Netflixom. Urobím nám pukance a objednáme si pizzu,“ vstávajúc som jej navrhla. Istota. Kým ja milujem stereotyp, Zdenka zas rada skúša nové, hľadá a ochutnáva. To ona je tá, čo ma vytrháva z každodennej rutiny. Vďaka svojim filmovým a reklamným hláškam ma rozosmieva a robí aj tie najobyčajnejšie dni nezabudnuteľnými.

„To robíme každý víkend, to je nuda! Narodeniny sú špeciálny deň!“

Tak zrazu je leňošenie so mnou nuda? začudovala som sa v duchu.

„Dobre, teda, ale na stupnici od jeden do desať bude dnešný deň jedináčka,“ nastavila som Zdenke latku. Nechám sa prekvapiť.

„Juchuchu, Dobby je voľný! Môžem vymyslieť program!“ začvirikala do telefónu moja spriaznená duša.

„Možno si sa taká narodila, možno je to Maybelline,“ odvetila som jej aj ja hláškou. Tú kozmetiku miluje.

„Tak o desiatej sa stretne pred Tescom,“ so smiechom ukončila Zdenka hovor.

Zo skrine som vytiahla svoje obľúbené vyťahané rifle a knihomoľskú mikinu. Zbehla som do kuchyne urobiť si raňajky a pripravovala sa na stretnutie so Zdenkou.

Prišla som na dohodnuté miesto, sadla si na lavičku a pozorovala okolité diaľnice. No Zdenka neprichádzala. Bolo už desať minút po dohodnutom čase a na obzore sa stále neobjavovali blondé vlasy s ružovým melírom. Začínala som sa báť, čo je s ňou.

Zrazu mi zazvonil telefón a na displeji zasvietilo Zdenkino meno.

„Tristo hrmených,“ zanadávala, „soudruzi v NDR někde udělali chybu. Osobný automobil značky Škoda Octavia zo smeru Bratislava a Pezinok, ktorý pokračuje smer Trnava a Hlohovec, s pravidelným odchodom 9:25 bude z dôvodu havárie na diaľnici meškať asi 25 minút. Ohlásená doba meškania sa môže zmeniť. Za vzniknuté meškание sa ospravedlňujem,“ opísala Zdenka svoju momentálnu situáciu ako hlásateľka na vlakovej stanici. Chúďa, ešte aj z problému si dokáže vystreliť.

„To nič, na dobré sa predsa čaká,“ snažila som sa ju povzbudiť.

„Keď si hladný, nie si to ty,“ doberali sme sa navzájom. Zdenkino nervózne vrčanie prešlo do tlmeného smiechu.

„Neboj, podelím sa s tebou aj o poslednú McNuggetu. Priebežne ma informuj o situácii,“ položila som.

Z batohu som vytiahla knihu a začítala sa do nej. Po dvadsiatich stranách sa opäť ozvalo zvonenie mobilu.

„Vážená výletníčka, zmeškaná Škoda Octavia z Bratislavy, ktorá pokračuje smer Pezinok, Trnava a Hlohovec, bude z prevádzkových dôvodov meškať asi 40 minút. Ohlásená doba meškania sa môže zmeniť. Za vzniknuté meškание sa ospravedlňujem.“ Dokelu.

Dostala som nápad. „Zdenka, čo keby si zavolala na dopravnú políciu a informovala sa o situácii na diaľnici?“

„Idem, riešim,“ citovala kamoška Gizku Oňovú, „prepínam hovor na strážcov zákona.“

Nestihla som ani zložiť mobil, a už mi pípla SMS. „Zmeškaná Škoda Octavia z Bratislavy, ktorá pokračuje smer Pezinok a Trnava, s pravidelným odchodom 9:25 je z prevádzkových dôvodov odrieknutá. Ide o hromadnú haváriu, ktorej závažnosť sa zatiaľ nepodarilo dostať pod kontrolu. Nedostanem sa k tebe. Ach, v tomto štáte je možné všetko.“

Nádej na narodeninový deň strávený v Zdenkinej prítomnosti pomaly hasla. „Síce sa ohlásená doba meškania môže zmeniť, ale ty v skutočnosti nemeškáš, lebo odvtedy, čo si ma zobudila zvučkou z Alzy, až doteraz sme stále v kontakte. O nič neprichádzam. Počujem tvoj hlas. Cítim tvoju prítomnosť. Vážim si tvoju snahu,“ snažila som sa zachrániť Zdenkinu bublajúcu nervozitu, stíšiť plameň hnevu a dostať ho pod únosnú mieru.

„Minúty očakávanej doby meškania boli zmenené na telepatiu prostredníctvom telefonického hovoru,“ zavtipkovala som, „cestujúcim boli nepríjemnosti vynahradené veľkou kopou lásky,“ dokončila som.

„Zdeni, otoč sa, v pokoji došoféruj domov a po zvyšok dňa budeme skypevať,“ navrhla som jej, „aj ja idem domov. Vidíme sa o chvíľu.“

„Keď ju miluješ, nie je čo riešiť,“ prirovnala ma ku Kofole.

Vo vestibule domu som skoro zakopla o kocúra. Asi aj ten podvedome vycítil, že niečo nie je v poriadku a chcel ma aspoň svojím pradením upokojiť. Vyzliekla som sa, uvelebila som sa vo svojom knižnom kráľovstve a škrabkajúc kocúra sa ponorila do rozčítaného príbehu. Čítala som hodinu, dve. Dve a pol. Už som začínela byť nervózna, prečo sa Zdenka nehlási. Túžobne som očakávala call cez Skype. Tri hodiny. Stále nič. Dúfam, že sa jej po ceste domov nič nestalo.

Už-už som sa chystala kliknúť na ikonku videohovoru, keď zazvonil bytový zvonček. S povzdychom, stále myšlienkami na Zdenku, som išla otvoriť.

Moje myšlienky sa zhmotnili. Predo mnou stála Zdenka, vyškerená od ucha k uchu, s veľkou darčekovou taškou. Nad hlavou jej lietal héliom naplnený balón Happy birthday.

„Zmeškaná Škoda Octavia zo stanice Bratislava bol odrieknutá, vrátená do východzej stanice a nahradená autobusovou dopravou. Očakávaná doba meškania sa už nebude meniť. Cestujúci je v cieli. Za vzniknuté meškание sa ospravedlňujem,“ začvirikala Zdenka.

Vydýchla som si úľavou. Nič sa jej nestalo, je živá a zdravá. Viac si k narodeninám neprajem. Dobrých dvadsať minút sme sa objímali. Ja som bola šťastná, že aj napriek nepríjemnostiam dnešného dňa sa Zdenke nič nestalo. Ona zas bola rada, že aj napriek problémom s dopravou môže stráviť narodeniny so mnou.

„Keď nemôže Mohammed k hore, príde hora k Mohammedovi,“ neprestávala žartovať.

„Redbull ti dal krííídla, alebo čo?“ vrátila som jej bumerang.

„Tak nakoniec sa splnilo tvoje želanie. Narodky stráviš s osobou, ktorú miluješ,“ ukázala na seba „a pri činnosti, ktorá je tvojou srdcovkou.“

„Ó, skoro som zabudla,“ plesla sa po čele podávajúc mi veľkú darčekovú tašku, „malá pripomienka toho, ako som ťa ráno zobudila, hihi.“ Odjakživa si dala na darčekoch záležať. Darček som rozbaľovala opatrne, ako keď držíte porcelán. Tablet.

„Trošku som si dovolila spojzdníť ho a stiahnuť ti e-knihy,“ potmehúdsy na mňa žmurkla, „a ešte jedno prekvapko. Na obrazovke je dokument, otvor a prečítaj si ho.“

Nedočkavo som poslúchla jej pokyn. Otvoril sa mi súbor:

Si mojím stĺpom a mojou oporou,
všetky životné búrky zvládaš s pokorou.
Si mojím vzorom, proste jedným slovom –
ďakujem, že ťa mám,
si hviezda všetkých mladých dám.

Z očí sa mi valili slzy vďaka. Ani vo sne by mi nenapadlo, že vďaka fráze „očakávaná doba meškania sa môže zmeniť“ zažijem najkrajší narodeninový deň. Na stupnici hodnotenia dňa to nie je jedenástka, ale rovno dvadsiatka.

Žiadna túra po nákupnom centre. Ale prechádzka knižkou mojej obľúbenej autorky s kulisou Zdenkinho Netflixu, ale to najdôležitejšie – v jej prítomnosti. Často nám život pripraví nepredvídateľné prekvapenia v podobe neočakávaného meškania. No nemusí to byť vždy na škodu. Krásnym príkladom toho je môj narodeninový deň. Vďaka meškaniu som si na to najlepšie počkala.

KATARÍNA HOLUBEKOVÁ

Ty, žena

V tajomnom plášti zaodená.
Nežná i dravá.
Mlčka aj hrvá.
Kto smie Ti dávať hanlivé mená?

Ty to vieš.

Si vládkyňa. Máš moc.
Koho poslať do pekiel?
Komu dať ruku na pomoc?

Ty rozhodneš.

Máš dar.
Život v sebe nosíš.
Hlboko oddaná,
úprimne oň prosíš.

Ty to dokážeš.

Údery života
pre Teba sú školou.
Pod maskou ukrývaš
rieky síz plnené soľou.

Ty neplačeš.

Nedáš sa prečítať.
Niet na Teba návod.
Môžeš byť aj slávna
a vychovávať národ.

Ty neuhneš.

Nenastane zmena,
Vždy budeš tajuplná.

Ty. Žena.

PATRÍCIA MICHALIDESOVÁ

Bez súradníc

bývam presne tam
kam ťa to vedie
keď si nevieš spomenúť
v ktorom vrecku si nechal ulicu

bez adresy
sme dve čísla
trochu popisné
trochu jednociferné
za lomkou ti to spočítam

Sínus a cosínus

som funkcia sínus
opakujem sa stále
všade kam sa pozrieš
najmä pod hladinou osí

ty si cosínus
vždy ma dobehneš
a vždy ma dobehneš

Chémia

ako periodická tabuľka
som plná prvkov
ktoré už niekto niekedy objavil

nemá význam skúmať kde a ako
záleží len na tom
aká bude
tvoja reakcia

Koncept

odsek vyznačte
nevynechávajte riadok
dopisujte po okraj
a priama reč je vždy v samostatnom riadku

nevynechala som nič
a aj tak si ma odpísal
aj bez rečí

aspoň som si na čistom

Čistopis

dve prázdne medzery
a môžeme začať

teším sa až po okraj

nezabudnime sa v prípade potreby
rozdeliť

Kučery na hlave

jeden prameň druhý tretí
prídem za tebou
ponorím hlavu
som do mäkká
som vlnivá
som
a v studni je zrazu priveľa miesta
len pre jedného

KATARÍNA KVALTÝNOVÁ

Ledabolo

sedmokrásy vo vlasoch
a žiť
zabudnúť na rast trávy
na zmenu farby v listoch
a aj na to, že slnko má svoj vlastný kalendár
premrhaných dní
naučiť sa včelí tanec
len tak, ledabolo
počúvať cvrčkove piesne
odfukovať noty do nebies
a hrať sa na schovávačku so svätójánskou muškou
čo nikdy nezhasne
iba dýchať a žiť
ľahnúť si do trávy
len tak
ledabolo
a ak je tam niekde hore nebo
nech je tam tráva, čo rýchlo nerastie

Pokrčený

sny pokrčvané
ako posteľná plachta
niekto iný na nich spí
niekto iný sa prikrýva tou perinou
svet poskladaný z omylov
niekto stále bdie
niekoho bolí strata
no zdanie klame
a klame stále ďalej
a viacej snov krčí
v bolestivom křčí
a hlasno pri tom kričí
a ja si len narovnávam svoj pokrčený sen
akoby to bola posteľná plachta

Maľby

búranie snov
nápad v koši skrčené
už nemáme slov
visíme ako maľby na stene
nikto nemá cieľ
život zrelý na zahodenie
mozgy zamknuté v cele
chceme byť maľby určené len na chválenie

Neporiadok

stôl rozhádzaný, akoby sa na ňom odohrávali ťažké boje
pokrčené papiere s debilnými nápadmi
a špinavé poháre, ktoré sa len kopia
listy od môjho minulého ja, čo túžia po lepšej budúcnosti
ah, aké je to vtipné
smejem sa na plné hrdlo, až mi z toho slzia oči
ako blázon, čo stratil rozum a patrí do zvieracej kazajky
no zatiaľ som len vo veľkej košeli pozapínanej nakrivo
je mi clivo
za tou, ktorou nie som už dávno a ktorou som nikdy nebola
vyťahujem si lepiaci papier a píšem naň „pohoda“
a ako blázon si ho lepím na čelo
ešte stále sa smejem na tom, aký mám v izbe bordel
na tom, ako to metaforicky odráža môj život
od šťastia kvílím, až kým zúfalý smiech nepominie...
vreckovky so zaschnutou špirálou mi pripomínajú zlyhanie
moje oči už neslzia od smiechu

VIKTÓRIA TOMEČKOVÁ

odkaz – vrátim sa o tri dni.

odkaz napísaný pred týždňom. nie, nevrátiš sa.

viem to.

viem to, predsa – poznám ťa.

zhluk socialistických panelákov – (volali sme ho domov, pamätáš?)
stalo sa z nich pár šedivých kusov betónu.

výkrik vychádzajúci zo skrehnutých pier sa mi donekonečna vracia v
ozvene.

sneží.

pozorujem môj tieň znetvorený svetlom pouličnej lampy pozorujem roz-
svietené okná bytoviek navôkol

z nášho vanie ticho a tma.

samota.

schúlená ležím na kuchynskom linoleu, neuteseným oknom preniká
dnu mrazivý decembrový vietor (pomaly, sťa námesačná dvíham ruku a
zapaľujem si cigaretu. dym nesúci prísľub predčasnej smrti vítam v tele s
morbídnou, ba úbohous radostou.)

žiarovka bliká, sneží.

dnes sú vraj vianoce.

ruža vo fľaši od vodky bývala to fľaša s liehom všeliekom na smútky

siahaš do vnútra a nachádzaš prázdno sterilné.
hlasné.

zúfalo prosíš samu seba – a si to vlastne ty?
sťa lačný po kúsku chleba zlepuješ fragmenty

a hľadáš, hladujúc.

lačnieš po prijatí, láske. šialenstve. šialenstvo?
toho je dosť až v blázinci.

dovtedy buď a nasýť ma
nech môžem žiť;

konečne sa nadýchnuť, pľúcami slobodného.

príd' a oslobod' ma.

čakám.

na koho? na seba.

na seba,
kým pochopím.

na slobodu, ktorá je na dosah
☒ no predsa stále uniká.

Ó šialenstvo slobody Ó sloboda šialenstva

vás oslavujem.

vás, vy blízki
čo ste tak ďaleko.

Predsmrtná

rozbité okno črepina
v nej tvoj odraz ktorý ma máta už celú dekádu pretieram si oči
v múzeu som videl zvädnutý kvet pripomienku teba
všetko si vyberá svoju daň hovorila si
a odišla
cena bola príliš vysoká sebec
myslím si na pamiatku
zájdem do galérie uctím si
spoločnú minulosť a krivku tvojich bokov rozdrobené vedomie
(daždové kvapky na parapete) asi šaliem
nie
to sú len dojazdy zájdem do kostola prázdno
niekto spieva objíma ma hustá tma
prívetivá predieram sa nekonečnom
smerom k tebe už dlhší čas ležím na tretej koľaji čakajúc

sterilná prázdnota
ako hrobár čakajúci nad vykopanou jamou dvíhaš sa
že budeš režisér svojho života
no stále si len divák-poslucháč uväznený za ostnatým drôtom.

pýtaš sa či to stojí
za tvoje skrivené dlane zúfalo obraciaš tvár
za posledným lúčom slnka túžba po domácom krbe je stravujúca
masochizmus – živiť ju v sebe.

tulácke čižmy
ležia zodraté opodiaľ tvoja šľapaj
lemovaná karmínovou krvou

nemožné ísť ďalej.

zbytky života miešaš s hlinou hrajúc sa na sochára modeluješ predstavy
ktorých si sa tak dlho bál.

spomienka na detstvo pôsobí nemiestne
☒ priam odpudzujúco
akoby vypočutá intímna konverzácia páru cudzincov

na zemi zdrapy plátna nôž v tvojej dlani
na zemi kusy teba tvoja práca.

a tak za úsvitu nasadáš na autobus
netušiac polohu konečnej stanice ticho dúfajúc
v lepšiu budúcnosť na neznámom mieste za ostrnatým drôtom.

LILIANA TOMKOVÁ

Krídla

Spadla obloha,
dážd' myje moju dušu.
Z noci sa stala dohoda,
v očiach nosím múzu.

Že túžim, aby som túžila,
že nežijem, len snažím sa,
aby som prežila.

Zamilovala som sa!
Lúče sú ohnivé,
lúče sú ako voda.
Dotýkajú sa jemne
spolu s nádychom mora.

Každý jeden moment
prehltam ako čokoládu.
Slovami plná som sťa Hamlet,
ktorý keď rozohral serenádu...

Nadychujem sa naposledy,
naposledy miliónkrát.
Túžim zmoknúť v daždi,
tuším sa tešiť z každej jazdy.
Plačem od šťastia
každý jeden večer,
aká je len tá láska krásna.

Cítite to?

Milión možností z každej strany
a na nič nie sme sami.
Precítiť ten najkrajší cit,
do života sa zaľúbiť.

Plačem z lásky - možnosti,
ktorá mi bola daná.
Láska nikdy nekončí,
ak na ňu nie som sama.

Nedokážem vyjadriť láskyplný pocit,
ktorý každý deň chodí za mnou.
Ak chodí, nedá sa rozbiť.

Streľ!

No! Vystreľ!
Aj tak netrafiš cieľ,
trafiť sa do týchto krídiel.

Čistá planá bystrina,
štebot škovránkov.
Rana je len vidina,
ktorá slepí autorov.

Na hladine mora,
kde ma voda volá.
Na hladine mora,
kde ma láska zdolá.
Na hladine mora,
som sa stala svoja.

Milujem všetko,
čo príde s mojím životom.
Každá vec je svetlo,
s pozitívnym úmyslom.

Plačem!
Plačem z lásky,
z hry, ktorá pozná koniec.
Životy sú bájky,
ktoré zostanú navždy horieť.

Večer

Šum tichých nocí,
na to sme hladní ako vlci.
Tmavé a chladné,
pre niekoho prázdne.

Čo vidím v noci?
Ten krásny pocit.
Všetko stíchnie
a ty si užívaš tieto chvíle.

Mesiac zohrieva,
o tom nikto nerozpráva.
Hviezdy plnia každé miesto,
ty sleduješ nočné mesto.

Kedy, keď nie teraz?
Máš dôvod a dôkaz.
Len v tichu
počúvať padajúcu pýchu.

Ako stráca moc,
noc, sladká noc...
Z dňa rozpustí emócie,
ty ideš čistý bez teórie.

V harmónii spadneš,
do tmy si ľahneš.
Nevinný ako ľalia,
nerozmýšľať ti dovoľia.

Noc, aká krásna,
nie je zvláštna.
Chyby na tom nehľadaj!
Ten pokoj je nový raj!

Jemné noci v tme,
plnia nádej v hmle.
Nemajú minulosť,
a neriešia budúcnosť.

Neutápajú slová,
hlas sa schoval.
Prázdné plané vety,
teraz plnia hviezdy noci kvety.

V tichu zavriem oči,
odplávam na nočnej lodi.
Spadnem do toho sveta,
kde občas aj lietam.

Môžem byť všetkým,
sebou aj iným.
Na chvíľku zmizneš,
od sveta ujdeš.

Pokoj sa rozleje,
a stres odveje.
Pokoj ako sviečka,
strach sa rozpustí ako rieka.

Tá moja krásna noc,
vždy má svoju moc...

Pokoj

Naháňanie sa,
utekanie nikam.
Vlastne je to iba hra,
ktorá nemá význam.

Kvapky dažďa,
kvapky rosy
každý v sebe nosí.
A kde je vlastne pravda?

Vstaneš, zobudíš sa v noci.
V noci sa zobudíš, vstaneš.
Nie je to jednoduché, hoci,
hoci, pravdu nenájdeš...
Či aj po ňu vstaneš?

Nenájdený deň,
bez obsahu,
keď neuvidíš ani oblohu.
Pre čas, čo by sme urobili len preň...

Noc je prikrátka
a dni sú náročné,
ale zároveň je prekrásna,
cítiš sa nemožne.

Vstať a znovu spať,
spať a znovu vstať.
A či ten vták letí späť,
a potom naspäť?

Bez nádychu,
utekáme.
Ako bez peňazí v prepychu,
aj tak sa naháňame.

A či rieka bez vody tečie?
A či slnko bez lásky na horizonty sadne?
A či nám niečo utečie?
Prosím, tak sa neponáhľajme...

Bežíme, až je noc,
Bežíme, až si neuvedomíme,
že potrebujeme pomôcť.
Nepriznáme si, čo neurobíme.

Utekaj!
Bež! No, bež!
Bežíš ako pretekár.
Pozor! Čas nestihneš.

V klúde,
nechaj, čo má byť, bude...
V klúde,
ten čas sám ujde.
V klúde moji drahí,
hrajme sa chvíľu ako malí.
Dovoľme to sebe,
prežiť tento deň v dôvere
a v klúde,
čo má byť bude.

NATÁLIA JANEKOVÁ

Chemická láska

Si chlóróm prchkým,
či vari kremíkom krehkým?
Astát z teba vyžaruje,
jak rádium ma ožaruje

Olovené oči máš,
za mangán sa neschováš.
Vo vode si jak rubídium,
ja v tvojich očiach však lítium

vznášaš sa školou pripomínajúc vodík,
medzi svojimi, známy si sodík.
Na ľade ortuťou kvapalnou,
platinovou dušou odolnou.

Úsmev žeravým volfrámovým vláknom,
môjho srdca ocelovo-vanádovým oknom.
Uhlíkom, čo iné prvky vzkriesi,
kyslíkom, zas pre organizmus môj si.

PAVEL DOBEŠ (9-ročný)

Daj si pozor!

Po guli sa gúľa guľa.
Veľká guľa? Malá guľa?
Nikto nevie, len sa gúľa.
Ani neviem, či je guľa.

Ale pozor! Kockoguľa?
Preto sa tak rýchlo gúľa?
Pozor, veď tá kockoguľa
vôbec nevie kam sa gúľa.

VANESSA ZARA KRÁĽOVÁ

My

Chýba mi to staré „my“,
keď ty si prišla z práce, ja zo školy,
zasadli sme pred telku a pustili si náš denný maratón Bez servítky s komentmi,
hoci by som to neumarila, nenapiekla lepšie ani ja, ani ty.

Naše Nákupné maniačky a dohady kto vyhrá,
relácia je náš spoločný čas, nie je to len hra.

Chýba mi to staré „my“,
naše spoločné, nočné, mestské potulky, keď sme sa vracali domov po povolenom čase,
pretože keď sme to „my“,
vždy nájdeme cestu von z tmy.

Chýba mi to staré „my“,
keď sme vo fast foode presedeli hodiny,
rozprávali sa o problémoch v láske, o všetkom a o ničom a utápali sa v našom bohatstve,
nazývanom „my“.

Chýba mi to staré „my“,
keď sme fajčili z jednej cigarety a smiali sa na chlapskej hlúposti...
Ale ty máš teraz muža, ktorý nie je hlúpy a právom sa nazýva muž, pretože je úžasný a ty si jeho princezná...
Kde sú však tie časy, keď sme fajčili rovnakú cigaretu a boli kráľovkami vlastného hradu nedobytného?

Bez servítky a Nákupné maniačky sa už nekonajú,
pretože ty po práci ideš rovno k nemu...

Nezazlievam ti to, ale nedokážem zabrániť tomu vnemu...
Chýba mi to staré „my“.

Sľúbili sme si, že si dáme náš čas,
náš spoločný výlet do nočných ulíc a vrátíme sa až za tmy,
ty si však veľmi unavená alebo nie si doma a to je v poriadku, ale...
Chýba mi to staré „my“.

Chýba mi, keď som nerobila tretie koleso na voze,
fotografa každej fotke,
nezavadzala vo vašej kapitole
a nebola číslo tri vo vašej dvojke.

Chýbajú mi naše filmové večery,
keď si každé dve minúty neodpisovala na správu,
keď sa čas s Bez servítky pohyboval pomalšie
a my sme sa smiali ich kulinárskym schopnostiam, hoci by sme to neuva-
rili, nenapiekli lepšie.
Keď slečny v Nákupných maniačkach vyzerali ako klauni
a my sme si ich výzor doberali na gauči.
Keď sme hodiny presedeli vo fast foode, preberali všetko aj nič,
prejedali sa z jedného taniera a mali pre seba plno času nazvyš.
Keď sme fajčili jednu cigaretu,
užívali si teplú noc a nepotrebovali žiadnu adresu.

Chýba mi, keď sme boli dve, ty a ja, ja a ty,
chýba mi to staré „my“.

Cigareta

Môj otec fajčí, moja mama fajčila,
ako to, že sa za to nehanbila?
Moji spolužiaci fajčia, všetci okolo mňa fajčia,
je takto ich vízia sveta krajšia?

Keď som bola mladšia, zložila som svoj tajný sľub,
nebudem závislá a nikdy si nedám žiadnu do úst,
to som nevedela, že sa blíži môj deň zásnub,
keď sa nebudem vedieť od nej odseknúť.

„Je to iba cigareta, daj si, nemusíš vdýchnuť do pľúc.“

„Nie, ďakujem.“

„Zohreje ťa to, nebudeš tu v zime stáť hynúc.“

„Nie, ďakujem.“

„Prosím, iba jednu?“

„Nie, ďakujem.“

„Veď predsa neporušíš mamky dôveru.“

„Nie, ďakujem.“

„No tak, po jednej predsa nezomrieš.“

„Nie.“

„Viem, že jednu chceš, len to nahlas nepovieš.“

„Áno.“

Prosím?

„Tak teda mi jednu dajte.“

Prosím???

Kde je ten čas,
keď som prisahala, že si nikdy žiadnu do úst nedám?
Prosím, svoje detské srdce nelám.

Si znechutený?

Áno? Výborne, som hrdá.

Si znechutený?

Nie? Zlatko, realita je tvrdá.

Nakoniec som rada, že zatiaľ nie je cestovanie časom,
stretnúť malú ja by bolo všetko, len nie radostné stretnutie.

A predsa, vždy dávam po škole peniaze tomu jednému dievčaťu,
a predsa, ja som tá, ktorá sa pýta, či pôjde so mnou,
a predsa, tie extra dni sa tvárim, že som v poriadku, ale kto podľahne to-
muto klamu?

A predsa, vždy keď je šanca, dám si aspoň trochu,
veď trochu nikoho nezabilo, nie?
A predsa, vždy keď mám šancu, dám si aspoň jednu,
veď jednu ešte nikoho nezabilo, nie?

A predsa, nakoniec, po všetkom,
asi s ňou ostanem,
nenahradím ju vzduchom,
tento fakt ma zabíja a tentokrát skutočne neklamem.

Boli sme toxickí?
Rozbil si ma viac ako päťkrát,
a predsa som zostala,
pretože v mojich očiach si bol unikát,
ja v твоjich som však nebola.

„Lúbim ťa,“ hovoril si mi,
lži to boli krásne
ako blesk z čistého neba jasné,
moje oči zahalené v ružovom,
videli ťa vždy len v dobrom.

Byť stále druhá,
dosť veľká výzva.
Poznámka: nabudúce uteč hneď.

Konečne povedala som ti „nie“,
netrápilo ťa to očividne,
ale prečo je to pre mňa také bolestivé,
príde mi to nesprávne?

Všetci videli to skôr ako ja,
„chce ťa iba na sex.“
Láska zabíja,
„nemáš z toho komplex?“

Mne chýbajú tvoje dotyky,
bohužiaľ,
naše chvíľky,
prosím, už sa vzdiať.

Snažím sa veriť tomu peknému,
čo sme spolu prežili,
neviem pomôcť srdcu strápenému,
že sme spolu zhrešili.

Snažím sa veriť tomu zlatému,
keď tam nebol nik,
iba ty, ja
a svetu únik.

Zatrpknutá chuť kávy,
pripomína mi naše hádky,
tie, ktoré hlboko ranili,
pekné slová jazvy neobnovili.

Nevenujem sa problému,
že mám srdce roztrieštené,
že už nikdy nebude spravené,
že už nebudem schopná veriť v pravú lásku.

Chcela som od teba len lásku,
ktorú nik nevedel mi dať,
ty si vo mne asi nevidel krásku,
ktorá by bolo schopná kvôli tebe sa obetovať.

Divy videl si v iných,
ktoré nebola som ja,
tie dni plné slov, činov bezcitných,
nemali žiadneho rozvoja.

Zostáva mi asi „ďakujem“,
že ukradol si mi len polroka,
nie je to krátko, viem,
ale pre mňa bol dlhší ako tok potoka.

Ďakujem ti za tie chvíle,
kedy by som kvôli tebe prešla míle,
nevymyslela som si ich hádam,
v spomienkach do tvojich očí padám.

Možno aj my existujeme,
v inom svete,
kde sa navzájom milujeme
a netúžime po odвете.

Ďakujem ti,
za tie krásne chvíle,
ktoré sa mi zapísali v pamäti,
možno v inom vesmíre spolu skončíme...

(A možno tiež nie,
ty si totiž idiot,
v každom jednom svete,
dievčatám ničíš život.)

MAGDALÉNA MARTIŠKOVÁ

Vlhké básne

...a nezaprší

a nezaprší
nebo sa prevaľuje ako mačky
keď slnko už má všetky ryby na obojku
a ťahá ich preč z predstavenia

a mačky nespokojne vrnia
tasia žlté pazúry
nebo je celé od škrabancov

ako deti sme počítali sekundy
od hrmenia k blesku
tak blízko bola búrka
tak ďaleko bolo treba byť od okna

teraz sa už nebojím zmoknúť
bojím sa len toho
či budeš so mnou rátať

... keď neprší aspoň kvapká

míňame hodinovú vežu
s podsvieteným
kyklopským okom
dvoma svätými vo výklenkoch
s vytasenými drôtmi
na ktoré neveriacky zízajú
hlúpe holuby
s jedným okom dnu a druhým von
a večným
pre čo pre čo pre čo

utrúsiš niečo dvojzmyselné
ale ja ti nevidím do hlavy
a nemám ešte kľúč k tvojím plánom

keď prechádzame pod priečelím kostola
myslím na netopiere vo veži

stačí im štrbinka...

...kým ju nenaplnia trusom

... prší prší

len sa leje

v kúpeľni vonia bielizeň a marseillské mydlo

porozopínam si prsty
vyskladním ich na umývadlo

holými dlaňami
otváram fľašku s jazvami

je plná ružových kaluží
a detských jazýčkov
sú konzumné
sladké
ale mimo môjho vnútrozemia

rozmazali sme si ich navzájom lopatkami
medzi naše chrbty

keby hrozila aspoň jedna
jediná čelná zrážka

ANNA LAŽOVÁ

Čas

Čas počíta sekundy, minúty, hodiny
Počíta nádej túžby lásky
Čas strachu lúčenia bolesti
utrpenia ...
Sleduje našu premenu
skrýva nás
učí nás v slede dní i rokov
Časom blednú i myšlienky
Ukrývajú sa v izbe
bez kľúčovej dierky
Ale možno sme iba
pozornejšie začali sledovať
tikajúce hodiny

***

Dvíhame hlavu k nebesiam
akoby sme stratili všetky slová
a čas utopili v tme noci
Čakáme na odvahu
povedať pravdu do očí
a skrotiť sebaľútosť
Nastal čas zotrieť stopy
bezútešných dní
utrieť si špinavé ruky
a nikomu nedovoliť
nebyť človekom

Túžby

Každý deň vplietam
tajomné túžby
do pohľadu na svet
Z lúk tiahne vôňa sena
steblá oťažievajú
pod ťarchou zrn
a ja dýcham voľnosť dňa
Dúhovými farbami
kývam svojim túžbam
Som unášaná v priestore
zahalená myšlienkami
z neznámej cesty
ale pokojná
odhodlaná
a ešte stále smädná
po živote
Už dávno nezáleží
na veku

Človek je už taký

Oči bez iskry
tancujú v rytme smútku
Skláňajú hlavu
nadbiehajú samote
na mieste
kde nič nie je
Ale človek je už taký
Znovu skúša dočiahnuť
nemožné
rozosmiať kvety
zanechať po sebe
obláčik nádeje
nadýchnuť sa
a aj bez krídel
vyletieť vysoko
a utopiť čas
v túžbe po živote

JUDITA ĎURČOVÁ

Pouličné božstvá

Pobrežný majordóm kreslí jeseň
spiacu pod viedenskou lampou,
v ktorej si hvízdajú oblakom
iba pouličné božstvá...

Noc vrhá reklamné siete
ku dverám zaalpského smetiska,
kde kotvia vesmírne bóje
a slony nikdy netancujú
na chrbte Rembrandtovej mačky
alebo parížskej jesene.

Barokové blues

V arménskych oblakoch
maľujem kreolskú mozaiku
jarného života,
aby ma jej babylonská pieseň
tajomne odvíala
k pobrežiam Helgolandu...
Na bielych krídlach
barokových anjelov
kráčam až ku hviezdám,
kde lenivo spieva
Amazonský prales
a tancuje v hnedých očiach
Puškinovho leva.

Labutia noc

Deravá obloha vonia do tmy
a kriesi nahé spomienky
v pobrežných vodách.
Hurikán rozprestiera krídla
nad mestami,
aby k nim priniesol
oblačný dážď...
Cudzokrajné vtáky rodia
v záhradách vesmírne piesne,
z ktorých sa v zime liahnu
mesačné sonáty
o jarnom brieždení...
V lesoch sa prebúdzajú
ozvena nemých škriatkov,
ktorí sem na jeseň
chodia nakrmiť vlkov
a modré labute.

Romanca babieho leta

Stojím pri jesenných dverách,
kde šumia božské oceány.
Stískam ich bielu kľučku
a v sladkom pokání objímam
kreolské telá v oblakoch,
kde blahosklonne horia
galaktické návraty schúlené
pod kabátom mandľovej jesene...
Na bosých krídlach
mi svoju divú náruč ponúkajú
zlatovlasé jablone
zapletené do konárov
augustového šialenstva,
ktoré sa ponad jarné mosty dvíha
k septembrovým oblakom
podobne ako modrý dym
stúpajúci z broskyňovej plantáže
priamo ku hviezdám,
odkiaľ niet návratu k tigrím skalám
spiacim na skrotenej hore
alebo k mesačným labutiam,
ktoré sa lenivo budia
v mlčanlivom jazere
jesenného zabudnutia.

JANA PAUČINOVÁ

Život

Iba slnko,
žiadne mraky,
život veru nie je taký.
Raz si hore a raz dole,
striedajú sa tvoje role.
Možno tušíš, čo sa stane,
nesadá len vrana k vrane,
no prídu aj prekvapenia,
čo v momente všetko zmenia,
nestrácaj však vtedy sny,
veď život je krásny,
je nádherný aj keď bolí,
štípe ako štipka soli,
potom je zas ako med,
pri nohách máš celý svet.

Len s pokorou ďalej choď,
nech sa plaví tvoja loď,
nech prebrodí také rieky,
kde je láska, žiadne prieky.

Aj bez mapy, bez kompasu,
nevzdávaj sa, nájdeš trasu
a ak opäť stroskotáš,
život, ten si stále váž.

Zostaň

Asi ťa mierne rozruší,
moja erózia na duši,
moja drsná jazva na chlopni,
no ešte zostaň
a nestopni,
ten hrejivý prívál energie,
keď cítim,
že vo mne stále žije,
hoci len štipka,
drobné zrnko,
čo prediera sa ako slnko,
cez tmavé mračná,
do priezračna.
Nesmelo,
za svitu,
vyrastá z úkrytu,
to semienko citu,
čo verí,
že len preto si tu,
pre pocit čistoty,
nech sila samoty slabne
a stratí sa celkom v nedohľadne.
Nech krehko,
nevinne,
svetlo sa rozvinie,
láska i dôvera,
v srdci nech vyviera.
A rany osudu?
Hádam už nebudú,
budeš tu iba ty,
milý a usmiaty.
Len tak sa vrátim späť,
uverím opäť v krajší svet,
preto zostaň,
počkaj chvíľu,

ja odhodím strach,
nájdem silu,
no potrebujem ešte čas,
aby som snila
a milovala zas.

Keď odkvitnú kvety

Keď odkvitnú kvety
a unavené lúče slnka
dotknú sa môjho ramena,
viem, čo to znamená.
Viem, že už hniezda osireli
a chladný vánok je zrazu smelý,
viem, že už lístie zelené,
zahorí farbou jesene,
potom len zľahka opadá,
vybledne kvetov záhrada
a belasé letné oblaky,
rozpijú sa do mláky,
v sychravom daždi sa stratia,
už slnečné dni sa krátia,
už nebude nebo spievať,
bude sa len mäkko stmievať,
do ticha a do nehy,
v náruč sivej oblohy.

Nočná obloha

Nebo tlie uhlíkmi noci,
už mesačný vták,
čo v oblakoch hniezdi,
rozprestrel krídla,
tie čarovné hviezdy.
Zápalkou noci
rozpálil sviece,
nech nebo žiari,
nech sa roztrbliece,
obloha tmavá,
plná snov,
ohnivá ruža,
kvitne tmou,
do noci dýcha,
vôňu ticha,
tichú vôňu,
svetlo noci,
hviezdy majú nebo v moci,
no až deň sa zatrbliece,
vietor sfúkne
hviezdam sviece.

Denník

Vietor,
či bezvetrie,
nikto mi nezotrie
myšlienky na teba.
Ani dážď,
čo dušu mi rosí,
ani chlad,
čo v srdci prosí
o privát.
V dobrom,
či v zlom,
pod hrubým sklom,
píšem si denník
o nás dvoch.
Má veľa rozpitých strán,
no som šťastná,
že ho mám,
veď v každej vete,
tak ako v lete,
je skrytá búrka
i slnečný jas
a vtedy strácam hlas,
keď v poslednom riadku,
napíšem krátku,
celkom jasnú otázku:
Prečo zabudli sme na lásku?
A keďže odpoveď dávno viem,
drobnými písmenkami odpoviem:
Pre hrdosť, pre pýchu,
čo neúprosne, v tichu,
roztrhali naše puto
a mne je to stále ľúto.

Všetko je iné

Zrazu je všetko iné,
naše sny sa rozplynuli v dyme,
ja som tu
a ty si tam,
neustále si to v hlave premietam.
Ako film bez happy endu,
čo zapadol do všedného trendu,
čo stratil obraz,
dej i zvuk,
krehká váza
vypadla nám z rúk.
Ostali len črepy
a my ako slepí,
utiekli sme v iné strany,
netušiac
jak nás to raní,
nedbajúc,
čo bude potom,
utiekli sme pred životom,
ostali sme každý sám
a ja naše sny viac nepoznám,
no nie sme prví,
ani poslední,
... tak len bež a už nespadni.

ĽUBOŠ MARETTA

Babka

Ranené kolená hojila nežne
náplastou bol často šalát a rezne
oponu rozprávky dvíhala smelo
v citoch to častokrát piesňou zovrelo.
Dobrotou spod jej rúk hlad nám tíšila
v láske je ukrytá náramná sila
žiarila pokojom s hladením v hlase
ak bola potreba pomohla zase.
Zo srdca dávala poľahky dobré
to moje po ďalšom stále však žobre
s absenciou návratu odišla smutne
spomienok s ďakujem plné sú putne.

Ťažko

Do chvíle trvania pomalosť vsadí
zo struny ukradne napätie pnutia
od krvi v ozvene chopí sa vlády
myšlienky saltami dolu sa rútia.
V náznakoch obavy prebudí rázne
základné kamene zúfalstvu kladie
do spánkov v tmách klúdu na drzo zažne
rinčaním nepokoj šíri náradie.
Opustiť pozície často sa zdráha
krč kriku zasadí s bolesťou smädu
akoby naruby je jeho dráha
hodnoty v zápore smutno sa vedú.

Kde

Kde víchor nikdy nefúka
kde dopyt kryje ponuka
kde pôrod v úsmev uverí
tam rado vstúpiť do dverí.
Kde duša krásu vytvára
kde smäd sa hasí z pohára
kde víťaz úspech vždy zožne
tam plní nádej už vozne.
Kde snaha rodí odmeny
kde dobro horkosť pomení
kde v tíme cena prekvitá
tam špuľka lásky odvitá.

Žiaľ

Z čiernej si zoberie zármutku stopy
ťažko sa po tme tak kráča
v slzách sa okvetie bez dychu topí
s prehrami hazardu hráča.
Nedbalo motá sa po chodbách stonu
kockavosť daruje vzlyku
na hrudi nosí si bolesti tonu
z náreku niet viac úniku.
Trápením rozjatrí hojace rany
odrazu, potichu, znova
úplatky úsmevov drzo odstráni
v trezore bez zámku schová.

Zasnúbenie

Do vzťahu pečať dá s pocitom zmeny
záruky odhalí na svetlo jasné
citom už vypláca hneď tantiémy
viacej je odrazu obom tak krásne.
Zdvorilo pobáda na cestu svorne
rozvaha pozvoľna často sa rodí
akordy vylúdia srdcia komorné
nevyjdú nikdy raz poľahky z módy.
So skicou pred okom príbehy tvorí
maľuje farebne s absenciou šedi
napíňa nadšením námestia, dvory
na prste prstienok rozkošne sedí.

Nadanie

Pod plachtou úspechu sladko si drieme
do snahy nádeje radostne vkladá
stopám dá výkriky šarmantne nemé
nevie čo na ceste znamená zrada.
Topánky o číslo väčšie si nosí
voľnosti pohybu darujú lety
smäd tíši pokojne z kvapôčiek rosy
v tmách hmlisto ponurých trvalo sviati.
Tehotné s krásou je v pečati chvíle
na pôrod večnosti každý sa teší
raz budú pocity už iba milé
hormóny osladia pokrmu zmesi.

DARINA MILČOVÁ

Rodina

(Tvorba pre deti a mládež)

Lúka posiatá kvetmi. Každý je iný.
(Tvoj brat i tvoja sestra. Ty medzi nimi.)
Láska ich slnce v dažďových kvapkách.
(Hľa, tvoje korene: otec a matka!)

Široká náruč pre srdce v žiali.
Sála z nej plameň, a predsa nepopáli.
Miesto, kde hladný kocúr nosí myšku na ramenách.
Maliar farbiaci listy stromov do zelena.

Kráľovná všetkých perál.
Oko pávieho pera.
Na nohách jednoty stojaci stôl,
prestretý obrusom z úprimných slov.

Bezpečný prístav na rozbúrenom mori.
Mäkučký vankúš, keď sa ti padák neotvorí.
Súzvuky tónov prepletených dlaní.
Nebeský obraz do srdc vmaľovaný.

Má krátku pamäť - na zlé sa nepamätá.
Nevlastní krídla, a predsa lieta
životom spoločne s tebou.
Pozemský zázrak voňajúci medom.

S láskou o láske

(Tvorba pre mládež)

Na chrbte nosí motýlie krídla,
vo vrecku za hrst' náplastí.
S gitarou v ruke putuje svetom,
brnkajúc piesne o šťastí.

Má vôňu zaliatej kávy.
A úsmev anjelov.
Do srdca vkĺza kľúčovou dierkou.
(Tak krásne nesmelo.)

V ňom seje krehké semienko.
Sám Boh ho drží v náručí.
Zalieva túžbou jedinou -
po stopách matky vykročiť.

Vyrieknuť ÁNO spriaznenej duši
stvorenej pre ňu/pre neho.
Prstienkom spojiť dva malé svety,
maľovať príbeh príbehov.

Vedno sa plaviť po prúde rieky,
k oblohe zdvíhať balvany.
Dať pravde stále to pravé meno,
a pritom dušu nezraniť.
Kolísku prikryť uspávkou,
na stráži splynúť s anjelom.
Otvoriť času širokú náruč,
keď farbí vlasy na bielo.

Láska je trpezlivá. Čaká, kým
kľúčik z dierky vyberieš.
S dôverou vystri svoju dlaň k Bohu!
Má skvelé plány. A láska tiež.

Umelkyne z peračníka

(Tvorba pre deti)

Päť farbičiek v peračníku
(zívajúcich od nudy)
rozhodlo sa v dnešné ráno
k životu zas prebudiť.

Šmýkajú sa krížom-krážom
po bielučkom koberci,
premeniac ho na rozprávku,
pokým ešte sladko spí.

Prvá, štíhla umelkyňa,
naň zeleným podpätkom
vymalúva lístky šťastia,
nech naplnia každý dom.

Druhá, slečna v modrých šatách,
šije moru volány.
Nedočkavým zvoncom zasa
farbí vlasy na stráni.

Slnku ruky z vreciek ťahá
zlatožltá farbička.
Silu má, ver, ako tiger,
hoc je celkom maličká.

Plnoštíhla staršia dáma,
čo sa vždycky červená,
vtíska bozky čerešničkám
na pery i ramená.

A baletka bielou špičkou
usilovne šľahá sneh.
Pusinkami kŕmi mraky,
snehuliakov... Že priberú?
Nech!

STANISLAV ONDRÁŠ

Blízkosť raja

Stretli sa dvaja
aby vstúpili spolu
do láskavého raja.
Nervózne prsty
kradli zvedavé
až nesmelé dotyky,
pridali sa aj ústa
a tie kradli a kradli
spolu veľké sústa
rozhorela sa vášeň
a tým končí sa?.....
báseň?.....

On a Ona

On smútil plačom
Ona plače smútkom
na tom sa nedohodli
ľady sa prelomili
smútok v ľade utopili
úsmevy na tvári
spolu vykúzlili
slnko šťastím zalialo
ponurý život lúčmi
teplými lúčmi života
nádeje porozumenia
ich vzájomnej lásky.

SOFIA HALÁSOVÁ

Havranie krídla

V tej chvíli zazrela svetlý lúč kúzla, ktorý náhle preťal noc. Akoby padajúca hviezda dokázala rozžiariť nielen tmavú indigovú oblohu, ku ktorej bola teraz tak neodolateľne blízko. Akoby v nej zapálila slabé svetielko nádeje, na ktoré čakala celú noc. Akoby vďaka nej konečne mohla zistiť, kde sa nachádza... No akonáhle prudšie otvorila oči, ihneď oľutovala silu svojej zvedavosti. Teraz ju premkol strach.

Bola uväznená v sieti asi päťdesiat metrov nad zemou, v strede známej priepasti, v ktorej sa hrávala, keď bola malá. Nechcela, aby jej takáto zlá skúsenosť zaprášila sladké spomienky z detstva. A tak sa snažila odpútať svoju pozornosť od uzlov, ktoré držali jej nohy pripevnené k najužšej časti konca siete. Opatrne sa otočila, aby uvidela na svoj chrbát, no ostrá bolesť jej bránila potlačiť vzlyk. Jej čierne krídla viseli cez okraj jedného z lán. Po uhlopriečke prestrihnuté, možno navždy zmrzačené havranie krídla boli takmer úplne zničené. Len trochu sa pohla a niekoľko hebkých pier bolo preč. Padali do priepasti ako listy zo starej vrby do toku rieky a v tej chvíli si uvedomila, že jej ich už ani vietor nevráti späť.

Iris zvierala svoje krídla v tuhom objatí, chránila ich pred ľuďmi, ktorí nedokázali prijať jej odlišnosť. Ktorí celý život súdili podivné havranie dievča. Ktorí ju odsúdili na niekoľko rokov neprestajného úteku. Ktorí jej neprestrihli len vraj škaredé ponuré krídla, ale aj jej jediný dôvod na život. Jedinú spomienku na jej matku, po ktorej zdedila niečo, čomu ona však vravela jedinečnosť. Mala sa za tie roky po jej strate znenávidieť a odovzdať ich knihe osudu? Ale človek nie je ani osud, ani kniha. Len spisovateľ, ktorý dýcha slová vyryté do jeho mysle. Ona ich práve strácala, dusila sa vlastnými slzami. A teraz viac, ako kedykoľvek predtým, túžila byť obyčajná.

Nevadila jej samota, ktorá ju držala v kanárikovej kľietke, príliš malej pre ňu. Nevadili jej vplyvné slová, pretože jej prázdnych očí, sa už viac dotknúť nemohli. Bola neprehliadnuteľná, nepoučiteľná a neuznávaná bytosť v ľudskom svete. A dobre to vedela. Schúlila sa do kľbka a tak prečkávala hodiny noci.

Ráno, kedy jej sen nedaroval lepšieho spánku, načiahla sa rukou k azúrovej oblohe a prihovárala sa k nej tak, ako mala vo zvyku, keď bola ešte dieťa. Nevedela, či ju naozaj môžu hviezdy počuť, obzvlášť, keď cez deň panovala na oblohe jediná hviezda, Slnko. Oblohe práve spievalo určite mnoho anjelov, neverila, že by vypočula havrana. No aj napriek tomu neprestávala veriť, obzvlášť nie, keď jej prvýkrát za niekoľko predošlých dní zohrial tvár úsmev. Z únavy znova zavrela oči, keď v tom pocítila, ako jej niečo chladné steká po tvári. Nebolo to horúce ako slzy, a tak sa odvážila pozrieť sa, čo jej tak príjemne pokropilo tvár. Letný dážď mnohokrát dokáže zahojiť naše rany, zrazu cítila silu, silu v úsmeve, silu v smiechu, silu v tele, silu... v krídlach. Možno predsa len dokáže obloha počuť.

ANNAMÁRIA STACHOVÁ

To, čo nevidíme

Doba, ktorá nasleduje po prítomnosti sa nazýva budúcnosť. Už odpradávnna sa ľudstvo snaží zistiť svoju budúcnosť veštením a predpovedaním. Neexistuje však objektívny dôkaz, že je možné budúcnosť skutočne predvídať.

Naposledy upravené: 18. 1. 2124

Emily vstala od stola a rukami si pretrela uslzené a vyčerpané oči z obrazovky notebooku. Natiahla si boľavý chrbát až počula, ako jej v ňom zapraskali kosti. Naposledy pozrela na svoju prácu. Viditeľný pokrok ju prinútil až príliš rýchlo zabudnúť na únavu, ktorá sa jej snažila nenápadne zmocniť. Siahla po šálke čiernej kávy a už studenú ju trasúcou sa rukou dopila. Na malú chvíľu sa jej zmocnilo pokušenie pokračovať, no zaraz takú možnosť odmietla. Vedecký výskum na displeji zmizol a nahradila ho čierna obrazovka.

Uvedomila si, aká tma okolo nej nastala. Na pracovisku zostala sama bez toho, aby si to uvedomila. Biely plášť urýchlene odložila na operadlo stoličky a digitálne hodinky jej osvetlili strhanú tvár. 22:58. Už dávno mala byť doma. Schmatla tašku a svietiac si baterkou na mobile vyšla z laboratória do hľbokej noci. Lampy niekoľko metrov okolo nej nesvietili. Ponad hlavu jej s piskotom preletel netopier a vzápätí sa prehnal chladný severák. Pár pramienkov vlasov jej padlo do tváre. Od zimy ju striaslo a prsty jej skrehli tak, že nemohla vytiahnuť kľúče od auta. Prešľapovala z nohy na nohu, snažiac sa udržať v teple až kým konečne našla kľúče.

Ráno ju prebudili ostré slnečné lúče, hladiac jej tvár a snažiac sa prebiť svojím svetom úradujúcu zimu. Slnko cerilo svoje zubiská a s nadšením sa prizeralo topiacemu sa ľadu. Emily sa strhla. Srdce jej divo udieralo do hrudného koša a oči ju po nedostatku spánku rezali. Zaspala som! Vytiahla spod vanúška mobil a skontrolovala čas, vstávajúc z postele. 4:23. Nezaspala. Rezignovane si vydýchla a opäť sa posadila na posteľ. Leo sa jej obtrel o nohu a súcitne na ňu pozrel.

„Viem, že včera si to mal ťažké, ale dnes ti to vynahradím. Čo ty na to?“ kývla Emily hlavou k vôdzke a Leo začal okolo nej poskakovať, držiac vôdzku v papuli.

Ranný vzduch ju osviežil a vnukol jej pozitívnejšie myšlienky. S každým nádychom akoby sa cítila ľahšia a istejšia a na všetko sa mohla pozerat' s nadhľadom. Spod nôh jej odskakovali kamienky a štrk. Leo ju ťahal príliš vpred a podrážky sa jej drelí o drsnú zem.

„Leo, prestaň! Čo to s tebou je?!“

Jej štvornohý priateľ však neprestával vzdorovať jej sile. Akoby ho priťahovalo magnetické pole. Emily rozmýšľala nad tým, že sa vráti, keď vtom začala kroky. Známe chrupčanie nespevneného chodníka pod topánkami a dychčanie psa. Otočila sa a s úsmevom na tvári odzdravila starú kamarátku.

„Vidím, že i vy ste potrebovali dávku čerstvého vzduchu.“

„Vy?! To on už od rána stál v očakávaní pri dverách a keď videl, že nevstávam, začal skákať po posteli,“ zasmiala sa Virgínia a pohodila hnedými vlasmi.

„Ani Leo dnes nie je vo svojej koži,“ začala Emily a skôr, ako stihla dopovedať čo chcela, ju Leo potiahol tak silno až takmer stratila rovnováhu a spadla. Skryl sa do vysokej trávy tak, že ho nebolo vidno.

„Si v poriadku?“ spýtala sa Virgínia a na tvári jej neustále hral jemný úsmev.

„Áno,“ stručne odvetila Emily a oprášila si prach z nohavíc.

„Dnes si nezvyčajne ticho. Teda, nie že by rozprávanie bolo tvojou silnou stránkou,“ ozvala sa po chvíli ticha Virgínia a pozrela na kamarátku. Tá však upierala zrak do nekonečných diaľav, tak ako ďaleko utiekli jej myšlienky.

„Leo!“ skríkla odrazu. Začula čľupnutie. Cítila, že vôdzka je v jej ruke príliš ľahká. Pobehla smerom k jej roztrhanému koncu a takmer spadla do jazierka skrytého za vysokou trávou.

„Em?“ kričala na ňu Virgínia.

No ona sa sústredila len na Lea. Jazierko sa na prvý pohľad zdalo neškodné, keby Leo nebol príliš ďaleko, aby ho dočiahla. Vďaka porastu jazero nemohla ani obehnúť dookola. Srdce jej dynamicky a pravidelne udieralo a rozháňalo krv po celom tele. Zrazu jej v bunde bolo príliš teplo a šál jej bol príliš tesný. Vyzliekla si všetko nadbytočné a vyzula topánky. Zdalo sa jej, že Leo sa k nej priblížil, a tak sa za ním zúfalo načiahla. Temnota jej pohltila myseľ i všetky pocity. Ochromila jej zmysly a chlad jej prenikol až do špiku kostí. Napriek tomu, že vedela plávať, teraz len naslepo tápala v tme. Každým úderom srdca sa cítila ťažšia a ťažšia. Hladina sa jej strácalo pred očami a dno bolo bližšie a bližšie. Plak v pľúcach ju nútil vzdorovať jej osudu, ten bol však zrejme už dávno určený.

Hoci bol pre ňu každý nádych neuveriteľne bolestivý, lapala po dychu, akoby to bolo poslednýkrát v jej živote. Skrčená ležala na špinavej zemi, pokrytej niečím, čo páchlo ako krv. Železo. Zmätene sa okolo seba obzerala,

nevnímajúc prostredie, iba svoj vlastný dych a bijúce srdce. Pred očami videla všetkých svojich blízkyh, spomienky a zážitky, ktoré tvorili jej vlastné ja. Stále nedokázala uveriť, že je nažive. Akoby ju niekto zhodil z útesu a tesne pred jej koncom sa rozhodol ju ušetriť. Čakala, že ju bude ťažiť váha mokrého oblečenia a ak sa neutopí, zamrzne od chladu. Namiesto toho len udivene hľadela na svoje suché oblečenie, rozmyšľajúc, či to všetko nie je len sen. Alebo vedecký pokus?

Rukami sa zaprela do zeme a nemotorne sa postavila. Svet sa jej kolísal pred očami. Bola pasažierom na lodi, ktorá sa ocitla uprostred zúrivej víchrice. Zatackala sa a prichytila sa o kovovú tyč. Zotrela si pot z čela a zažmúрила oči. Výhľad jej takmer vyrazil dych. Horúce slnko sa pýšilo na oranžovočervenej oblohe bez jediného mraku. V diaľke neboli na dohľad žiadne hory či jediná známka zelene. Na okolí sa povalovali kopy starých spotrebičov, súčiastok, kovových predmetov, skla a zvláštne vyzerajúcich látok. Červená popraskaná pôda bola pokrytá oranžovo-čiernym práškom. Hrdza. Všade zo zeme trčali ostré tyče či sklenené úlomky zo starých prístrojov. Vzduch bol dusný a ťažký. Ako kov. Emily takmer nemohla polapiť dych a o chvíľu jej na čele vystúpili ďalšie kropaje potu.

Kde to som? Čo je to za miesto?

„Virgínia?“ skúsila zavolať Emily zo zúfalstva na svoju kamarátku. Odpoveďou jej však bola len tichá ozvena.

Našla kúsok z matraca a oprášila ho od hrdze. Vyčerpane zvesila plecia a posadila sa. Bola príliš zmätená na to, aby niečo cítila. Zrejme by mala mať strach, alebo cítiť odhodlanie, no nemohla sa prinútiť ani k jednému. Slnko na ňu priamo vysielalo svoje žeravé svetlo a smialo sa jej do tváre. Odvrátila sa a iba na chvíľu prížmúрила oči.

Zobudila sa na sucho v hrdle a bodavú bolesť. Stuhnuté telo jej však nebolo prílišnou oporou a kým sa postavila na nohy, tvár jej oviaľ nežný vánok noci. Slnko zapadalo a krvavo červená obloha s radosťou vítala mesiac. Emily si poškrabala lakeť, no vtom momente akoby ňou prešiel elektrický prúd. Od bolesti ju skrčilo, pohľad sa zahmlil, oči sa jej zaliali slzami. Dlaň jej pokrývala červená škvrna. Lakeť mala spálený až do krvi a ruka sa jej mimovoľne triasla. Zhlboka sa nadýchla. Vietor sa jej hral s vlasmi a príjemne chladil ranu. Emily našla kúsok takmer čistej látky a ňou si krvácajúcu ruku dočasne zaopatrila. Vedela, že pokiaľ sa nepohne, zomrie do hladu i smädu. Pomalou chôdzou sa vydala smerom, ktorý jej pripadal najvhodnejší. V diaľke zazrela súvislý vysoký komplex, ktorý sa nápadne podobal na mesto, hoci rovnako to mohla byť iba skládka odpadu. Oblečenie sa na ňu nepríjemne lepilo a chlad zo

začiatku tak príjemný, začínal byť neznesiteľným. S každou vlnou, ľadovo studeného, vzduchu ju striaslo, a tak radšej zrýchliła chôdzu. Pod nohami jej občas niečo prasklo alebo počula, ako sa rozbíjali spotrebiče, padajúce na zem vplyvom vetra. No po živej duši nebola ani stopa. Mesto sa ale našťastie blížilo a jej nádej aspoň na chvíľku našla záchytný bod. Kým sa však nedostala dostatočne blízko, aby videla, čo z mesta zostalo.

Budovy spálené takmer do tla, obhorené pozostatky stien a staré elektrické spotrebiče. Vejúce oblečenie náhodne zachytené na vytŕčajúcich hrbach harburdia. Príliš potichu, akoby ju niekto sledoval, prešla pomedzi zhorené obydlia a vzápätí zabočila doprava. Zalapala po dychu a rukou si od prekvapenia zakryla ústa. To predsa...nie je možné.

Napriek slabosti sa rozbehla v ústrety príliš známemu prostrediu. Bránu poľahky otvorila a dnu sa dostala rozbitým oknom. Cítila vo vzduchu chemikálie a dezinfekciu. Tričkom si zakryla nos i ústa a vydala sa do svojej pracovne. Stále bola na rovnakom mieste. Nemohla tomu uveriť. Je to len sen. Na zemi neďaleko od jej pôvodného miesta ležal obhorený notebook. Horlivo, no opatrne ho zdvihla a vyniesla pred budovu. Možno bude môcť cezeň zavolať pomoc.

Otvorila ho, usadila sa na kúske zeme a v napätí čakala, kedy sa jeho obrazovka rozsvieti. Jej nádej nemohla zmiznúť tak rýchlo. Nemohla ju stratiť. Notebook zašušťal, preblikol na čisto bielu obrazovku a hneď sa vrátil späť. Čierno-biely šum prerušovali pásy pobehujúce zľava doprava a naopak. Emily bezočivo udierala do kláves, no nedočkala sa žiadnej reakcie. Notebook nereagoval a začínal byť príliš horúci. Jej jediná nádej sa rozpadla. Zúfalo si vzdychla a nemo pozerala pred seba. Svetlo vychádzajúce z notebooku ju oslepilo a mesto jej teraz pripomínalo čierne vody v najhlbších miestach oceánu.

„Si pripravený, John?“ Emily myklo. Prvýkrát začula iný hlas ako svoj. Na notebooku sa prehrávalo video. Bolo vo veľmi zlej kvalite, ale Emily dokázala rozoznať laboratórium, v ktorom pracovala a jej kolegov zoskupených okolo niekoho, koho nepoznala. Hrozivo sa týčili nad ženou s tmavými vlasmi a horlivo medzi sebou komunikovali a ukazovali na stroje. Emily sa pokúsila zvýšiť hlasitosť, no reproduktor zrejme prestal fungovať. Prižmúrenými očami sústredene hľadela na videozáznam. V jej mysli sa uvelebila zlá predtucha.

Vedci odstúpili od ženy a každý zaujal svoje miesto pri stroji. Na znamenie súhlasu si kývli hlavou a spustili tak dlho očakávaný pokus. Nič sa neudialo. Jeden z mužov pristúpil k žene a natiahol k nej ruku. Dúfala, že to na čo sa pozerá, je len pokus o sci-fi film. Lenže nebol. Muž v bielom plášti vyletel do

vzduchu. Na obrazovke sa opäť objavil šum. Emily prerývane dýchala a nedokázala uveriť tomu, že jej kolegovia experimentujú na ľuďoch. A nedopatrením zrejme zničili celé mesto. Nie. Zničia.

Vstala a dezorientovane sa obzrela. Mesto bolo tiché, tak, ako keď prišla. Nenápadne ju sledovalo a hralo sa s jej myslou. Od smädu sa jej zatočila hlava. Príliš vysoké stavby sa po nej načahovali a zem pod ňou sa prehlbovala. Závrat ustal. Zdalo sa jej, že v diaľke niekoho zazrela.

„Je tam niekto?“ chcela zakričať ale namiesto toho vydala len chrapľavý zvuk. Oproti nej sa rútila tmavá postava. Zaspätkovala dozadu a uvažovala nad tým, že sa rozbehne, nohy ju ale zradili a ruky znečitliveli.

„Emily!“ unavene a zároveň zúfalo zvolala Virgínia. Hnedé vlasy jej viali na všetky strany a tvár mala zvráskavenú od slnka.

„Čo tu robíš? Ako si sa sem dostala?“ prekvapene na ňu hľadela a snažila sa nájsť vhodné slová. Myslela si, že, keď uvidí ľudskú bytosť, pocíti šťastie, no teraz si nebola vôbec istá, čo cíti.

Virgínia sa zamračila: „Tak isto ako ty! No to teraz nie je podstatné, musíme odtiaľto zmiznúť, vrátiť sa!“ horlivo presvedčala Virgínia a surovo ju chytila za ruku a začala ju ťahať. Emily sa jej vytrhla a Virgínia niečo podráždene zašomrala.

„Ako? Ako sa dostaneme späť?“

„Tak, ako sme sa sem dostali. Ak tu zostaneme, zomrieme hladom a smädом, Em!“

„Na druhej strane nás aj tak čaká len smrť! Rozhliadni sa okolo seba, Virgínia!“

„Ako môžeš vedieť, že nás toto všetko ešte len čaká?! Ako vieš, že to nie je minulosť alebo len nejaký pokus?! Musíme sa vrátiť!“ Virgínia opäť chytila Emily za ruku, tentoraz sa jej však vytrhla hneď: „Tu v notebooku. Našla som videozáznam experimentu, ktorý spôsobil to, čo vidíš naokolo. Bol pri ňom dátum. 5.01.2131.“

„To predsa nič neznamená,“ snažila sa presvedčiť Virgínia. Vedela však, že jej kamarátka sa už rozhodla.

„Ako chceš zlepšiť budúcnosť na tomto mieste? Ak sa vrátíme, môžeme sa pokúsiť náš osud zvrátiť.“

„Jediné, čo tam nájdeš je sklamanie. Nikto z nich nie je natoľko ľudský, aby ti uveril, že si sa vrátila z budúcnosti. Budú ťa pokladať za blázna.“

Virgínia sa poslednýkrát s nádejou pozrela na vyčerpanú priateľku a s lútosťou v očiach sa jej otočila chrbtom. Emily sa dívala, ako jej kamarátka pomaly mizne v diaľke. Slnko sa začalo prebúdzajú, keď Virgínia zmizla z jej dohľadu.

Sedela na kúsku deky a vychutnávala si každý dúšok vody, ktorú našla zrejme v bývalom sklade obchodu. Pohľad jej padol na notebook vedľa nej. Chytila ho do nemotorných rúk a stláčala klávesnicu, kým sa video opäť nespustilo. Zarazila sa. Obraz bol ostrejší ako naposledy. Bol taký ostrý, že dokázala rozoznať tváre všetkých vedcov. Vo vysokej žene s hranatými okuliarmi a tmavými vlasmi, spoznala Katherine. Muž so šedivými vlasmi vedľa nej bol John, napravo od Johna stál Carl a za nimi sa nenápadne krčilo dievča s elegantným účesom, ktoré Emily nespoznávala. Všetci sa znova vrátili na svoje miesta a Emily sa zahľadela na ženu, ktorá sa mala stať obeťou ich pokusu. Jej tvár jej bola až príliš známa. Srdce jej vynechalo jeden úder. Myšlienky sa rozutekali na všetky strany. Po líci jej stiekla slza. Cítila smútok. A hnev.

Hnevala sa, že si nedávala pozor a sama si spôsobilá utrpenie, ktoré ju teraz sužovalo. Hnevala sa, že nedokázala vymyslieť spôsob, ako cestovať do budúcnosti a jej kolegovia sa preto uchýlili k testovaniu na ľuďoch. Ale najviac ju na svedomí ťažilo, že nedokázala Virgíniu presvedčiť, aby sa nevracala. Možno by sa nestala obeťou experimentu, na ktorom kedysi pracovala i Emily. Možno to bola pomsta za to, že sa nevrátila s ňou.

Doba, ktorá nasleduje po prítomnosti sa nazýva budúcnosť. Už odpradáвна sa ľudstvo snaží zistiť svoju budúcnosť veštením a predpovedaním. Neexistuje však objektívny dôkaz, že je možné budúcnosť skutočne predvídať. A predsa si myslím, že možné to je. Keď som začínala, nikdy ma nenapadlo, že futurologia a psychológia sú na seba také naviazané. V skutočnosti sú ale prepojené viac, ako som si myslela.

Každý z nás má svoju podstatu. Podstata je to, čo nás formuje, to, čo tvorí našu budúcnosť. Ľudia si sami určujú, kam ich budúcnosť smeruje. Oni rozhodujú o tom, čo sa stane v ich ďalšom živote. Oni si tkajú svoju budúcnosť ako pavúk pavučinu.

Prečo sa ale ľudstvo snaží tak zúfalo nahliadnuť do budúcnosti, keď jediné, čo treba pre lepšiu budúcnosť je zmeniť minulosť? Chyby, ktoré sme spravili?

Pretože ľudia sú sebeckí. Myslia len na seba. Vnímajú len svoje pocity a v zrkadle vidia len svoj obraz. Sú do seba natoľko zahĺbení, že si ani nevšimnú hrozby, ktorá nad nimi visí. Rovnako si nedokážu všimnúť ani záchranu, ktorá sa im ponúka. Nezaujímajú ich, čo sa stalo ľuďom pred nimi, lebo ich nikdy nevideli. Nikdy necítili to, čo cítili oni, nikdy nevideli to, čo zazreli ich oči a nepočuli to, čo začuli ich uši.

Ľudia chcú vedieť, čo sa zajtra stane, chcú sa zahrávať so svojím osudom, akoby to boli karty a nahrávať si tie najvyššie.

Ľudia chcú poznať svoju budúcnosť, no nedokážu zmeniť ani len tú, ktorá im leží pri nohách. Nedokážu prestať myslieť na svoju vlastnú prosperitu. Opäť začať spolupracovať. Všetko, čo ich robilo ľuďmi sa stratilo.

A preto je dôležité, aby sa pri tkaní svojej pavučiny nedívali príliš vpred. Aby sa nedívali len na samých seba. Aby sa sústredili na najbližší krok. Aby neuleteli do lákavých výšin nedobytej budúcnosti.

Neustále premýšľame nad tým, čo bude zajtra. V noci nedokážeme zaspáť, pretože v žilách nám koluje adrenalín, pri myšlienke na budúci deň, a keď spravíme chybu, chceme ju čo najskôr vymazať. Skúsime danú vec znova, no dopadne rovnako.

Prečo sa nevrátite aspoň raz o krok späť? Prečo neustále bezhlavo túžime napredovať? Prečo aspoň raz nezabudneme na budúcnosť, nedáme prednosť minulosti a nepozrieme sa svojim chybám do očí?

Naposledy upravené: 18. 1. 2131

Zavrela notebook a bez súcitu ho zahodila dole kopcom a dívala sa, ako z neho ostalo len pár zdevastovaných kusov, ktoré jej až príliš pripomínali jej vlastný život. Roztrieštený na kúsky ako ostré kryštálíky ľadu.

REBEKA MOTÝĽ

Preliaty atrament

Bol presne tam, kde ho nechala. Vydýchla si a pritisla si zošit na hrud'. Keby si ho niekto prečítal, vysmial by ju. Ponorila pero do atramentu a dopísala ďalšie riadky. Pomaličky, s citom. Opatrne. Dívala sa, ako farba na papieri postupne zasychá. Keď si už bola istá, že textu neublíži, zavrela zošit a opäť ho vložila do tajnej skrýše.

Zliezla z povaly a stretla sa s odsudzujúcim pohľadom matky: „Kde sa zase zašíváš? Málo máme roboty?“ „Ale mamka, veď na ňu nekričte,“ dnu nazrel štíhly chlapec s modrými očami a blondávu šticou, „však mi ide pomôcť. Že?“ Drobné trinásťročné dievča si prihrzlo spodnú peru, ale prikývlo. Už na prvý pohľad bolo zrejmé, že tí dvaja sú súrodenci. Aj ona mala modré oči, no vlasy, úhľadne zapletené do vrkoča, boli o odtieň svetlejšie. Žena si pohľadom premerala syna a usmiala sa. Bol to predsa jej najstarší, jej pýcha: „Tak dobre... Ale nie, že ju potom znova vezmeš liezť po stromoch! Akoby bola chlapčisko!“ „Jasné, že nie,“ ukludnil ju syn a pohľadom naznačil sestre, aby čím skôr vyšla z domu.

Neskôr, keď už boli dosť ďaleko od domu, skonštatoval: „Zase si písala.“ „Nie!“ Príliš rýchla a prudká reakcia sestry mu vyčarila na tvári úsmev: „Ale áno! Priznaj sa! Keby som ťa nezachránil, tak by si mamka isto všimla, že máš prsty špinavé od atramentu.“ „Peter!“ „Veď dobre... Vieš, že ja nemám nič proti.“ Po chvíľke ticha sa prvé ozvalo dievča: „Ďakujem.“ „Za málo,“ zahundral Peter, no slabý rumenec prezradil, že ho jej vďaka teší alebo ho zahanbila. Pozorne sa naňho zadívala. Mal pocit, akoby mu tými očami videla až do duše. „Prečo si ma zobral so sebou?“ Už nebola malá, chápala, že väčšinou svojho staršieho brata len irituje a oveľa radšej trávi čas s Paľom, Jožom a Tomášom. Nevýčítala mu to. Aj ona by sa radšej hrala so Zuzkou, ako s ním, keby každú voľnú chvíľu netrávila písaním.

Vážne na ňu pozrel a z vrecka čosi vytiahol: „Pozri, čo som našiel!“ Roztvorila ústa dokorán: „Noviny? Naozajstné noviny?!“ Prikývol: „A sú to naše. Nie propagandistické.“ Sestra mu visela na perách. Minulý rok počula to slovo po prvýkrát, no odvtedy už prešlo veľa vody. „Naše?“ zopakovala ako ozvena. „Hej.

Zistil som, že ich tlačia Strancovci.” Úžas na jej tvári by sa dal porovnať s tým jeho, keď sa to dozvedel. Užival si obdiv v jej pohľade. „Podme si sadnúť,” navrhla a skôr akoby stihol namietajú, vytrhla mu noviny z ruky a vyškriabala sa na starú jablňu. Privolala na tvár prísny výraz a začal: „No ja ti dám...” Keď videl, ako sa naňho vyškiera, ešte niečo zahundral a vyliezol k tej malej neposlušnici.

Vyprevádzala ho bez sĺz. Dokonca sa jej podarilo vyčariť aj úsmev. Otcovi to vysvetlil. Ten s ním súhlasil a bol na jeho rozhodnutie hrdý. Mama nechcela počúvať žiadne argumenty. Otočil sa na svoju šestnásťročnú sestru: „Musím. Vysvetli to, prosím, mamke. Vlast ma potrebuje. Naši chlapi, ľudia, mestá...” „Ja viem, Peter. Všetky som tie noviny čítala spolu s tebou. Chodí... ale napíš mi sem-tam. Nech viem či žiješ.”

Už celé mesiace navolávali skrze novinové články v ozajstných, národných novinách do povstania. Avšak nesmie to byť dielo jednotlivca. Musia to byť všetci vlastenci, ktorí na tomto obsadenom území ešte ostali. Keby aj ona mohla nejako priložiť ruku k dielu! V hlave sa jej začal črtať plán...

Posledné slová, objatie, a potom sa už mohla iba pozeráť na bratov vzdalujúci sa chrbát. Po líci jej stekala slza. Dovolila jej. Tej jedinej.

Dni sa jej zlievali do jednej machule. Bez Petra prežívala iba vďaka darčeku, ktorý našla po jeho odchode. Venoval jej nový zošit. Týždne prechádzali do mesiacov a on ešte stále nedal o sebe vedieť. V novinách (získaných cez dôverne známe osoby, ak už nie sympatizujúce s povstaním, tak aspoň verných vlastencov) sa čoraz častejšie písalo o podarených misiách, infiltráciách či dokonca o spôsobe značných škôd okupantom.

Jedného upršaného rána však konečne dostala hrubý list. S tlúčim srdcom ho otvorila a usmiala sa pri pohľade na známe písmo. Zahĺbila sa do jeho riadkov. Vôbec sa nepodobali na Petrov ironický a žartovný štýl. Iba strohé a stručné slová. Ani jedno nebolo navyše. „Nie je nás veľa,” písal Peter, „avšak aj malá armáda musí jesť. Je to tu kruté, nie je na nás ani pekný pohľad. To, čo som si vzal z domu, je už zoderané alebo potrhané, až na topánky. Nestážujem sa. Zo skladov nepriateľa sme si zobrali oblečenie...” Neradostná správa pokračovala a vykresľovala v tmavých farbách aktuálnu situáciu i budúcnosť. Plán, ktorý zahrabala na spodku srdca, sa opäť začal preberať k životu. Odváži sa? Pochybnosti odstrčila. Vytiahla zošit, pretočila na čistú stranu a začala písať.

„Nevedel som, že Peter vie takto pútavo písať,” zahundral Paľo Stranec, ktorý prebral po rodičoch fachu tlačenia nelegálnych novín. „Prosím?” Mával rukou:

„Takže vravíš, že sú to overené správy našich chlapcov.“ Pozrela na papier v Pavlovej dlani a prikývla. Petrov rukopis napodobnila takmer dokonale. Spolu so svojím výtvorom, Boj z prvej a druhej línie, vyčkávala na verdikt. Nervozitu a strach maskovala úsmevom: „Keď konečne prišiel list...“ Nečakal, kým dohovoriť, prerušil ju: „Vytlačím to. Je to dokonalé. A ak to presvedčí ľudí, aby sa zapojili aspoň,“ sklopil zrak do textu, hľadajúc konkrétnu pasáž a prečítal ju nahlas, „takto, ako to opísal: ‚Repa či kapusta, možno obnosená košeľa, to je obrovská pomoc. Lebo ak musíme polovicu ľudí, ktorých máme, posielat' riešiť takéto triviálne veci, nemôžeme naplánovať a zrealizovať nič veľké.‘ Fakt dokonalé.“ Prikývol sám sebe a oči mu žiarili nadšením: „Mohlo by to pomôcť. A každý z tých ľudí sa pocíti inak, keď skutočne nejako prispeje, priloží ruku k dielu. Takže článok určite zaradím do novín. Čo najskôr.“

Vyšla z tlačiarne, oficiálne z úradu, stále neveriac tomu, čo sa stalo.

Výsledky boli priam hmatateľné a celkom iste viditeľné. Ľudia pomáhali odboju, ako sa len dalo. Každý na svoj spôsob. Zvesti sa šírili ako požiar a spolu s nimi aj istý novinový článok. Podpis, Váš brat, vojak Peter, sa stal symbolom, legendou a poznávacím znakom, pretože články od tohto „národného hrdinu“ vychádzali každý týždeň a bola v nich skutočnosť. Prosba, vďačnosť, ľudskosť.

Bol začiatok septembra. Lístie sa začínalo sfarbovať do oranžova, červená a pomaličky odpadávať zo stromov, keď jej prišiel druhý list. Bála sa ho otvoriť, ale zároveň bola zvedavá. Čítal noviny? Videl články? Dostalo sa mu niečo do uší?

„Tak čo? Otvoríš ho konečne?“ opýtal sa otec, ktorý netrpezlivo čakal na novinky o svojom synovi. Od nej sa odpovede nedočkal, lebo dvere sa otvorili a dnu vstúpil mladík s vážnou tvárou a jazvou pod modrým okom, v ktorom tlela iskrička smiechu: „Pán Boh daj šťastia slobodným občanom slobodnej krajiny!“ „Peter!“ v momente sa hodila bratovi okolo krku, „čo to vravíš? Už je...“ Usmial sa: „Je koniec. Už je po všetkom. Vďaka jednému burcovačovi v novinách nás bolo zrazu raz toľko a aj zásobení sme boli. Tri dni dozadu sa konala rozhodujúca bitka.“ „Vyhrali sme,“ šepol otec so slzami v očiach. Vybehol z domu a na plné hrdlo zakričal: „Vyhrali sme!“

Peter si premeral dievča stojace pred ním. Vyrástla, kým tu nebol. Nahodil najveliteľskejší výraz, aký vedel a spýtavo zdvihol obočie: „A teraz by si mi mohla vysvetliť, aký Peter písal tie texty, ktoré spojili celý národ?“ „Pssst,“ priložila mu prst na ústa, „meno je len meno... Cieľ splnilo.“ „Mne vynieslo povýšenie na kapitána.“ Žmurkla naňho: „Na kapitánku ešte nie sú psychicky

pripravení... A teraz mi všetko porozprávaš, aby mohol vyjsť víťazný článok s názvom: Spolu sme dokázali nemožné.”

Zvráskavené ruky sa natiahli za ošúchaným starým zošitom. Prelistovali zažltnuté stránky a pohľadili pár ústrižkov novín. Listovali až ku koncu... k poslednej prázdnej bielej strane a k založenému listu, ktorý bol už tisícky ráz skladaný a rozkladaný. V oku starej ženy sa zaleskla slza dojatia a záblesk radosti jej prežiaril tvár, keď po osemdesiatich rokoch opäť čítala jeho slová: „Videl som noviny. Som na Teba hrdý sestrička!“ Usmiala sa. Namočila pero do atramentu. Ale to už je iná kapitola...

HANA SVEDKOVÁ

Autorka nedodala text v elektronickej forme v zmysle platných propozícií súťaže.

KATARÍNA LAKATOŠOVÁ

Čierny pasažier

(úryvok z románu)

Keď som sa konečne dostala na loď, Alessandra som nikde nevidela tak som si povedala, že teraz má asi dosť veľa práce, a preto tu nie je. Vyplávali sme a ja som konečne pocítila, že som opäť na mori. Pristúpila som ku zábradliu a kochala sa okolitým trblietavým morom. Viem, človek si povie - už štyri roky žiješ v bezprostrednej blízkosti mora, to ťa ešte neunavilo? A predsa nie. Ten pocit, keď si na mori a niekam sa plavíš so všetkým, čo k tomu patrí vrátane búrok, ale aj krásnych hviezdnych nocí, je úplne iný a lepší, než sa len pozeráť, ako každý deň priplávajú a odplávajú desiatky lodí.

Asi po hodine som sa konečne odlepila od zábradlia a s úžasným pocitom, že sa začína niečo nové, som sa začala zaujímať o okolitý svet a život na lodi. Okolo pobežovalo množstvo ľudí, no nikto koho by som poznala, a to mi po chvíli začalo byť podozrivé. Ten úžasný pocit sa zrazu začal strácať a niečo mi tu nesedelo.

Odzrazu vystúpil kapitán s tým, že chce prehovoriť k posádke. A v tej chvíli mi všetko došlo a krásny, úžasný pocit vystriedala úzkosť a strach. Toto nie je loď, na ktorú som mala nastúpiť! To bolo odo mňa naozaj amatérske. A ešte na akú loď! Horšie to ani dopadnúť nemohlo. Toto je loď jedného z najobávanejších ľudí, ktorí brázdia more. Arianova loď! Loď Incubo, o ktorej kolujú najčudnejšie legendy. Vtom mi začalo víriť hlavou, čo budem teraz robiť. Mám ujsť? Mám ostať? Nie, nesmú o mne vedieť. Je toto moja posledná hodina? Toto sa neskončí dobre! Potichu som si stiahla klobúk viac do čela a snažila sa nepozorovane prekĺznuť pomedzi dav až do podpalubia. Darilo sa mi to celkom dobre, lebo tu bolo veľmi veľa námorníkov a mňa si nik nevšimal. Potichu som zišla dole a zavrela dvere.

Bola tu tma ako v rohu a moje oči si po silnom slnku museli chvíľu zvykať. V tom niečo zašramotilo. Ešte som celkom nevidela, a tak som žmúrila a žmúrila, a snažila sa nájsť nejaký meč alebo niečo iné, čím by som ho mohla ovaliť. Domnievala som sa totiž, že tu dole je nejaký námorník. Zas to šramotenie. No tentoraz som už videla lepšie a počula som, že to šramotenie vychádza

spoza jednej police presne predo mnou. Načiahla som sa za prázdnu fakľou, po mojej pravej ruke a plazila sa ku polici. Vtom som vyskočila a zahnila sa, no stihla som úder ešte zastaviť. Bol to len pes, ktorý momentálne vyzeral veľmi vydesene. To znamenalo, že môže začať štekať. Čo teraz??? Vtom mi svitlo a fakľu som hodila do prázdneho priestoru za mnou. „Aport, psíček... No, bež za paličkou!“ Ani som nedohovorila a pes preletel popri mne. „Uf!“ vydýchla som si. Sadla som si na zem, oprela sa o policu a obzerala sa dookola.

Bol tu nepríjemný potuchnutý smrad, ako to už na podobných lodiach býva. Vzadu boli nejaké dvere. Vedú asi do miestnosti, kde spáva posádka. Otvorila som ich a skutočne - všade boli natiahnuté siete, veľa fľašiek, plných aj prázdnych, sa váľalo po zemi a v jednom kúte bola truhlica. Keď som ju otvorila, našla som v nej nejaké oblečenie, pár pištolí a meče. „Jackpot!“, zvolala som a začala si vyberať. Dokonca tu bolo aj zrkadlo. To by som na nich nepovedala. Postavila som sa pred zrkadlo a snažila sa zamaskovať tak, aby som vyzerala, ako jeden z nich. Skvelé, plán ako tu prežiť, je hotový. No, ale čo potom? Kam sa vlastne plavíme? Kde budem môcť ujsť? Kedy a kam potom pôjdem? Tieto otázky zostali nezodpovedané ešte dva dni, počas ktorých som sa správala, ako jeden z nich. Bolo to dosť divné, ale aspoň nikto na nič neprišiel. Až po spomínaných dvoch dňoch sa zas objavil Arian aj s novými komplikáciami. Vraj nám chce čosi oznámiť.

Bol to vysoký silný muž so šedivejúcou dlhou bradou a vlasmi pod pleciami zapletenými do vrkoča, oblečený mal odev z kože a srsti nejakého zvieratá a v očiach podlý, bľchiaci pohľad. Vyzeral ako zúrivy Viking.

„Dobre ma počúvajte, lenivci! Pred chvíľou mi bolo povedané, že sa medzi nami ukrýva nepozvaný hosť...“, všetci sa začali obzerať dookola, tak som sa aj ja tvárila zhrozene a zvedavo, ako oni, „...kto ho nájde,“ pokračoval Arian, „nech mi ho privedie. Živého! Potom bude mať čo dočinenia so mnou, a to mu sľubujem, nech sa už teraz bojí!“ Nemusel mi to ani sľúbiť. Bála som sa aj tak.

Takže odteraz som sa skrývala ešte viac. Jedného dňa som sa konečne odvážila sa pustiť do reči s jedným z nich, keď sme drhli podlahu. Bol asi najsympatickejší človek z výberu, ktorý aj tak nebol príliš lákavý.

V posledných dňoch som si všimla, že posádka ku kapitánovi nechová veľmi vrúčne city. Kedykoľvek zaliezol do svojej kajuty, začali ho ohovárať tak, že sa to ani počúvať nedalo.

„Prepáčte, ale zdá sa mi, že ani vy nemáte kapitána príliš v láske. Čo vám viedol?“ Vypleštil oči. Asi ho prekvapilo, že aj hovorím. Je fakt, že za celý ten

čas som ani necekla. „No, vieš neviem, či sa bojíš, že ja som ten čierny pasažier alebo čo, ale varujem ťa, ak niečo povieš kapitánovi Arianovi. Ako vieš, že ti môžem veriť?“ „Ja tiež neviem či môžem vám, ale riskol som to. Tak to risknite aj vy. Veriť mi môžete, no či aj budete, to je na vás.“ Premeral si ma pohľadom, no potom sa mu čosi v tvári zmenilo a zmätklo.

„Fajn, poviem ti. Ale najprv mi povedz, kto si?“ „Prečo vás to zaujíma?“, snažila som sa natiahnúť čas, kým som si vymýšľala meno. „Volám sa Massimo. A vy?“ „Ja som Lorenzo. Tak ma dobre počúvaj a pamätaj, Massimo. Si tu asi nový, keď nevieš. Tak si uži prvé chvíle, lebo potom je to už len horšie a horšie. Arian ti znepríjemní život, ako len vie,“ frflal Lorenzo, „dávno pominuli časy, keď bol Arian ešte odvážny a úspešný kapitán plný nápadov. Škoda pomyslieť. Pche!“ „Tak čo vám teda urobil?“ Pokynul mi prstom aby som išla bližšie:

„Bol som ešte veľmi mladý, keď sa to stalo. Mal som odvalu, ale hlavne málo rozumu. Ale bolo to v dobe, kedy už aj Arian pomaly prichádzal o rozum. Väčšina ľudí čo sú tu, to zažila. Samozrejme, okrem teba a ďalších nováčikov, čo len pred pár dňami nastúpili. Skrátka už sme mali plné zuby tých jeho premúdrelých a bezvýznamných pokynov. Prosto, som chcel odísť. Čo je na tom, že chce niekto odísť? Keď chce, tak nech si skrátka odíde, nie? Ale tu to neplatí. Keď raz nastúpiš, tak už patríš k posádke na dlhé, dlhé roky. Samozrejme, že my sme to nevedeli. Takže, keď som mu oznámil, a to ešte slušne, že chcem odísť, tak sa mi len vysmial do tváre. Takže aj ty tu musíš ostať. No pozerám, že teraz sa ti to asi veľmi nepáči, že si nastúpil sem, čo? Ale to nie je to najhoršie. Arian videl, že viacero jeho mužov sa akosi búri proti nemu a nachystal nám pascu. Táto loď nedostala svoj názov z ničoho nič, Incubo - nočná mora, spíňa všetko, čo si pod tým názvom dokážeš predstaviť. V zlých rukách, ako sú tie Arianove, je to ešte horšie. On to vie. Všetci námorníci, čo sú tu, vedia o moci tejto lode len málo. Vráťane mňa, samozrejme. Ale pvráva sa, že má akési mystické vlastnosti, a že Arian ju zakliol tak, že ktokoľvek z posádky sa ju pokúsi opustiť, toho vraj stihne smrť. Počuj, mladý, niečo mi hovorí, že ten cudzí, čo tu nemá čo hľadať je tu len náhodou. Kto by sem už len chcel nastúpiť? Každý, kto vie, čo je táto loď zač, sa jej vyhýba oblúkom. Teda bez urážky... Ak ho nájdeš, odkáž mu toto: vzhľadom na to, že na loď vlastne nepatrí, sa mu možno bude dať ujsť. My mu pomôžeme. Dobré? Teda samozrejme, ak to nie je niekto, čo má niečo podlé za lubom.“

To bola asi najlepšia správa za posledné dni. „Myslíte to naozaj?“ „Smrteľne vážne!“ odpovedal Lorenzo. Mala som chuť mu povedať, že to ja som ten čierny pasažier, no chvíľu som váhala. Čo keď je to iba pasca? Po chvíli som na niečo prišla: „Počujte, Lorenzo. Čo by ste spravili, keby som vám povedal,

že som toho votrelca našiel?" povedala som tajomne. „To naozaj?" pozrel sa na mňa neveriacky. „Naozaj. Ale je to len chudák, ktorý tu vlastne nemá čo robiť, len nastúpil na zlú loď." Lorenzo chvíľu premýšľal. Po chvíli povedal: „Povedz mu nech v noci príde sem, hore vymyslíme ako môže ujsť." „Nie je to pasca?" „Na mojdušu, nie!" Vyhlásil Lorenzo so všetkou vážnosťou. A ja som mu videla na očiach, že hovorí pravdu. „Dobre," odvetila som a pobrala sa preč.

Nastala noc. Potichu som vyliezla z našej spoločnej kajuty a nadvihla veko dverí vedúcich na palubu. Nazrela som cez štrbinku, či je vzduch čistý. Našťastie hore na palube nebol nik, len Lorenzo. Vyliezla som hore.

Lorenzo sa tváril rozpačito. Nerozumel, prečo som prišla sama, no po chvíli sa na jeho tvári zračilo pochopenie. „Ty si dobrá líška prešibaná," poznamenal napoly s obdivom, napoly so smiechom, „ale slovo dodržím a pomôžem ti. Kto teda vlastne si?" Dala som si dole šatku, ktorá mi zakrývala tvár a umyla som sa v sude s vodou od popola, ktorý ma maskoval. Otočila som sa na Lorenza a povedala: „Moje meno je Cassandra Cattaneo. Som z Porta Torres a mala som namierené do Barcelony spolu s ľuďmi z jedného hostinca. Lenže, ako už viete, som omylom nastúpila na zlú loď." Lorenzo sa zachechtol: „Prvýkrát na mori?" „Práveže nie," povedala som zahanbene. „Si šikovné dievča," uznal Lorenzo. „Niekoho mi pripomínaš, ale neviem si spomenúť koho. Ako sa volal tvoj otec?" „Fernando Cattaneo." „Kapitán Fernando," povedal po chvíli so zjavným úžasom. „Bol to dobrý človek. Teda ako sa to vezme, ale veď chápeš. Bol som pár rokov na jeho lodi... Vlastne... Niečo mi pre teba poslal," vrel prekvapene. Z tašky vytiahol malý zvitok a ďalekohľad, ale vyzeral trocha inak. Divne.

Lorenzo mi to podal. „Čo je to?" spýtala som sa. „Netuším. Povedal, že ti to mám odovzdať, ak ťa niekedy stretnem. Vrel, že na mori si vždy bola ako ryba vo vode. Teda keď si bola malá. Vraj by ti to mohlo priniesť šťastie. Myslí, tie veci." Rozvinula som zvitok. Bola to akási mapa a zo zvitku vypadol list, v ktorom stálo:

*„Drahá Cassandra,
neviem, koľko rokov máš, keď toto čítaš, ale ver, že som ťa vždy veľmi ľúbil a je mi ľúto, že s tebou nemôžem byť. No posielam ti túto mapu. Dúfam, že ti prinesie šťastie. Vedie na dávno zabudnú krajinu menom Agraira. Je to raj na zemi. Keď som bol mladý, pokúsil som sa tam dostať. Verím, že tebe sa to podarí. Tento ďalekohľad je veľmi vzácny. Pomocou neho dokážeš čítať vo hviezdach a nájsť cestu takmer na každú časť sveta. To, čo sa pokúsili ľudia*

ukryť a do žiadnej mapy nezaznamenať, to hviezdy zatajiť nedokážu. Dávam ti ešte jednu radu. Na svete je jeden unikát. Je to loď menom Incubo. Teda, tak si ju pomenoval jej kapitán. Bohužiaľ, tento kapitán ju má v moci už niekoľko desiatok rokov a je pomerne hrôzostrašný. Ak by sa ti však nejakým zázrakom podarilo ju získať, tak more odbremeniš zas od jedného lumpa a ty získaš tú najlepšiu loď na svete. Je v nej ukrytých mnoho tajomstiev. Prajem ti ešte raz veľa šťastia, dievčatko moje, nech sa ti darí a dúfam, že sa zas opäť stretneme.

Tvoj otec Fernando.

Tento list zmenil vo mne všetky city, ktoré som mala voči otcovi. Vždy som si myslela, že to bol lump, ktorý bol ochotný zanechať svoju rodinu a hnať sa výlučne za pokladmi. Teraz mi to však znelo, že chcel nájsť len najvhodnejšie miesto, kde by jeho rodina mohla byť šťastná. No niečo sa zjavne stalo a už sa nevrátil. No možno žije! Dnes som zistila, že môj otec ma ľúbil, verí mi a stále ma má rád. Dúfam, že ho niekedy nájdem.

„Vieš, čo to znamená," hovoril Lorenzo s vážnym výrazom v tvári, v ktorom sa však odzrkadľovala nádej, „znamená to, že by si mala poraziť Ariana!" „Čože? A ako? Ani vy ste to nedokázali!" Divila som sa. „Hmm... Ako si na tom ty a meč?" „Viac ako dobre," povedala som urazene. „Trúfla by si si na Ariana?" pýtal sa Lorenzo so záujmom. „Ani za nič," odpovedala som otvorene. „Možno by som ti vedel dodať sebavedomia. Trúfla by si si ma poraziť? Neboj, nie som žiadny slaboch. Patrím k najlepším, čo sú tu." Ja neviem, " vravela som vyháňavo. „Len pod!" vyzval ma. A tak som tasila meč (samozrejme, ten ukradnutý). Dlhú som to neskúšala, no i tak musím priznať, že som v tom dosť dobrá. Lorenzo bol naozaj šikovný, jeden z najlepších, proti komu som bojovala. Ale premohla som ho za necelých päť minút. Lorenzo na mňa pozeral so zjavným záujmom, rešpektom a obdivom zároveň. „Ešte ma nikto neporazil. Si lepšia, než som čakal. Postav sa Arianovi!" „Nie." „Prečo?" „To, že som porazila vás v žiadnom prípade neznamená, že by som porazila aj Ariana. A keď aj? Čo potom? Vzbúri sa posádka a vykopnú z lode aj mňa." „V tom sa práve mylíš. Takmer všetci chcú odtiaľto odísť. Prevažná väčšina. Tú hŕstku nespokojných vysadíme aj s Arianom. Ale musíš uspieť, inak ťa zabije. I keď je fakt, že tvoju výzvu do súboja by určite prijal. Inak by vyzeral pred svojou posádkou ako zbabelec, že sa nepostavil malému dievčaťu. Ale to ešte nebude tušiť, čo si v skutočnosti zač. Tak čo?" Na toto sa nedalo odpovedať len tak, Musela som si dobre premyslieť. Je fakt, že v šerme som vážne dobrá. Ale trúfnuť si na Ariana? To je čisté šialenstvo! No predsa...a už to mám!

„Niečo mi napadlo. Má Arian rád trochu pitia?“ „Isteže, keby len trochu,“ povedal Lorenzo ako keby to bola úplná samozrejmosť a ja som ešte blbá, že sa vôbec pýtam. „Tak teda,“ pokračovala som, „ak by si trochu vypil, nebolo by to také zložité ho poraziť. Čo poviete?“ Lorenzo sa len uškrnul na znak toho, že to je lišiacky dobrý nápad. Ja som sa obliekla naspäť do môjho starého maskovania a išli sme spať.

Nastal deň D. Už sme boli na mori asi 10 dní. I tak som stále nevedela, kam ideme, ale veď to nevadí. Naš plán sa môže začať!

Väčšina posádky už vedela, čo mám za lubom, a tak mi takpovediac „zametali cestičku“, aby som mohla pripravovať plán. Dokonca som ani nečakala, že nikto nebude protestovať proti tomu, že ja by som sa mala stať ich kapitánkou.

Takže taktika je takáto: musím sa nejako votrieť do priazne kapitána, no a potom ho pozvať na pohárik. A na ďalší a na ďalší a na ďalší. Ja si samozrejme, nedám, ale on vypije možno aj celé vedro. No a potom už len zlíznem smotanu a loď Incubo je moja. A hor sa do krajiny Agraira!

V prvom rade sa musí niečo stať s loďou, pretože (ako som sa dopočula) je to jeho jediná záľuba. Samozrejme, že tej nešťastnej náhode, že sa v lodi objaví diera trochu napomôžeme. Nie príliš, veď kto by to potom opravoval. Ale dosť na to, aby do lode trochu natieklo. Aj tak je to strelené. Spravím si diery do lode a potom si ich budem opravovať. No však, čo už.

Zliezla som do podpalubia a zopár ďalších ľudí išlo so mnou. Museli sme počkať, kým dôjdeme na neďalekú plytčinu, ktorej ako vravel Lorenzo, sa za žiadnych okolností už nedalo vyhnúť. Spozorovali sme ju ešte ráno, no Arian o nej ešte dlhú dobu po tom, čo sme ju videli my, nevedel, lebo bol zalezený vo svojej kajute a pravdepodobne spal. Až potom som sa slávnostne objavila ja s tým, že sa blížime k nebezpečnej plytčine. Samozrejme, nevedel o tom, že napriek plytčine, ktorá vyzerala naozaj desivo a obzvlášť skalnato, sa tam ešte pred svitaním bolo pozrieť pár chlapov, ktorí zistili, že i tak tadiaľ dokáže loď s naším ponorom a šikovným kormidelníkom prejsť bez väčšej ujmy. Arian vyšiel von a lamentoval, teda vlastne skôr zúrili: „Prečo ste mi to nepovedali skôr! Ako sa chcete z tohoto dostať?! Chcete aby sme tu všetci umreli? Potopili sa? Ach, vy hlupáci!“ nariekal Arian. Nevedela som, že je až taký neschopný kapitán, ktorý len horekuje, miesto toho, aby urobil aspoň niečo. Musela som čakať na vhodnú chvíľu, a tá prišla, keď sme boli už takmer na plytčine. Delilo nás od nej už len asi desať metrov.

Vtom som kývla Lorenzovi a priskočila ku kormidlu. Lorenzo zatiaľ zbehol dole a začal prípravy. Zlomený Arian sa nestačil diviť, ako mi to ide. Je fakt, že na

mori som naposledy bola dávnejšie a riadila som len menšiu loď, keď som bola u rybárov, a nie takú veľkú ako je táto. Ale musím povedať, že to bola väčšia fuška, ako som si myslela. Keď som sa šikovne dostala asi do polovice tejto ťažkej úlohy, začula som prvý výstrel z dela, samozrejme, to znelo akoby sme narazili na nejakú skalu, a loď sa trochu zachvela. O pár minút zazneli ešte dva výstrely a o chvíľu sme boli z plytčiny von. Vraj načo tie výstrely? Aby celá tá situácia vyzerala desivejšie a autentickejšie než v skutočnosti bola.

Arian bol na pokraji zúfalstva, no dovoľujem si povedať, že po tomto zážitku som si u neho pomerne šplhla. „Neviem, ako ti poďakovať. Moja loď je zachránená!“ Čakala som, že povie život, ale tak čo už... „Kto si? Odkiaľ to všetko vieš?“ „Všetko vám poviem, signore. Môžem vás pozvať na pohárik?“ „Isteže, isteže,“ prikyvoval horúčkovito Arian. Plán sa nemohol dariť lepšie. Hoci ma zaskočilo, že má Arian medzi pirátmi takú slávu, neviem celkom, odkiaľ ju zobral. Viem len, že je jeho posádka u neho nešťastná a je na ňu tvrdý a krutý. Aj to je jeden z dôvodov prečo plánujem túto loď obsadiť. Tajne dúfam, že budú u mňa spokojnejší, ako u Ariana.

Delá spôsobili len nepatrné a ľahko napravitel'né škody a kapitán Arian si ani neuvedomil, že sa sám pomaly vzdáva svojej funkcie. Na lodi sa začala menšia oslava toho, že sme boli takí šikovní. Hrala hudba a liali sa litre a litre vína, piva a samozrejme rumu. Schyľovalo sa k večeru a na niektorých už bolo vidno, že by im aj stačilo oslavovania, a tak som si to namierila rovno za Arianom. „Môžem vám naliať?“ Arian len otrčil pohár. „Tak teda, odkiaľ vieš také čosi?“ „Práca u rybárov,“ odpovedala som po pravde. „Aha,“ povedal Arian a nastavil opäť pohárik. „Vieš, keď zložíš prísahu, mohol by som ťa poveriť kormidelníkom.“ „Keď ja ešte neviem...“ „Nepáči sa ti u mňa? Hmm...moji ti ešte nevraveli aký som kapitán? Každý sa ku mne len hrnie, to už samo osebe niečo znamená, nie?“ Zrejme na toto nalákal polovicu svojej posádky. Lenže tí asi nevideli, že mu z očí srší nenávisť a čistá lož. „Skutočne? To znie skvelo. Povedzte mi, čo všetko ste už dokázali?“ Tvárila som sa veľmi zaujato, no v skutočnosti som len využila situáciu, aby som mu len medzi rečou zas naliala. Takto to šlo ďalej, až kým sa mi nezдалo, že už to stačí. Pomyslela som si, že s takým sa už nebude bojovať ťažko. Ale musím povedať, že opit' Ariana je asi rovnako ľahké a možné ako lietať. Je ako sud.

VERONIKA SMERČIAKOVÁ

Peklo v Hoteli White rose na Main street

Svetlá reflektorov a blesky foťákov mi vypaľovali zrak. Všetci tí reportéri sa hemžili ako mravce v mravenisku za červenými páskami oddeľujúcimi uličku slávy od ostatku mesta. Mimo dnešného dňa je to len obyčajná ulička, ktorá viedla do miestneho prestížneho divadla. Každý reportér omieľal to isté dokola snažiac sa z nás hercov vytiahnuť aspoň jednu drámu o ktorej by sa mohlo začať klebetiť. Veď všetci dobre vieme, že časopisy sú plné klebiet, ktorým ľahko každý naletí... samozrejme že sú nepravdivé. Väčšina je dotvorená produkciou... veď zoberme si taký časopis ako je Times, každá druhá strana obsahuje aspoň jeden nezmysel o niekom slávnom, a tým že mi toho človeka nepoznáme ľahko uveríme.

Reportér danú informáciu podá svojej šéfke Times magazine Jessica Park. Jessica vyberie novinára na dotvorenie článku a ten informáciu takmer vždy skomolí.

Mať Jessicinu hlavu, no nie, ďakujem už beztak mám dosť práce ako herečka. Dnes mi môj manažér Larry dal podmienku, aby som aspoň jednému reportérovi zodpovedala jeho otázku. No to ani náhodou, pomyslela som si v duchu.

Medzi reportérmi bol chaos. Fotografi pobežovali ako splašený a fotili si ma v mojom kožuchu z norky a vínovo červených šatách od Versaceho. Moja myseľ sa snažila vyfiltrovať aspoň jednu rozumnú otázku, ktorú by som zodpovedala. „Ella je pravda, že čakáte dieťa s vaším manažérom?“ spýtala sa ma jedna z reportérov. Kde všetci chodia na takéto nezmysly. Za tie roky môjho hrania ma to už ani neprekvapuje.

Moja myseľ sa prefiltrovala cez tú hrbu nezmyselných otázok, až napokon moje oči zaostrili na malého asi sto šesťdesiat centimetrov vysokého muža, teda mužika. Svojím oblekom sa odlišoval od ostatných mužských reportérov na dnešnom odovzdávaní cien. Jeho oblek vyzeral ako z požičovne, hľadel na mňa spoza dioptrií svojimi veľkými psími očami, z ktorých bolo cítiť strach...

Bál sa a po čele mu stekal pot. Nenápadne si vytiahol z vrecka jeho hnedo-šedého saka servítku aby si utrel pot. Potom z jeho úst padla tá otázka, ktorá ma strašila po večeroch. „Poviete nám čo sa vlastne stalo s Liddy Evansovou?“ spýtal sa ten drobný mužík a podal mi do rúk svoju vizitku.

„Žiadnu Liddy Evansovu nepoznám“, povedala som a začala som sa smiať, snažiac sa nepríjemnú situáciu obrátiť na srandu a spraviť z toho ako tak nejaký vtip.

Pomaly som sa aj s ostatnými hercami a s mojim manažérom Larrym a ostatnými presunula na odovzdanie cien v Divadle, ktoré bolo pred nami. Budova bola nádherná. Baroková stavba pripomínajúca Koloseum v Ríme. Keď sme vstúpili do hlavnej haly opäť tam na nás čakali ďalší fotografi. „Usmievaj sa“, povedal Larry a chytil ma za bok, bola som nútená nasilu sa usmiať.

Unavená som prišla do svojho apartmánu, sadla som si za okrúhly mramorový stolík v obývačke snažiac sa spracovať to, čo sa vlastne stalo. Vytiahla som z vrecka kožucha tú vizitku, na ktorej bolo len telefónne číslo...

Liddy Evansova, dievča o ktorom som si po cele tie roky nahovárala, že nikdy neexistovalo, že to bola len spomienka, ktorá sa stratila v toku rieky.

Čo je vlastne ten muž zač to neviem, ale určite nie je reportérom.

Na jeho prízvuku bolo niečo nezvyčajné...vsadím sa o dolár, že bol Francúz.

Pri pomyslení na Liddy a na to čo sa v tom hoteli stalo, nie nesmiem si spomenúť, proste nesiem, zakazovala som si to. Zapla som telku v snahe že odvrátim od toho svoju myseľ... V televízore išli ako už tradične o tejto neskorej hodine dokumentárne filmy .Boli o šelmách. Vzťah medzi dravcom a korisťou sa ustavične mení. Niekedy dravec vyhrá a uchytí korisť, inokedy sa zas koristi podarí uniknúť, zaznelo z televízora.

„No Liddy sa to nepodarilo“ povedala som snažiac sa potlačiť slzy ... nesmieš si spomenúť, hovorila som samej sebe. Prečo by si mal človek spomínať na niečo z čoho má traumy, na niečo kvôli čomu musel chodiť na dlhé nie dva-krát lacné terapie . Dobré, povedala som už som si spomenula, už nie je cesty späť. Zobrala som vizitku a vytočila číslo, ktoré bolo na nej napísané. Z druhej strany sa ozval ten samý mužík, ktorý sa považoval za reportéra. ktorým nebol. „Ella už ste si spomenuli“, spýtal sa ma . Všetci sa ma celé tie roky snažili presvedčiť, že to všetko bol výplod mojej fantázie ... Každý sa tváril ako keby Liddy nikdy neexistovala . Ale ja dobre viem čo som videla. Ja vám verím Ella, pomôžte mi ich zastaviť a keď mi poviete čo sa tam naozaj stalo, všetky diely skladačky by do seba zapadli bolo by po všetkom . Volám vám z telefónu môjho priateľa a obávam sa, že môj mobil je odpočúvaný, veď vy viete kým. Smiem vedieť vaše meno pane? Samozrejme moje meno je Alphons Fink,

odvetil mužík na druhej strane linky . Ešte technická otázka, má niekto okrem vás prístup k vášmu mobilu? Volám vám zo súkromného, do neho mám prístup len ja a nikto iný. Dobre zajtra o tretej v kaviarni na konci Bourbon street. Konečne budete mať tú časť zodpovedať moju otázku, dodal a položil . Nedalo sa mi spať v jednom kuse som sa obracala zo strany na stranu v mysli sa mi hmýrili nezodpovedané otázky. Odkiaľ Alphonso vedel o Liddy? Poznali sa? Môžem vôbec tomuto mužovi veriť?

ZUZANA MARTIŠKOVÁ

Našu dedinôčku radi máme...

Vypľutý prímestskou linkou v strede akéhosi droliaceho sa minibuzerplacu hľadal, kam s neplatným cestovným lístkom. Kostol, kulturáčik so sorelou štylizovaných tancujúcich párov na boku, poľná cesta s blatovým vyplazeným jazykom do hlavnej, ohnutá autobusová zastávka, drevené súsošie vierozvestcov bez hlavy jedného z nich. Ležala pod podstavcom ako zhorené kusy mäsa. Pokus o výsadbu ošľahanú kamiónmi, čo zo Závady zvažajú piesok. Prázdna tabuľa na oznamy. Slnko. Večne nech slnko svieti. Tu na plný úväzok. Obzeral si okolie. Najdôležitejšie zistenie pre neho bolo, že okolie si neprezeralo jeho. Nie je ďaleko od mesta a tu to žije svojím vlastným, ležérne ospalým vidieckym životom. Skôr nežije. Za štvrt hodinu, kedy prešiel z návestia sem, na horný koniec, kde už vidno tabuľou končiacu dedinu, napočítal dve autá, áno, prešla aj jedna hučiacia, rozštelovaná dodávka, asi kuriér a nula bicyklov. Chodec žiaden. Dva holuby, strapatý, zagubený pes na krátkych nožičkách oštiavajúci väčšinu kríkov popri ceste a jedna mačka preplietajúca sa plotom, pred ktorým teraz stojí. Žiadne kikirikí, kotkodák, tobôž niečo rušivo hovädzoidné. Zďiaľky počuť husi a z opačnej strany, kdesi pod kopcom sa mu zazdalo, že čosi aj bľačí. Kosačky a cirkulárky sa spúšťajú zásadne v sobotu. To sú síce mínusové body, ale nikto a nič, snád' okrem neho, nie je dokonalosť sama. Vždy s niečím treba aj bojovať.

Asi mal zobrať so sebou niekoho, kto mu to celé pomôže vyhodnotiť objektívne. Alebo subjektívne vyhodíť rovno z hlavy. Niekoho? Poznáš v meste len Lenu a tá asi už nepozná teba, po tom všetkom, čím si ju ranil. Doteraz si vyťahuje ostne, čo si jej smerom vyprskal prv, než si sa nad vystrelenými šípami a slovami zamyslel. A už ťa nikdy nebude poznať, ak zistí, že si ju so sebou nevezal. Myslíš? Si si istý, že by šla? Tvoje sebedovetomie ťa začína prerastať, Adam Gold. Len tak mimochodom. Ako by si ju asi tak pozval na dnešnú vychádzku? No, daj! Akože: „Lena, drahá, nešla by si mi pomôcť vybrať nejaký pekný vidiecky domček pre tvoju sokyňu? Taký, čo by bol presne podľa jej vkusu? Taký, čo tebe nikto neponúkne, lebo si až tá druhá v poradí? A pred tebou je suši a číslo na rýchlu taxislužbu..." Cvrklo by jej, normálne, od šťastia, že ťa pozná.

Kúsok od neho vrzla bránka. Tak predsa, chodec číslo jeden. Chodkyňa. Dôchodkyňa. To by šlo. Je to žena, ženy majú vkus. Skúsi, akí tu žijú ľudia. Hoci práve tam, kam smerovala, už žiaden. Vyročil. Vrzgi-vrzgi-vrz, bránička dala o sebe vedieť druhýkrát. Teta s taškami napchatými umelohmotnými suvenírmi od vietnamcov zo stanice sa otočila. Nečakala návštevu. Nedôverčivo si ho obzerala.

Dôverčivo sa jej snažil prihovoriť sa.

- Dobrý deň, ospravedlňujem sa, ak som vás vyľakal, ale potreboval by som poradiť. Mám záujem niekde v tejto lokalite kúpiť nehnuteľnosť, ale nechcem sa obracať na realitnú kanceláriu. Nedôverujem im. Podľa môjho názoru miestni mi dajú relevantnejšie, teda pravdivejšie informácie, aby som si mohol urobiť ten pravý obraz, – skúsil byť ústretový, distingvovaný a milý, ale podľa zmien vo výraze tváre panej, ktorú oslovil, asi úspešný dvakrát nebude. Možno ani raz.

- Vyzerám, že som odtiaľto?! – nezačala komunikáciu tak, ako si predstavoval.

- Prepáčte, prepáčte. Usúdil som... Myslel som si, že miestny cintorín... návštevuujú iba miestni... obyvatelia, ktorí tu majú svojich blízkych...- skúsil sa vynájsť niečím iným ako ospravedlnením.

- To čo mi to tu hovoríte?! Vy mňa idete súdiť?! Ja a miestna?! To akože som sa vyhrabala, postrašila si po dedine a idem späť do hrobu?! Pánko je nejaký vyšinutý?! - vyštartovala naklonená s fučaním proti nemu, ale stopla sa a zacúvala. - Jáj, počkááááť... to je ten, oný, čierny vtip, však? Jáj, to ja poznám z telky. Z tých stendingovejšň! To je ináč. Tak vy tu, u nás chcete nejaké pekné miestečko, kde by ste sa uložili...Ono je na vás vidno, že už rúbu vo vašom lese, – položila teta tašky k nohám vrátila mu všetko aj s úrokmi a začala sa obzerať dookola.

- ... skôr som myslel, že sa chcem usadiť. Chceme sa usadiť. S priateľkou. Hľadáme niečo nie veľmi veľké, ale zas nie stiesnené priestory a hlavne, aspoň nejakú zeleň okolo, niečo malé v lone prírody... – konkretizoval už opatrnejšie.

- Lono prírody..?! Pch! To sú tie moderné výmysly! Poriadnemu chlapovi za mojich mladých čias stačilo ženské lono a na sprostosti nemal potom čas! Postav dom, zasad' strom a splod' syna! Ako tak na vás pozerám, nepremeškali ste už pekných pár... desaťročí? Stíhate ešte?! Dobre, tak nejakú parcelku hľadáte...No, ale...pozor, pozor... ono, v celku záleží, či chcete ležať jeden pri druhom alebo jeden na druhom. Podľa toho treba vyberať to miestečko. To vám stačí jednotka, alebo tá dvojka, už menej sa využíva trojka, to len veľké rodiny si môžu dovoliť. Ste veľká rodina? Šli by ste aj do tej trojky?! – dvihla ukazovák, palec aj prostredník a čakala odpoveď.

Nasucho preglgol. Trojka?! On, Belle a...?! Začína prehodnocovať konzervatívnosť dedinského bývania. To čím tu ľudia žijú?! Čo ich trápi?! A zrovna tu na... cintoríne. Cintorín! Doplo mu. Je na cintoríne. Teta si myslí, že... hľadá hrobové miesto. Padol mu kameň zo srdca, aj keď ho pred chvíľkou chytalo na infarkt. Ani to tejto dobrodružnej panej nejde vysvetľovať. Chudera sa už obzerá, orátava, premeriava...

- Hm, hm... zrejme som sa unáhlil. Neplánujem si tu teraz ešte nájsť... nič. Asi to prehodnotím a až neskôr, v starobe si nájdeme niečo, kde sa bude dať užívať... – radšej rýchlo uzavrel, lebo pani si zaborila ruky do bokov.

- Užívať? Lieky? Ale, hybajte, vy ste ešte muž síce v rokoch, ale náramne zachovalý. Mám susedu, vdovicu Gitku a za humnom ešte jednu rozvedenú chudera s tromi deckami, maloletnými. Marienka sa zove. Nešli by ste na kávu? K jednej alebo druhej? – žmurkla na neho. Áno, žmurkla. – Vybavím, prihovorím sa... – Žmurk.

- Mám priateľku... – ľakol sa dohadzovačky.

- A? Šak aj ja mám priateľky! Gitku aj Marienku. Každú stredu po letániách cvičíme v kultúrnom dome kalanetiku. Kúpila som si aj takú vegetmatku, či karimatku, takú tú gumenicu fialovú, na tej sa naťahujeme a preťahujeme... – ukazovala niektoré pohyby aj live.

- Ale... myslel som... my s priateľkou tvoríme pár, – skúsil indíciu na vysvetlenie.

- Hej, hej, pri niektorých cvikoch sa musíte aj popáriť, lebo to preťahovanie samé už človek nedáva. Telo neposlúcha, ale keď sa jedna takto zapre o druhú a podrží, pritlačí, občas niečo aj rupne, ale to človek hneď pocíti takú tú úľavu... keď je dobre pretiahnutý, – naťahovala sa do bokov a bokmi predvádzala pračudesné pohyby...

- Ďakujem za ponuku, práve som si definitívne rozmyslel hľadať si tu niečo, kde by som sa usadil! – uzavrel, ale teta to videla inak.

- Usadiť sa? Tu? Niet kde! Ten raubír starosta, bodaj si nohu zlámal tam, kde je, všetky lavičky demontoval! Po celej dedine! Vraj, aby sme tu nevysedávali a nešírili klebety! My? Zbožné ženy? Klebety?! – prežehnala sa.

- Veď my chodíme pravidelne do kostola, tam sa stretáme, tam si zaspievame, tam povieme, čo je treba. Napríklad, že hen oproti cintorínskej brány o dva domy ďalej, sa susedina dcéra rozviedla, pes im skapal, odsťahovali sa každý inam a dom je na predaj. Aj s dvojgarážou aj s tým skapatým psom, lebo poviem vám, tu sa nevozia do tej kafigalérie, to by bolo drahé. Vždy na konci humna, len tak do jamy, pod kameň. Každý to tu tak. To je neverejné tajomstvo. A ten pozemok vedľa, tu, tu, ten zarastený, vidíte? Také pletivo a slivky po okraji. Súrodenci sú to. Brat so sestrou. Povadení celý život. Nemôžu

to predať. Najprv nechcela ona. Potom nechcel on. Teraz chcú, ale predajú prť! Lebo vyšiel zákonník, že päťdesiat metrov od cmitera sa nemôže stavať. Inak pekný pozemok, veľký, aj dvojdom by sa tam dal postaviť, ale nesmie sa. Ale ak kupec nepozná zákonník, kúpi, s tým rátajú tí dvaja, čo im to patrí, pomädli si ruky... a ten chudák vytrie zrak. A ešte horšie pozemky sú tam na kraji dediny. Tam je družstvo. S kravami. Tam sa domy predávajú len v zime, lebo v lete by ste skapali od smradu. Tam sú tri domy na predaj, ale hlúpy, kto kúpi! Zdochne od smradu. Cez leto. Ale, čo som to chcela?! Jáj! Klebety! Nikdy! Bohu Otcu prisahám! – prežehnala sa smerom k malej kaplnke. Prikývol. Takže v podstate práve zistil, čo chcel. A z prvej ruky. V tejto dedine nič kupovať nebude!

- Ach, Belle, kde si? Sľubujem, že keď sa vrátiš, nájdeme si nejaký pekný pozemok, najlepšie v lese, na samote, prípadne rovno pekný dom... ale spolu! Sami. Dvaja. Max. – povzdychol, predstaviac si tú katastrofu, ako jej pripraví prekvapenie, daruje jej jeden z troch domov na kraji dediny a v lete pokapú od smradu. A bude jedno, či budú ležať vedľa seba alebo na sebe...

- A čo tá kalanetika? A to preťahovanie? V stredu! Po letániách! Prídete? Požičiam vám aj gumu! A poviem aj Gitke a Marienke... - otočila sa ešte teta, akoby si bola na niečo práve spomenula a kričala za ním.

Uteč, Adam Gold!

Veď vám v tom vašom jednoizbáku nie je zas tak zle.

...vedľa seba alebo na sebe.

JOZEF PÁLENÍK

Čierny Favorit

Félix strojene vystúpil zo svojho Land Rovera, stiahol si z vyholeného temena na oči tmavé okuliare a prstom ukázal kamsi ku skupine áut stojacich pred nákupným strediskom.

„Zajtra urobíme tamtú čiernu Favoritku, jasné?“ adresoval túto oznamovaciu vetu, ukončenú krátkou otázkou, trojici svojich komplicov, ktorí sa tiež ťarbavo vyterigali z auta.

„Prečo práve Favoritku, keď už tak urobme niečo špeci“, namietal jeden z nich, ktorého prezývali Dubák, no Félix ho zahriakol: „Pretože potrebujeme ešte nejaké súčiastky na tú favinu, čo sme minuli čmajzli.“

„Ale veď si povedal, že s tým už končíme, že to začína smrdieť,“ opäť si dovolil Dubák oponovať.

„Čuš!“ zahriakol ho ešte väčšmi bos partie. „Chalani v dielni povedali, že sa im akosi nedá zmontovať tá minulé, tak treba ešte jednu na dorobenie. A veď je to náš džob, a či né?“ zatiahol, čím zakončil sebavedomé vysvetlenie a gestom dal najavo, že sa o tom už s nikým nemieni baviť. Zajtra teda favoritka a punktum. Félix bol vodcom partie autičkárov, ktorá kradla autá v širokom okolí, rozoberala ich a nanovo skladala na predaj, spravidla za hranice. Robili to nepravideľne, takpovediac nárazovo, aby znižovali pravdepodobnosť odhalenia. Žiaľ, darilo sa im, zatiaľ sa ich nepodarilo dolapiť. Teda, žiaľ pre poškodených. Aj teraz si vodca vyhladol typ auta, ktorý potrebovali, zistil, že pravidelne stáva pred nákupným strediskom, nuž svojich kumpánov, ktorí časom v zlodejčine áut nadobudli zručnosť, tentoraz pripravoval na akciu „čierny Favorit.“

A tak sa aj stalo. Na druhý deň obvyklým spôsobom dobyli vytypované auto a odviezli ho na miesto, kde ďalšia časť tímu autá takpovediac spracúvala. Keď aj krátko po krádeži zostalo ticho, partia sa, ako vždy upokojila, že aj tentoraz im to prešlo. Že ani tentoraz sa džbán nerozbil. Zatiaľ.

O pár dní však prišiel do brloha autičkárov najmenší z partie, ktorého prezývali Kraťas, vylakaný na smrť a lapajúc po dychu, ani čo by ho škrtili, zvestoval leňošiacim pusipajtášom:

„Viete, koho bola tá čierna favoritka, čo sme minule šlohli?“

„Nevieme a ani nás to nezaujíma,“ viditeľne bez záujmu precedil pomedzi zuby Félix a chlipol si z plechovky piva.

„Ale malo by,“ dobiedzal pichľavo Kraťas a takmer previnilo dodal: „Farárovi z Húštin sme to, vieš. To jeho bola.“

„No a?“ nenechával sa vyviešť z pokoja vodca skupiny. „Čo je on horší než iní?“ riekol ironicky a rovnako sa aj zaškľabil.

„Lenže on ju potrebuje!“

„Tak nech si kúpi,“ hlesol Félix a z úškľabku prešiel do rehotu. „Od nás,“ dodal pohľadavo.

Na okamih zostalo v brlohu mĺkvo, napätie očividne hustlo. Zdalo sa, že ďalšie by sa tam ani nezместilo. Prerušil ho trúfalo Kraťas doplňujúcou informáciou:

„Má ísť na Lazniská, k ťažko chorému, dať mu posledné pomazanie.“

„Félix našpúlil ústa do grimasy, ktorá by sa dala preložiť asi ako „fíha, to sú mi správy“ a ironicky verbálne štuchol informátora: „Skade vieš? Si jeho miništrant, či čo?“

„Som bol, nie jeho, ale som bol,“ vyjavil so sklonenou pološeptom adresát predchádzajúcej otázky a už hlasnejšie dodal: „V dedine vraveli. Počul som.“ Félix miesto uznania macošsky vybafol na Kraťasa: „Tak ho choď odviezť, keď si taký súcitný samaritán!“

V autičkárskom brlohu sa opäť rozhostilo ticho. Ani čo by tam na okamih zastal čas. Nik si netrúfol súhlasiť. Ani oponovať.

„A veruže idem!“ vyletelo z ničoho nič z Kraťasových pier a vari ani sám nevedel, či to povedal z presvedčenia, alebo mu to vypadlo z úst ako jablko z preplnenej misky. Ani nečakal na reakciu, zvrtol sa na opätku, tresol za sebou dverami a vypadol na ulicu. Ostatní z partie zostali doslova v šoku, vrátane vodcu Félixu.

„... mu šibe, či čo? To má čo znamenať?“ zmohol sa po chvíli na komentár. Odpovede sa však nedočkal. Ktovie, či ju vôbec čakal.

„Na ulici zostal Kraťas sprvu zarazený. Akoby si začal uvedomovať, čo povedal, čo urobil, že vlastne vyrobil puklinu v celistvosti partie. A to mohlo mať následky. Na okamih mu aj preblesklo myslou, či by sa nemal vrátiť, no nedokázal vyvinúť tú silu, čo by mu návrat umožnila. A tak len stál a rozmýšľal. Tuho rozmýšľal. Či naozaj kňaza zavezie na tie Lazniská, lebo čo.

Rozhodol sa a vykročil.

„Chalani, tú čiernu favoritku, čo sme pred pár dňami grajfli, už máte v páce?“ spýtal sa slangovo komplikov - mechanikov v konšpiratívnej garáži.

„Nie, ešte sme sa k tomu nedostali. A čo už to súri?“ bolo badať údiv v otázke.

„Tak mi dajte kľúče od nej, zaveziem ju k šéfovi, čosi na nej ešte chce,“ zaklamal

Kraťas a nádejal sa, že si to nebudú u Félixu overovať. A veruže ani nie. Boli jedna partia, dôverovali si. V tejto chvíli to Kraťasovi hralo do karát.

Vzal kľúče, naštartoval čierny Favorit a ...

... postavil ho obďaleč fary. Našťastie bolo už prítomie, takže bol menej nápadný. Vyhovovalo mu aj, že v tej chvíli sa ani nik nenachádzal na ulici. Vypol motor i svetlá, náhlivo vytiahol z vrecka zdrap papiera, čosi naň napísal a položil ho na predné sedadlo. Kľúče nechal v zapaľovaní a placho, no náhlivo vyšiel z auta. Rezkým krokom zamieril k telefónnemu automatu, ktorý bol za rohom, nalistoval si v položenom zozname číslo pevnej linky príslušného farského úradu a vyťukal ho. Keď sa mu na druhej strane ozval volaný účastník, Kraťas mu tmeným a zmeneným hlasom oznámil: „Vaše auto máte neďaleko fary. Neporušené. A – odpusťte, pán farár.“ Vzápätí chvatne zavesil slúchadlo a kradmo vyšiel z telefónnej búdky.

Duchovný sa potešil, keď zistil, že hlas v telefóne neklamal a auto má skutočne v poriadku. Do oka mu padol aj lístok na sedadle. Vzal ho a polohlasne čítal: Odpusťte, pán farár. Tieto slová začul pred chvíľou aj v telefóne a v duchu kresťanskej viery sa nemohol rozhodnúť inak, než ich akceptovať a odpustiť. Ved' odpustenie vždy oživilo a azda oživí aj teraz. Ktovie, či odpustí aj Félix, keď sa dozvie, čo Kraťas spáchal ...

Biela dáma na štyri

„No konečne!“ podráždene zvolal Kamil a nervózne rozhodil rukami. „Už som tu vyšliapal sloniu cestičku a prečítal tuším polovicu skrípt,“ sršal ďalej. „Kde si bola tak dlho?“

„V klube“, ledabolo prehodila Dana a pozerala do zeme, akoby na nej niečo hľadala, akoby z nej chcela vypáčiť oporu pre svoje tvrdenie, ktoré, zdalo sa, bolo založené na vratkých základoch. Bola si vedomá, že čo robí, zle robí.

„Ty tomu hovoríš klub? Tej zadrogovanej diere? Vieš, aký som naň alergický! Jasne som ti povedal, že tam už nevkročíš!“ zvyšoval intenzitu svojho mentovania Kamil.

„Nemala som nič. Dnes som čistá,“ bránila sa Dana nesmelo, pretože vedela, kam Kamil mieri. „Bola som niečo vrátiť Božene.“

„Niečo, niečo, stále len hovoríš v hádankách. Sľúbila si mi, že s drogami skončíš a stále ťa to tam ťahá.“

„Neťahá, naozaj, ver mi, bola som len...“

„Pod', pozývam ťa do cukrárne,“ prerušil ju zmierlivo Kamil.

„Do tej cukošky pri autobusáku, či do ktorej?“ spýtala sa mrzuto a skôr, než sa dočkala odpovede dodala bezbranne sa pozrúc na Kamila: „Tam nejdem. Je tam otrasná muzika.“

Ja ťa nevolám na disku, ale ... A vôbec. Pod' a uvidíš. Nechaj sa prekvapiť. Veď ty, pokiaľ viem, zbožňuješ prekvapká.“

„Tie tvoje prekvapká sú akési tajomné. To sú skôr tajomničky. Čo keby si mi aspoň raz priamo, na rovinu povedal, čo budeme robiť.“

„Sediť. Dáme si zákusok, limču, a ...“ poodhaľoval Kamil svoje tajomstvo.

„A ešte?“

„A ešte ti neodhryznem z nosa. A už pod', lebo tu vystojíme dieru a otca nemám asfaltéra.“

Jemne ju potiahol za ruku. Vykročili hore ulicou.

Dana nesmelo cupitala vedľa neho a v mysli hádala, čo sa asi bude diať. Trocha bola aj rada, pretože jej na Kamilovi záležalo, nechcela ho stratiť. Len keby tej prekliatej partie nebolo. Ani vlastne nevedela, ako sa do nej dostala. Prvé, nesmelé dotyky s drogou brala ako niečo neškodné, ako prirodzenú zvedavosť, túžbu poznať niečo nepoznané. Lenže z prvých „skúšobných“ pokusov začalo vznikať pravidlo. Nevedela povedať „nie“, najmä ak nechcela byť čiernou obcou partie. Ale Kamil, to bola iná kapitola. Jej vzťah k nemu bol svojim spôsobom drogou. Povolenou. Legálnou.

Hudba, ktorá sa ozývala z reproduktorov útulnej cukrárničky naozaj nestála za veľa. V tom mala Dana pravdu. Ale aj v tom, že Kamil pre ňu neustále chystá prekvapenia. Keď totiž vytiahol šachovnicu a navrhol jej, že si zahrajú partiu šachu, tak od úžasu prevrátila oči, že sa jej div neotočili okolo vlastnej osi.

„Máš biele figúrky, pretože si blondína,“ pokúsil sa Kamil o žart a nedal Dane prakticky žiadnu šancu na protest. Tá už ani nechcela protestovať. Vedela, že by to bolo zbytočné. Šachovými figúrkami sa síce naučila ťahať len asi pred pol rokom, avšak tentoraz ani nebolo podstatné, kto bude lepší. Bolo vidieť, že jej spoločník má „navrch“. Samozrejme, v hre na šesťdesiatichštyroch políčkach. Túto kráľovskú hru totiž istý čas, hoci nie dlho, hral aj súťažne za ktorýsi dedinský klub.

„Veža na há päť“, skomentoval svoj ťah Kamil, pretože postrehol, že Dana je myšlienkami kdesi inde a nevelmi sa sústreďí na šachovnicu. Jeho slová ju trochu prebrali zo snivého zadumania a sústredenejšie sa zahľadela na čierno-biele políčka a figúrky rovnakej farby.

„Ale veď si mi dal mat!“ skonštatovala po chvíli rozmýšľania. „Prehrala som.“

„Neprehrala. Vyhrala si!“

„Ako to. Veď nemám kam ťahať!“

„To je pravda. Lež ty si vyhrala tým, že si tú partiu šachu so mnou vôbec hrala. V tejto chvíli je to aj tvoje víťazstvo. Morálne.“

„Som teda morálnou víťazkou? No to je ohromné!“ uškrnula sa, akoby tento okamih považovala za ironický.

„Vidím, že ťa to nebaví, nebudem ťa nasilu nútiť do ďalšej partie. Vieš čo? Pôjdeme. Inam.“

„Kam?“

„Do klubu.“

„Do klubu?“ zaiskrili ohníčky v očiach Kamilovej priateľky.

„Ale nie do toho, ktorý ty myslíš. Do iného. Do nášho!“

„A čo tam?“

„Uvidíš!“ povedal stroho Kamil a tváril sa, ako keď hovorí, že dva plus dva sú štyri.

Vyšli von na ulicu. Šteklivé slnečné lúče sa opreli do ich tváří a nútili prižmurovať oči. Ešteže aspoň letný vánok si nečerpal celozávodnú dovolenku a osviežoval dusným teplom presýtené ovzdušie.

„Sme na mieste!“ vysúkal zo seba Kamil, keď prišli k nevelkej sivej budove, ktorá pripomínala akýsi starodávny kaštieľ. Vošli dnu.

„Vari máme hosťa?“ vyzvedali mládenci, ktorí sedeli za stolíkmi a čosi písali.

„Veru hosťa. A možno nového člena,“ odpovedal Kamil, pozrel pritom na Danu a pohladil ju po plavých vlasoch.

„Iste ťa zaujíma, čo tu robíme?!“ smeroval vetu, ktorá nebola ani otázkou ani oznamom, alebo bola oboje, do Daninho vnútra.

Tá len nezúčastnene mykla plecami, akoby sa jej to vôbec netýkalo.

„Tak ti to poviem. Chceš?“ spýtal sa Kamil, hoci tušil, že zrejme dostane kladnú odpoveď. A ak by aj nie, tak si ju vykoleduje, alebo to povie na rovinu, veď preto ju sem pozval.

„Uhm,“ precedila pomedzi zuby adresátka otázky.

„Aj my sme, tuto s chalanmi, podľahli droge,“ vedome predžžoval Kamil napätie. „Lenže troška inej,“ dodal vážnejšie.

„Zamrežovanej,“ zamiešal sa ktosi z hlúčku sediacich.

„Neruš!“ zahriakol ho Kamil a pokračoval: „Vlastne má pravdu, zamrežovanej. Lež nie takej nepodmienečnej. My sme totiž križovkársky krúžok a ak chceš, môžeš sa k nám pridať,“ zaleskli sa mu v očiach svetielka nádeje.

„Ani veľmi nie,“ riekla sklamane a mrzuto Dana. „Mňa to nebaví.“

„Ale veď si kedysi lúštila križovky a mám dojem, že ťa to celkom zaujímal.“

„To bolo kedysi.“

„Tak oživíme staré spomienky. Stará láska predsa nehrdzavie,“ nádejal sa Kamil, že zlomí ľadové kryhy v srdci Dany a konečne ju privedie na normálne chodníčky, aby už nikdy nevkročila do toho „zavšivaveného“ klubu, ako zvykol vravievať vo vytržení.

Dana vystrúhala grimasu, ktorá znamenala čosi ako nevy povedané „dajsa-misvete“.

„Neboj, nič ťa to nebude stáť. A občas aj čosi vyhráme, pretože sem-tam zájdeme na krížovkársky turnaj,“ hustil stále Kamil do Dany.

Tá však mlčala a nebola schopná vyriečiť kladnú ani zápornú odpoveď, hoci mala pocit, že predsa len by sa patrilo povedať nemanželské „áno“.

„Chalani, neviete, ako sa povie biela dáma na štyri?“ spýtal sa zozadu ktosi, koho doterajšia debata nevyrušila z riešiteľskej pohody.

„Dana“, povedal polohlasne Kamil a pozrel pritom na blondé vlasy svojej priateľky. Tá mu pohľad opätovala a jemne, sotva badateľne sa usmiala.

„Tak už pod!“ vrátil jej Kamil úsmev a sprisahanecky na ňu žmurkol.

Vzal ju nežne za ruku, sadli si na voľné stoličky a Kamil ju bozkal na líce. Bola to akoby potvrdzujúca pečiatka za jej nemý súhlas. Súčasne to bola viera, že drogami nasýtený klub vymenila za iný. Navždy!

ALICA STRUKOVÁ

Paródie

Televíziu nepozerám. To ale neznamená, že nemám prehľad o nových filmoch, otravných reklamách a som ochudobnená o dianie vo svete. Omnoho radšej unikám z reality do imaginárneho sveta v knihách.

Avšak moja najlepšia kamarátka Zdenka je opačným pólom nášho magnetu priateľstva - televíziu doslova žerie, hltá každú telenovelu, nesmie si nechať ujsť žiaden film a najlepšie si oddýchne pri seriáloch, zvlášť takých, ktoré majú nekonečné množstvo častí. Toto nie je jediná vec, v ktorej sme úplne rozdielne. Ale veď protiklady sa priťahujú, nie?

„Sto tabletov týždenne, sto tabletov týždenne, rozdáваме, rozdáваме, sto tabletov týždenne! Klikni na alza.sk,“ zdvihnem telefón a zaznie známa zvučka. Dokelu, kto ma obťažuje v túto nekresťanskú hodinu? pomyslím si. Ešte som ani poriadne nerozlepila oči.

„Dnes dostanete ultra mega super tablet!“ vytrhne ma z driemot osoba na druhom konci linky. Tá sa nevzdáva.

„Nie, ďakujem, nemám záujem,“ zložila som v domnení, že ide o ďalší marketingový podvod. Vytiahla som perinu nad hlavu a znova sa prehupla do ríše snov. Netrvalo dlho a mobil zabzučal opäť. Namosúrená som šmátrala po stolíku a znova sa ohlásila.

„Dobré ráno, ty trdlo. Všetko najlepšie k narodeninám. Nech ťa najvyššia sila sprevádza!“ zatrikkoval ten istý hlas slová zo Star Wars. Á, Zdenka a jej hlášky, spoznávam kamarátkin hlas.

„Ďakujem, Zdeni,“ ospalo som jej odvetila.

„Dnešný deň ideme bomby! Na nákupy. Urobíme z teba sexicu!“ Zdenka najviac na svete miluje, keď sa môže prechádzať pomedzi regále a zaplňať nákupný košík hovädinami.

„Daj pokoj, nemám peniaze,“ zavrčala som. Úprimne povedané, neznášam nakupovanie. Všetok ten hluk a chaos ma vyčerpáva. Ďalšia sféra, v ktorej sa potvrdzuje teória príťažlivosti kladného a záporného pólu magnetu.

„Irenko, nebuď hloupá! Já ťa mám rád aj bez peňez,“ citovala Zdenka slová Bohumila Stejskala z filmu Dědictví aneb...

Niežeby som nechcela byť so Zdenkou, ale moja predstava ideálneho narodeninového dňa je diametrálne odlišná od tej jej.

„Zdenuš, príď ku mne a oslávime moje narodeniny ako vždy - ja s knižkou v rukách, ty s Netflixom. Urobím nám pukance a objednáme si pizzu,“ vstávajúc som jej navrhla. Istota. Kým ja milujem stereotyp, Zdenka zas rada skúša nové, hľadá a ochutnáva. To ona je tá, čo ma vytrháva z každodennej rutiny. Vďaka svojim filmovým a reklamným hláškam ma rozosmieva a robí aj tie najobyčajnejšie dni nezabudnuteľnými.

„To robíme každý víkend, to je nuda! Narodeniny sú špeciálny deň!“

Tak zrazu je leňošenie so mnou nuda? začudovala som sa v duchu.

„Dobre, teda, ale na stupnici od jeden do desať bude dnešný deň jedennástka,“ nastavila som Zdenke latku. Nechám sa prekvapiť.

„Juchuchu, Dobby je voľný! Môžem vymyslieť program!“ začvirikala do telefónu moja spriaznená duša.

„Možno si sa taká narodila, možno je to Maybelline,“ odvetila som jej aj ja hláškou. Tú kozmetiku miluje.

„Tak o desiatej sa stretneme pred Tescom,“ so smiechom ukončila Zdenka hovor.

Zo skrine som vytiahla svoje obľúbené vyťahané rifle a knihomoľskú mikinu. Zbehla som do kuchyne urobiť si raňajky a pripravovala sa na stretnutie so Zdenkou.

Prišla som na dohodnuté miesto, sadla si na lavičku a pozorovala okolité diaľnice. No Zdenka neprichádzala. Bolo už desať minút po dohodnutom čase a na obzore sa stále neobjavovali blondé vlasy s ružovým melírom. Začínala som sa báť, čo je s ňou.

Zrazu mi zazvonil telefón a na displeji zasvietilo Zdenkino meno.

„Tristo hrmených,“ zanadávala, „soudruzi v NDR niekde udělali chybu. Osobný automobil značky Škoda Octavia zo smeru Bratislava a Pezinok, ktorý pokračuje smer Trnava a Hlohovec, s pravidelným odchodom 9:25 bude z dôvodu havárie na diaľnici meškať asi 25 minút. Ohlásená doba meškania sa môže zmeniť. Za vzniknuté meškание sa ospravedlňujem,“ opísala Zdenka svoju momentálnu situáciu ako hlásateľka na vlakovej stanici. Chúďa, ešte aj z problému si dokáže vystreliť.

„To nič, na dobré sa predsa čaká,“ snažila som sa ju povzbudiť.

„Keď si hladný, nie si to ty,“ doberali sme sa navzájom. Zdenkino nervózne vrčanie prešlo do tlmeného smiechu.

„Neboj, podelím sa s tebou aj o poslednú McNuggetu. Priebežne ma informuj o situácii,“ položila som.

Z batohu som vytiahla knihu a začítala sa do nej. Po dvadsiatich stranách sa opäť ozvalo zvonenie mobilu.

„Vážená výletníčka, zmeškaná Škoda Octavia z Bratislavy, ktorá pokračuje smer Pezinok, Trnava a Hlohovec, bude z prevádzkových dôvodov meškať asi 40 minút. Ohlásená doba meškania sa môže zmeniť. Za vzniknuté meškание sa ospravedlňujem.“ Dokelu.

Dostala som nápad. „Zdenka, čo keby si zavolala na dopravnú políciu a informovala sa o situácii na diaľnici?“

„Idem, riešim,“ citovala kamoška Gizku Oňovú, „prepínam hovor na strážcov zákona.“

Nestihla som ani zložiť mobil, a už mi pípla SMS. „Zmeškaná Škoda Octavia z Bratislavy, ktorá pokračuje smer Pezinok a Trnava, s pravidelným odchodom 9:25 je z prevádzkových dôvodov odrieknutá. Ide o hromadnú haváriu, ktorej závažnosť sa zatiaľ nepodarilo dostať pod kontrolu. Nedostanem sa k tebe. Ach, v tomto štáte je možné všetko.“

Nádej na narodeninový deň strávený v Zdenkinej prítomnosti pomaly hasla. „Síce sa ohlásená doba meškania môže zmeniť, ale ty v skutočnosti nemeškáš, lebo odvtedy, čo si ma zobudila zvučkou z Alzy, až doteraz sme stále v kontakte. O nič neprichádzam. Počujem tvoj hlas. Cítim tvoju prítomnosť. Vážim si tvoju snahu,“ snažila som sa zachrániť Zdenkinu bublajúcu nervozitu, stíšiť plameň hnevu a dostať ho pod únosnú mieru.

„Minúty očakávanej doby meškania boli zmenené na telepatiu prostredníctvom telefonického hovoru,“ zavtipkovala som, „cestujúcim boli nepríjemnosti vynahradené veľkou kopou lásky,“ dokončila som.

„Zdeni, otoč sa, v pokoji došoféruj domov a po zvyšok dňa budeme skypevať,“ navrhla som jej, „aj ja idem domov. Vidíme sa o chvíľu.“

„Keď ju miluješ, nie je čo riešiť,“ prirovnala ma ku Kofole.

Vo vestibule domu som skoro zakopla o kocúra. Asi aj ten podvedome vycítil, že niečo nie je v poriadku a chcel ma aspoň svojím pradením upokojiť. Vyzliekla som sa, uvelebila som sa vo svojom knižnom kráľovstve a škrabkajúc kocúra sa ponorila do rozčítaného príbehu. Čítala som hodinu, dve. Dve a pol. Už som začínala byť nervózna, prečo sa Zdenka nehlási. Túžobne som očakávala call cez Skype. Tri hodiny. Stále nič. Dúfam, že sa jej po ceste domov nič nestalo.

Už-už som sa chystala kliknúť na ikonku videohovoru, keď zazvonil bytový zvonček. S povzdychom, stále myšlienkami na Zdenku, som išla otvoriť.

Moje myšlienky sa zhmotnili. Predo mnou stála Zdenka, vyškerená od ucha k uchu, s veľkou darčekomou taškou. Nad hlavou jej lietal héliom naplnený balón Happy birthday.

„Zmeškaná Škoda Octavia zo stanice Bratislava bol odrieknutá, vrátená do východzej stanice a nahradená autobusovou dopravou. Očakávaná doba meškania sa už nebude meniť. Cestujúci je v cieli. Za vzniknuté meškание sa ospravedlňujem,“ začvirikala Zdenka.

Vydýchla som si úľavou. Nič sa jej nestalo, je živá a zdravá. Viac si k narodeninám neprajem. Dobrých dvadsať minút sme sa objímali. Ja som bola šťastná, že aj napriek nepríjemnostiam dnešného dňa sa Zdenke nič nestalo. Ona zas bola rada, že aj napriek problémom s dopravou môže stráviť narodeniny so mnou.

„Keď nemôže Mohammed k hore, príde hora k Mohammedovi,“ neprestávala žartovať.

„Redbull ti dal krííídla, alebo čo?“ vrátila som jej bumerang.

„Tak nakoniec sa splnilo tvoje želanie. Narodky stráviš s osobou, ktorú miluješ,“ ukázala na seba „a pri činnosti, ktorá je tvojou srdcovkou.“

„Ó, skoro som zabudla,“ plesla sa po čele podávajúc mi veľkú darčekovú tašku, „malá pripomienka toho, ako som ťa ráno zobudila, hihi.“ Odjakživa si dala na darčekoch záležať. Darček som rozbaľovala opatrne, ako keď držíte porcelán. Tablet.

„Trošku som si dovolila spojzdníť ho a stiahnuť ti e-knihy,“ potmehúdsy na mňa žmurkla, „a ešte jedno prekvapko. Na obrazovke je dokument, otvor a prečítaj si ho.“

Nedočkavo som poslúchla jej pokyn. Otvoril sa mi súbor:

*Si mojím stĺpom a mojou oporou,
všetky životné búrky zvládaš s pokorou.
Si mojím vzorom, proste jedným slovom –
ďakujem, že ťa mám,
si hviezda všetkých mladých dám.*

Z očí sa mi valili slzy vďaka. Ani vo sne by mi nenapadlo, že vďaka fráze „očakávaná doba meškania sa môže zmeniť“ zažijem najkrajší narodeninový deň. Na stupnici hodnotenia dňa to nie je jedenástka, ale rovno dvadsiatka.

Žiadna túra po nákupnom centre. Ale prechádzka knižkou mojej obľúbenej autorky s kulisou Zdenkinho Netflixu, ale to najdôležitejšie – v jej prítomnosti. Často nám život pripraví nepredvídateľné prekvapenia v podobe neočakávaného meškania. No nemusí to byť vždy na škodu. Krásnym príkladom toho je môj narodeninový deň. Vďaka meškaniu som si na to najlepšie počkala.

Homonymá

Zlatého bludišťača tomu, kto vymyslel homonymá! Pretože vďaka nim je môj, inak nudný život, okorenený. Pod nudným životom rozumejte škola, brigáda v bezobalovom obchode a spánok. Pomedzi to knižky. Inak stále dookola tento stereotyp. Žiadny sociálny a kultúrny život, mojimi kamošmi sú oriešky na váhu v obchode. Vlašské, makadamové, píniové, lieskové, para orechy, máme ich toľko od výmyslu sveta!

„Ponúkajte, prosím makadam. Najlepšie s dovozom v Hlohovci a okolí,” hlásal inzerát na Facebooku. Rozbúšilo sa mi srdce a hneď som ho preposlala šéfovi. Veď predsa také oriešky máme!

Celá naradostená, že som vedúcemu našla klientelu, som zdvihla telefón, že mu nadiktujem kontakt na záujemcu.

„Dobrý vtíp, Alicka! Ten sa ti vydaril! Len škoda, že nie je prvý apríl,” zatrilkoval šéf do mobilu.

„Pro -, prosím?” zakoktala som. Veď sa ma snažím dohodnúť zákazku a on ma takto sfúkne! pomyslela som si.

„Je to od teba veľmi milé, no nie sme stavebniny.” Šéf sa ma pokúsil naladiť na správnu vlnu. Prepla som hovor na hlasitý odposluch a požiadala uja Google o pomoc.

Štrk, kamenivo, vápenec, nestíhala som sa čudovať.

„Jasné, šéfe, to bol len pokus o žart. Asi profesijná deformácia,” ospravedlňovala som svoju nevedomosť so smiechom a snažila sa ukončiť trápnu konverzáciu.

No čo, homonymá. MAKADAM. Orišky verzus štrk. Nevadí, aspoň budem mať zaujímavú historiku, ktorú rozpoviem našim, len čo prídem domov. Je to jedna nula pre slovenčinu. Dokelu, musím to skóre vyrovať! Študujem predsa na katedre slovenského jazyka! No čo už, vzdelávame sa celý život.

Pred piatimi rokmi sa mi stala podobná situácia. História sa opakuje, preto je učiteľkou života. A ja som sa očividne doteraz stále nepoučila.

„Šéfe, markíza vám ide dolu brehom! Aby nespada na zákazníkov, keď si budú kupovať zmlinu!” kričí kolegyňa v cukrárni na nášho vedúceho. V tom čase som lopotila pri koláčoch a tortách.

„Júúúj, odkiaľ sa vzali Turzovci? Idú dole ulicou?” kričím na ňu veselo. Katka na mňa čudne zazrie.

„Čo je, veď šľachta sa tu prechádzala v minulých storočiach! Či azda máš na mysli televíznu stanicu?” zaštebocem a snažím sa vyzerat' múdro. Kolegyňa na mňa ešte čudnejšie pozrie.

Asi niečo nie je s kostolným poriadkom, pomyslím si.

„Mala som na mysli vysúvateľnú striešku nad cukrárňou,“ poučuje ma kolegyňa. Dokelu. Som červená ako paprika. Alebo ako cvikla, tú mám radšej. „Vidíš, naša slovenčina je krásna. Hovoríme rovnakým jazykom a pritom každá myslí na niečo iné,“ snažím som sa odľahčiť svoju bezútešnú situáciu. No čo, homonymá. MARKÍZA. Gardedáma verzus televízna stanica verzus strieška. Hlava mi ide vybuchnúť!

Peripetii s homonymami mám v zásobe dosť. Kvôli generačným rozdielom občas škrípe aj komunikácia medzi mnou a starými rodičmi.

Bolo osem hodín večer, čas, keď môj mozog vypína, a priam ma nabáda, aby som si po celom dni dopriala zaslúžený oddych. Keďže kamošov nemám, tráviť večer vonku neprichádzalo do úvahy. Tak som sa rozhodla urobiť si rande v detskej sama so sebou. Vytiahla som rozčítanú knižku, zakutrala sa do deky a zapálila som si vonnú sviečku.

Čo mi ešte chýba? húpala som a premýšľala, čím by som mohla dosiahnuť dokonalý večer.

Vínko! A nie hocijaké, k romantickej knihe z francúzskeho prostredia sa najviac hodí červené! V duchu som poďakovala nebesám za tento skvostný nápad.

Vytrielila som z izby, reku, idem skontrolovať našu skrinku s delikatesami, kým je babka v kúpeľni, nemusí vedieť. Červené víno som však nenašla. Nezostávalo mi nič iné, ako počkať, kým babka vylezie z vane, a priznať sa jej so svojimi chúťkami.

„Babi, prosím ťa, máme červené víno?“ spýtala som sa jej s malou dušičkou.

„No, František Hečko sa u nás veľmi nečítal,“ sklamane mi odvetila babka.

„Ale ja by som chcela červené víno,“ skúsila som po druhýkrát.

„Veď ti vravím, že Červené víno v knižnici nemáme.“

Potom mi doplo, že kým ja hovorím o alkohole, babka si myslí, že naša konverzácia sa týka svetovej beletrie. Následne si aj ona uvedomila nezmyselnosť našej konverzácie a obe sme upadli do hurónskeho smiechu.

Tak vidíte, že vďaka homonymám mám v zásobe vtipné príhody, ktoré môžem vytiahnuť z vrecka, keď mám pocit, že sa ten druhý so mnou nudí. Len či sa nájde ten druhý, niekto, kto by chcel so mnou zdieľať môj stereotypný život? Chlapec a zmeškaný hovor

Aby malo ľudstvo nádej v lepšiu zajtrajšok, verí rôznym veciam. Rovnako nimi aj ospravedlňuje neúspechy a zlyhania. Je v našej povahe odosobniť sa od diania vôkol nás a hodiť vinu na nejakú vyššiu bytosť. Azda každý z nás verí, že za určitým procesom je skrytá iná sila.

Eugen má veľké šťastie. Každý večer mu mamka rozpovie rozprávku na dobrú noc. Nie sú to však známe rozprávky, ale jedinečné, vymyslené jeho milovanou osobou.

Malý Eugen sa zakutral pod paplón s tematikou hviezdnych vojen, do náručia vzal macka Lacka pripravený dychtivo počúvať svoju mamičku.

„Mami, prosím, chcem počuť o Star wars!“

„Dnes ti poviem jeden pekný príbeh, bude o chlapcovi a jeho telefonátoch do neba,“ pohladila žena synovu hlávku a zastrčila si za ucho pramienok blondých vlasov.

„Vieš, keď chceš niekomu niečo povedať, poďakovať mu, poprosiť ho, pozvudiť či iba niečo oznámiť, zakaždým ho vyhľadáš a povieš mu, čo máš na srdci. Keď ste od seba ďaleko, vybavíš to cez telefón. My sme veriaci, veríme, že všetko sa, čo sa deje, je Božím zámerom. Keď sa modlíš, vlastne telefonuješ do neba. Pretože Boha fyzicky nevidíš, ale on vidí každú našu myšlienku, či už nevyslovenú otázku, tichú prosbu alebo tajné prianie. Každá modlitba je telefonátom do neba,“ vysvetľuje mama Eugenovi modlitbu na princípe telefónu.

„Telefónne číslo do neba je jedno a rovnaké pre všetkých. S Bohom je spojené neviditeľným signálom.“ Eugen úpenlivo premýšľa o význame matkiných slov. „Boh ochotne zdvihne telefonát každého z nás. Nikdy nikoho neodmietne. Žiaden hovor nespadne do odkazovej schránky, v kategórii „zmeškané“ sa nik neocitne. Je ako tiesňová linka a funguje nonstop.“ Eugen má rád telefóny, tak sa mu táto asociácia páči.

„Jeden chlapec, volal sa Kamil, tiež počúval svoju mamičku, ktorá mu každý večer čítala rozprávku. Raz mu rozpovedala príbeh o telefonátoch do neba. Podobný tomu, čo som ti pred chvíľou priblížila. No Kamil si to vysvetlil po svojom. Myslel si, že keď si v modlitbe bude želať čokoľvek, splní sa mu to. Že nebo je automat na želania. Tak si zaumienil, že jeden deň si zažela autíčko. Druhý deň lego. Tretí deň psíka. Takto si na celý týždeň rozplánoval želania a myslel si, že len čo si ich v duchu bude priať, jeho telefónny hovor do neba bude prijatý a želania sa mu splnia,“ usmiala sa mladá žena na svojho chlapca, ktorý nedočkavo čakal na rozuzlenie príbehu.

„Na druhý deň Kamil vstal a od rána myslel na autíčko. Prosíkal v duchu, sľuboval, že si uprace izbu a bude poslúchať mamičku. No jeho prianie sa mu nespĺnilo. Ani druhý deň nedostal lego, ba ani na tretí deň ho nezobudil hravý psík. Nahneval sa a vravel si, že sa večer mame posťažuje, že Boh zmeškal všetky jeho hovory.“

„Mami, veď keď každý deň volal do neba, prečo sa mu prianie nespĺnilo?“ opýtal sa Eugen so slzami v očiach a ešte silnejšie objal macka.

„V ten večer Kamil vyčítal mamičke, že jej príbehu sa nedá veriť, že predsa volal do neba a želania sa mu nesplnili. Tak dospel k rozhodnutiu, že Boh triedi hovory na prijaté a zmeškané. A tie jeho patria do druhej kategórie.“

„A tak Kamilovi mamička vysvetlila, že Boh prijíma telefonáty každého z nás. Či sú to telefonáty vďaka, prosby alebo chvály, alebo je to iba kamarátsky telefonát, keď sa chce s Bohom podeliť o to, čo v ten deň zažil,“ Eugen súhlasne prikyvoval, pretože sa s mamičkou každý večer a každé ráno modlil – poďakovali Bohu a poprosili ho o dar zdravia a lásky.

Mamička Eugenovi opäť vysvetlila jeho detským zmýšľaním: „Boh však nie je automat na želania ani zlatá rybka, ktorá nám splní, čo si zaumienime. Pretože by sa z nás stali sebeckí ľudia. Niekedy nám dá zdravie, aby sme mohli chodiť do práce a potom si kúpiť, po čom túžime, preto Kamilovi nesplnil jeho želania hneď, ale požehnal jeho mamičku zdravím a silou a o mesiac mu kúpila vytúžené lego. Inokedy zas Boh vyhodnotí, že nové auto nepotrebujeme a prostredníctvom telefónu nám vnukne myšlienku, aby sme radšej kúpili bezdomovcovi chlieb. Boh nám nedáva, čo chceme, ale čo potrebujeme. Učí nás láske, trpezlivosti a empatii.“

Eugen sa zamračil a úpenlivo rozmýšľal. V jednom nemal jasno.

„Mami, ale nie všetci moji kamaráti veria v Boha,“ vyhrkol.

„Viem, preto na svete existujú rôzne náboženstvá. Niektorí ľudia veria, že im šťastie prinesú kamene. Ďalší sú presvedčení, že osud sa dá vyveštiť. No každý človek v duchu telefonuje tomu, čomu verí – či už Bohu alebo nejakému amuletu. Každá viera je vlastne telefonátom – hovorom s tým, čomu veríme,“ uspokojila mamička Eugenovu zvedavosť a pohladila ho po vlásokoch. Farbu zdedil po nej.

„To znamená, že ak budem volať do neba, Boh to zakaždým zdvihne?“ opýtal sa tichým hláskom Eugen.

„Presne tak, žiaden hovor nie je neprijatý. Ničie potreby nie sú ignorované. To, že nám Boh hneď nesplní naše očakávania, neznamená, že náš telefonát je zmeškaný. Len on vie, čo je pre nás najlepšie. Poď, ideme poďakovať za dnešný deň,“ zopäla mamička ruky v modlitbu a Eugen sa k jej nebeskému telefonátu pridol.

MÁRIA PILKOVÁ

Proglas

Sedím v bývalej čitárni, pod známou kupolou mojej Alma mater v Nitre. Dnes sa tu koná zasadnutie esperantistov. Do názvu medzinárodného jazyka vložil jeho zakladateľ Ludvík Zamenhof odvekú nádej a túžbu ľudstva po mieri a spolupráci. Na Slovensku túto štafetu prevzal pacifista Albert Škarvan. Život a činnosť esperantistov ovplyvnili všetky významné udalosti 20. storočia. Nás teraz čaká neľahká úloha. Musíme zvládnuť prípravu a priebeh 101. Svetového kongresu esperanta. Prvýkrát na Slovensku a naša Nitra sa zapíše do dejín tohto hnutia. Ale tá zodpovednosť! Pozorujem tváre priateľov aj neznámych, vidím nepokoj a obavy. Sedíme a diskutujeme, hlavne o programe a jeho zabezpečení. Účastníci kongresu by si mali z pobytu odniesť tie najkrajšie spomienky.

Moje myšlienky sa na chvíľu prenású do minulosti. Mám dvadsať rokov a čítam náš školský časopis Poľnohospodár. Na jeho tvorbe sa podieľajú hlavne študenti. Časopis je obrazom kultúrnych, spoločenských a športových udalostí na škole a v meste. V kultúrnom okienku sa objavujú básne plné citu a nádejí. Nezáleží na obore štúdia. Mnohí sme sa ocitli na tejto škole iba preto, že dvere iných vysokých škôl zostali pred nami uzavreté. Školský časopis a súťaže v spoločenských oboroch nám umožňovali vrátiť sa k záľubám.

„Nespi,“ dotkne sa ma rukou sused.

„Nespím a počúvam,“ vyhováram sa previnilo.

Spoza stola ku mne doliehajú slová predsedu slovenského zväzu. Peter je mladý rojko, ktorý sa do esperanta zamiloval. Podriaduje mu aj svoj osobný život. Pozorne počúvam jeho slová. „Mám jeden literárny zámer. Asi všetci poznáte Proglas, náš najstarší známy text napísaný v staroslovienčine. Autorstvo sa pripisuje Svätému Cyrilovi Konštantínovi. Obsah básne oslavuje vznik slovenského písma a vzdelania obecné. V tom spočíva jeho jedinečnosť a aktuálnosť. Súčasne je to predsiev k slovanskému prekladu evanjelií. Niektorí píšete básne a prekladáte. Kto z vás by sa podujal preložiť Proglas do esperanta?“

Peter kladie otázku a zvedavo prechádza pohľadom tváre najstarších členov. Zavládne všeobecné ticho. Písať a prekladať krátke básne a články dokázali

mnohí. Preložiť a prebásniť historický text bude náročné a zložité, uvažujú asi všetci.

„Keby žil Edo Tvarožek,“ vzdychne si niekto. Eduard Tvarožek, lingvista, spisovateľ a učiteľ z Trenčína, bol jeden z najvýznamnejších slovenských esperantistov. Písal básne, prekladal a zaslúžil sa o šírenie slovenskej literatúry, ako jeden z autorov Slovenskej antológie. Všetci naši literáti už odišli do iného sveta. Ostatní používajú esperanto iba v hovorovej podobe, počas sporadických stretnutí. Do úvahy pripadajú možno traja účastníci. Pravidelne pripravujú časopis Slovenský esperantista, robia korektúry a preklady. Nikto z nich sa k prekladu neháši. Peter je neodbytný, chce svoj zámer realizovať.

„Uvedomte si, že na kongrese bude asi dvetisíc esperantistov z celého sveta. Slovensko je krásna krajina, ale pre väčšinu z nich neznáma. Každý národ a krajina, prispievajú k obohateniu spoločných dejín ľudstva a náš Proglas je toho svedkom.“

Petrove slová sú vyzývavé. Dívam sa okolo seba a kladiem si otázku. Je tak náročné preložiť staré texty alebo sme zasiahnutí skromnosťou malého národa? Držíme v ruke klenot, aký nemá v Európe obdobu, a nechceme sa pochváliť? Peter je očividne sklamaný.

„Dobre, tak Proglas vypustíme a urobíme si obednú prestávku,“ rezignuje nahnevanejším hlasom. Všetci si vydýchli. V skupinkách smerujú do nového nákupného centra. Pripájam sa k Petrovi a Janovi. Na ich bedrách leží najväčšia starosť s prípravou kongresu. Musia zaistiť ubytovanie a stravovanie pre tisíce účastníkov. Máme veľkú výhodu, areál univerzity poskytuje oboje. V meste aj na škole pracujú spolužiaci, ktorí sľúbili pomoc. Veď ide aj o reprezentáciu školy, mesta a celého Slovenska.

Vykročíme spod auly a kráčame k rieke. Míňame študentský domov Mladosť, kde bude bývať časť účastníkov. Spomienky na minulosť sa neodbytné vracajú. Študentský domov Mladosť nebol iba ubytovacím zariadením. Spoločenská miestnosť a V-klub v prízemí poskytovali priestor pre rôzne kultúrne akcie. Sem prichádzali diskutovať redaktori Romboidu a Revue svetovej literatúry. Tu sa schádzali členovia literárneho klubu. Známi herci prichádzali na stretnutia, aby sa podelili o svoje zážitky z divadelného prostredia. Naša mladosť uletela niekam do nenávratna. Len budovy tu stále stoja, ako nemý svedok zašlých časov. Zo spomienok ma vyruší Janov hlas.

„Maja už si zase v inej dimenzii? Vráť sa a povedz nám tvoj názor na preklad Proglasu.“

„Myslím si, že je možné Proglas preložiť. Niektorí ovládajú esperanto veľmi dobre a súčasne sa vyznajú v literárnej práci. Nechápem ich obavy. Zahodiť

jedinečnú príležitosť, ktorá sa už nikdy nezopakuje, je takmer hriech,“ odpovedám.

„Tak to skús ty,“ zahlási Jano.

„Ty si sa zbláznil, vieš ako som na tom s esperantom a literatúrou. Osud ma odklonil na inú profesnú dráhu, než som mala v úmysle. Po odchode do dôchodku sa trochu vraciam na začiatok cesty. Učím sa znova esperanto a píšem básne, ale to je slabý základ k tak náročnej práci.“

Jano má jednu pozoruhodnú vlastnosť. Dokáže človeka motivovať a priviesť ho aj tam, kam nechcel. Peter počúva a vstupuje do nášho rozhovoru.

„Nemyslím si, že by to Majka mohla zvládnuť, je to príliš náročné. Jedná sa o sto desať veršov, trochu nezrozumiteľných pre dnešného človeka. Je tu ešte jeden problém. Máme iba dva mesiace na preklad, korektúru a vydanie. Esperantisti, ktorí by jej mohli pomôcť, sú zavalení inými prácami. Musíme vdať ďalšie materiály.“

Petrova nedôvera ma trochu zabolí. Myslí racionálne, ale zabúda na inú stránku ľudskej povahy. Odvaha, snaha a viera dokážu prekonať aj rozum. Ako inak vysvetliť schopnosť človeka dostať sa aj zo zdanlivo neriešiteľných situácií? Teraz sa do hry zapája ešte hrdosť. Naša krajina je tak maličká, sotva ju nájdeš na mape. Skutočnosť, že sa účastníci z celého sveta dozvedia niečo z našich dejín, by ma naplňala hrdosťou.

„Peter, tak ja to skúsím. Buď sa to podarí alebo nie. Nič tým nepokazíme, iba stratím dva mesiace života,“ navrhujem.

Jano sa potuteľne usmieva. Príliš dobre ma pozná z čias štúdií. Niekoľkokrát sme spolu zápolili o najlepšiu študentskú prácu v sekcii dejín. Kráčame k budove nákupného centra, každý so svojimi myšlienkami. Z vitrín hľadajú figúriny. Kedysi tu stával mlyn na červenú papriku. Vždy som sa zľakla, keď sa v zamrežovanom okne objavila červená postava. Muži vypadali ako čerti z rozprávky. Dnes už mlyny na papriku nemáme. Globalizácia mení spôsob života, vedome aj nevedome sa mení minulosť aj prítomnosť. V turbulentných časoch človek hľadá zdroj sily a nachádza ho v tradíciách vlastných predkov. Proglas je malý, ale významný kamienok v mozaike našich tradícií. Už v minulosti mal v duchovnom svete a v stabilizovaní domáceho jazyka výsostné postavenie. Jeho jedinečnosť podčiarkuje aj skutočnosť, že nemá obdobu v poézii 9. storočia v Európe.

Sadáme si v reštaurácii nákupného centra a objednávame jedlo. Cez obrovské vitríny pozerám na druhú stranu ulice a mám radosť, že obľúbený trh zostal na svojom mieste. Trhovkyne tu predávali prvých poslov jari, útle

snežienky a májové čerešne. Vône a chute sa nedajú zabudnúť ani po desaťročiach. Petrov hlas ma vracia do prítomnosti.

„Dobre Majka, skús Proglas preložiť. Nikto okrem teba nemá odvahu, nemáme na výber.

Janko, ale na teba mám ešte veľkú prosbu. Musíme nájsť sponzora a ty máš k tomu najlepšie predpoklady.“

Jano sa pohybuje celý život v oblasti poľnohospodárstva a pozná niekoľko podnikateľov.

Všetci vieme, že sponzorská činnosť v našich zemepisných šírkach nemala nikdy na ružiach

ustlané. Ani dnes. Podpora literatúry sa javí ako nezisková investícia a nikto sa do nej nehrnie.

Jano síce nadšený nie je, ale počíta s tým. Sám nikdy o nič nežiada. Tvárou sa mu mihá nepatrný tieň obáv.

„Janko, tak ako ty veríš, že ja dokážem preložiť Proglas, tak ja verím, že ty dokážeš nájsť sponzora. Spomeň si, s akým úsilím hľadala sponzorov esperantistka a spisovateľka Jozefína Marečková. Významné dielo Duchovné prúdy v našej republike v podstate financovala sama. Ak sa ti nepodarí nájsť sponzora, zorganizujeme zbierku medzi esperantistami.“ rozptyľujem jeho obavy.

Porada pokračuje aj ďalší deň. Rozchádzame sa s pridelenými úlohami. Každý do iného kúta Slovenska. Ja sa vraciam do Čiech, môjho terajšieho bydliska. Po krátkom odpočinku sa začítam do veršov Proglasu. Začínam chápať priateľov. Moja odvaha a nadšenie sa stráca ako prameň hlboko do útrob zeme. Čo robiť? Hľadať, prehŕňať suchú zem rukami, alebo odísť a už sa nevracať? Zostávam. Čítam, prekladám a stále opravujem. Ubehol týždeň a posielam pár preložených veršov Janovi.

Miesto podpory čítam s prekvapením slová: „Majka, nerozumiem príliš textu ani v slovenčine a už vôbec v esperante. Nemám teraz čas na premýšľanie.“ Chápem, že je zavalený prácou, dokončuje dve brožúrky o Slovensku. Ale tých niekoľko veršov si mohol prečítať. Mňa tiež čaká ďalšia úloha. Musím pripraviť podklady pre výstavu o Esperantskom klube v Nitre v rokoch 1970 - 1989. Janova odpoveď ma uzemňuje. Zostávam sama a bez pomoci. Spoliehala som sa na jeho literárne a jazykové schopnosti. Strácam nielen odvahu, ale aj chuť. Niekoľko dní neprekladám, iba čítam text. Už sa mi o ňom aj snívá. Vtedy si spomeniem na českého básnika. Prekladal poéziu Guillaumea Apollinaira ešte v dobe bez počítačov a prekladačov. Zaujímal ma jeho metóda.

Dostala som prekvapujúcu odpoveď. „ Moje znalosti francúzštiny sú priemerné, a tak som si pomáhal čítaním prekladov do iných jazykov.“

Ak človek nenachádza cestu, je každá rada dobrá. Po niekoľkých dňoch sa zase púšťam do prekladu. Okrem slovenských textov, čítam aj český preklad. Okolitý svet prestáva existovať.

Stratená niekde v 9. storočí čítam, prekladám a stále opravujem. Dni ubiehajú a ja horúčkovito napredujem. Čas sa kráti. Peter mi neveril a už mi neverí ani Jano. Iba ja stále

verím v malý zázrak. Možno preto, že ma tá činnosť naplňuje. Už ubiehajú nielen dni, ale aj týždne. Konečne dospejem k názoru, že preklad už žiadne úpravy nezlepšia. Som v časovej tiesni. Slovenskí esperantisti mi nepomôžu, ale obrátim sa na priateľa Mirka. Mirek je jeden z najlepších znalcov esperanta v Čechách. Vydal gramatiku, slovník a preložil niekoľko básnických zbierok. Mirek nikdy nesklame. Po týždni sa v mojej pošte objaví Proglas po korektúre.

Posielam dielo Janovi. Ešte raz je Proglas podrobený jazykovej korektúre a konečne je pripravený k vydaniu. Tejto úlohy sa zhostí redaktor Stano. Zatiaľ nám chýbajú financie. Jano jedná s niekoľkými firmami, ale záväzne sa nikto nevyjadruje. Dva týždne pred kongresom volá Jano: „Našiel som sponzora, Proglas v esperante a jeho ďalšie jazykové verzie vydáme.“

Mám veľkú radosť. Všetka únava posledných mesiacov zo mňa padá. Kongres je úspešný. Záverečné vystúpenie Lúčnice na Svätoplukovom námestí, v pozadí s osvetleným hradom, pôsobí až magicky. Účastníci si odnášajú spomienky a lásku k malému Slovensku, o ktorom pred týždňom nevedeli takmer nič. Niektorí si do batohu pribalujú aj Proglas. Múdre a stále aktuálne slová Svätého Cyrila Konštantína vykročili do sveta.

MARTINA BIEROVSKÁ MARTINISKOVÁ

Generačné priekopy

„Veľa šťastia, zdravia, veľa šťastia, zdravia, veľa šťastia, milý Tobík, veľa šťastia zdravia.“ Ovzduším sa nesie vlna sfúknutých sviečok, sladkastý nádych torty, ale aj mix všemožných voňaviek, dezodorantov či vôd po holení. Takto vonia rodinná oslava – nepríjemne, no s menším sebazaprením sa to dá vydržať. Ako tak pozerám na plné darčkové tašky, ktoré akurát dostáva môj ročný syn, ktorý pritom, mimochodom, nič nepotrebuje, lebo všetko zdedil po staršom bratovi, a zúčastneným gratulantom som to dostatočne dopredu prízvukovala, viem, že aj toto sa ešte stále dá zvládnuť. Darčeky pretriedim a ďalšieho pol roka ich budem nosiť ako malú pozornosť, keď pôjdem na návštevu ku kamoškám s malými deťmi.

Síce som matkou dvoch detí dohromady už štyri roky, pre celú ženskú časť osadenstva tejto rodinnej oslavy, čo je moja mama a babka, svokra, dve manželove babky a teta, som ešte len stratená a nezorientovaná začiatovníčka. A pri pohľade na moje oslavujúce dojča, ktoré práve prežíva kusisko sladkej a mastnej torty, viem, že najhoršia časť oslavy sa práve nenávratne začala. Len neveriacky sedím na gauči a bezbranne sledujem, čo sa sype zo všetkých strán, lebo proti takejto presile sa nedá bojovať: „Ale ti tá tortička chutí, Tobinko. Otvor ústa, ham! Len sa poriadne napapkať.“

„Ty to tlačíš, akoby si také doteraz nikdy nejedol. Čo ti tá mama dáva jesť, chudáčik?“

„Ešte to zapapkať týmto majonézovým šalátikom. Už máš rok, povedz mame, že ty už môžeš papať všetko.“

„Dobre, že vravíš, pozri, Tobi, akú penu má prababka na tomto pive. No, choď ochutnať, neboj sa.“

„To nemyslíš vážne, že ten chlapec nemá papučky. Rýchlo nejaké dones!“

Ako tak počúvam tieto rokmi overené múdrosti, uvedomím si, že čím sa celospoločenský pokrok začal zrýchľovať, tým sa začali zväčšovať aj rozdiely medzi jednotlivými generáciami. Niekedy sa mi zdá, že medzi súčasnými generáciami sú tie rozdiely také veľké, že už slovné spojenia generačný rozdiel či generačná medzera nie sú dostačujúce. Akoby súčasné generácie oddeľovali

skôr hlbokomorské oceánske priekopy ako rozdiely. Áno, generačné priekopy je určite príznačnejšie pomenovanie. Všetci dobre poznáme rozhovor s rodičmi v štýle: „Urob to tak, ako sme to robili my,“ alebo „Za našich čias bolo toto normálne.“ A na odpoveď: „Ale dnes sa to tak už nerobí,“ dostaneme vedecky podložený argument – Ved' ty si prežila a nič sa ti nestalo. Dnes všetci len vymýšľajú.

S obrovskou úctou voči všetkým rodičom a starým rodičom, rozhovory v tomto štýle bývajú naozaj veľká otrava. Vtom mi v hlave skrsne hriješna myšlienka, a to zostaviť rebríček s názvom Najhlbšie generačné priekopy. Ved' nad čím iným môžem v tejto zúfalej situácii počas rodinnej oslavy premýšľať?

Začnem 10. miestom, ktoré patrí Portorickej generačnej priekope s hĺbkou 8 380 metrov pod hladinou zdravého rozumu – podľa špecifického tvaru svojho tehotenského brucha budeš mať buď dievča, alebo chlapca. Nevieam, ako mohlo niekedy niekomu dať zmysel, že dieťa sa podľa pohlavia uloží v bruchu rozdielnym spôsobom a to tak, že matke z toho zrazu narastie telo v okolí pupka vpred alebo doboku. Najlepšie na tom je, že ak táto teória stroskotá a matke sa narodí dievča aj napriek veštbe všetkých tiet z ulice, že to bude zaručene chlapec, považujú to za absolútnu náhodu alebo výnimku, lebo ved' u susediek z vedľajších dvorov to vždy fungovalo. Táto spomínaná priekopa je v rámci môjho rebríčka jedinou z Atlantického oceánu, tak to zrejme bude paralela, že je tiež jediným zaručeným výrokom z obdobia tehotenstva. Tie nasledujúce už sa budú týkať výchovy narodených detí a oblasti Tichého oceánu.

9. miesto patrí Yapskej generačnej priekope s hĺbkou 8 527 metrov pod hladinou zdravého rozumu a konkrétne výroku – to nie je prekážka, že je mu to veľké, ved' do toho dorastie a aspoň to dlhšie ponosí. Vôbec nevadí, že dieťa je v tom konkrétnom oblečení ako v beztvare vreci a dlhé rukávy si sústavne namáča do vody, jedla či prachu. Hlavne to potom netreba zabudnúť vrátiť späť na povalu, lebo sa to zíde ešte pre deti mojich detí...

Dúfam, že o 8. mieste nebudú nikdy počuť ľudia pracujúci na sociálnom úrade, pretože ako generačnú priekopu Vulkánových ostrovov s hĺbkou 9 140 metrov pod hladinou zdravého rozumu som vybrala dve múdrosti týkajúce sa tíšenia nepokojného dieťaťa, prvou je – namoč mu ten cumlík do medu, nech neplače – a druhou – potri mu tie boľavé d'asná slivovicou. K tomuto by sa určite vedeli vyjadriť všetky matky, ktorých deti boli bez predných zúbkov už tri roky pred tým, ako nastúpili do školy, prípadne ich mali také hnedé, že by bolo lepšie, ak

by ich naozaj nemali. A k spomínanej lahôdke na potieranie ďasien sa naozaj radšej nechcem vracáť, pretože ak by pred 30-60 rokmi spomínaný sociálny úrad pracoval tak promptne a zodpovedne ako dnes, pravdepodobne by polovica našej generácie aj tej nad nami bola vyrastala v detských domovoch.

Prejdem radšej k 7. generačnej priekope v rebríčku – Bougainvilleskej, ktorá sa nachádza 9 850 metrov pod hladinou zdravého rozumu – keď tomu batoľaťu úplne ostriháš vlasy, narastú mu hustejšie. A presne preto medzi nami chodí toľko riedkovlasých a plešatých ľudí. Zároveň mi však nevychádza, prečo deti, ktorým sa tie vlasy neostrihali, aj tak dospeli v hustovlasých jedincoch. Hmm, pravdepodobne preto, že si ich tajne ostrihali počas hrania sa na kaderníctvo. To urobilo vo svojom detstve snáď každé dievča a stavím sa, že aj veľa chlapcov.

Pokračujem 6. miestom, Boninskou generačnou priekopou s hĺbkou 9 810 metrov pod hladinou zdravého rozumu, ktorú obsadil výrok – načo to dieťa natieraš krémom na opaľovanie? Nech je pekne snedučké. Kvôli tejto vete som sa už neraz pohádala s niekoľkými zástancami teórie: Zasúťažme si, či dieťa bude na konci leta odtieňom bližšie k čokoláde.

Keď už sme však pri tej čokoláde, ďalšou, 5. v rebríčku, by mohla byť múdrosť – túto známu dvojfarebnú čokoládu mu môžeš dať, veď je určená pred deti. Aha, dieťa je aj odfotené na obale. Prípadne – tento cukrami napchatý macko s náplňou je zdravý alebo – presladená štrúdl'a obsahuje veľa jablák plných vitamínov, len mu daj. Nazvem ju Kermadeckou generačnou priekopou s hĺbkou 10 047 metrov pod hladinou zdravého rozumu. Lebo veď cukry deťom treba, v žiadnom prípade nestačí ovocie, takže najlepšie sú tri lízanky a pol kila čokolády...

V poradí 4. generačnou priekopou, je tá, ktorá sa tentoraz týka zasa slaného, Kurilská generačná priekopa s hĺbkou 10 542 metrov pod hladinou zdravého rozumu – jedlo musíš dieťaťu posoliť, nechce ti ho, lebo bez soli sa to nedá zjesť, alebo – veď mu daj len trošku soli, má predsa už pol roka. A potom vysvetľuj, že pre dieťa, ktoré má šesť kilogramov, znamená trocha soli presne to isté, ako keď si priemerný šesťdesiatkilový dospelák, teda 10-násobne ťažší jedinec od spomínaného dojčaťa, dá plnú dávku soli do svojho jedla. Ale na to existuje úplne jednoduchý argument – my sme polročnému dávali segedínsky guláš a prežil. Len pri zvizualizovaní tohto posledného výroku sa mi

rovno zvýšil môj bežne žalostne nízky tlak, a tak nepotrebujem zjesť ani spomínaný presolený segedín a už mám hypertenziu.

Ešte sa však nemôžem opustiť, lebo prichádzajú medailové pozície, konkrétne 3. miesto, Filipínska generačná priekopa s hĺbkou 10 595 metrov pod hladinou zdravého rozumu – prečo mu chudiatku dávaš len čistú vodu? Nech sa napije aspoň čajíka, alebo – to nemyslíš vážne, že mu dávaš iba svoje materské mlieko?! My sme čaj dávali od narodenia. O dojčení by som mohla rovno vytvoriť samostatný rebríček, pretože táto téma prináša neuveriteľné množstvo rozdielnych názorov a konfrontácií, priam až kontroverzie.

Počula som však aj iné bizarnejšie výroky, preto sa vrátim späť do svojho aktuálneho rebríčka, kde striebornú medailu pomyselne získava Tongská generačná priekopa s hĺbkou 10 882 pod hladinou zdravého rozumu – nenos dieťa, lebo si ho naučíš na ruky, či – v žiadnom prípade nedávaj spať svoje dieťa do manželskej postele. Alebo si mám myslieť, že preto, lebo som si svoje dieťa naučila na nosenie na rukách, bude to chcieť praktizovať až po vysokú školu? Rozhodne nie. V sedemnástich, hneď deň po tom, ako sa mi konečne odsťahuje zo stredu manželskej postele, sa mi odlepí od krku a nájde si ďalšiu obeť, pravdepodobne iného pohlavia, s ktorou bude zdieľať spoločnú posteľ a aj to vešanie okolo krku nadobudne úplne iný charakter. Takže už len 16 rokov a potom sa konečne budem môcť rozťahnuť na celých 90 cm, čo je šírka mojej nárokovateľnej polovice postele.

Ale teraz pozor, konečne prišla tá slávnostná chvíľa a môžem vyhlásiť víťaza môjho rebríčka generačných priekop, ktorým sa s hĺbkou 11 034 m pod hladinou zdravého rozumu stáva Mariánska generačná priekopa v znení – dieťa musí nechať vyplakať. Ktovie, koľko som sa naplakala ja ako batoľa, keď som dostala takúto obrovskú potrebu zostaviť rebríček najhorších materských rád od predchádzajúcich generácií, navyše skombinovaný s vedomosťami z geografickej olympiády, ktoré som si doteraz zjavne mylne myslela, že už nikdy nevyužijem. Viem však, že nikto nemôže viniť svojich rodičov za výchovu, ktorú dostal, lebo tak ako dnes, aj všetky predchádzajúce generácie sa snažili vychovávať svoje deti tak, ako najlepšie vedeli a dokázali. A tak je asi normálne, že každá správna matka dostane ako darček minimálne milión nevyžiadanych rád.

Z myšlienok ma vyruší poklepanie po ramene: „Ty spíš, či čo? Dones už konečne tie papučky pre Tobinka!“

MARTIN MIŠÚN

Úboštný dvojuholník

Už piaty večer sedia na pive, respektíve hroznovke, lebo Ela alkohol nepije a Tobi to akceptuje. Za iných okolností by penil, až by mu vlastné pivo závidelo. Pretože Tobi miluje Elu a je si istý, že ona nič netuší, lebo je k nemu absolútne apatická. Čo ho nezaväzuje k žiadnemu vážnejšiemu kroku, povedzme nečakanému bozku, či objatiu. A je to super, pretože je hanblivý ako pošťatý pes. Môže aj naďalej platonicky lúbiť Elu bez toho, aby sa kedykoľvek dozvedel, aká je to toxická krava vo vzťahoch.

Lenže Ela vždy vedela viac, ako si ostatní mysleli, akurát to nedala na sebe rozpoznať. Chce byť mysteriózna žena, ktorá do poslednej chvíle zatajuje v obchode, že má vernostnú kartu, len aby ju triumfálne vytiahla a oplieskala protivnej pokladničke o krivý nos. To z nej robilo toxickú kravu. Takže veľmi dobre vie, že Tobi ju zbožňuje a pravdepodobne každé ráno mu stojí len kvôli nej. Nad tým už radšej neuvažuje, lebo táto predstava ju vzrušuje ešte menej, než päťdesiatpercentná zľava na mandarínky.

Nič z komplikovaného vzťahu nie je pre Tobiho a Elu prekážkou, aby si vedeli pozrieť do očí, trochu sa doťahovať. Sem-tam nadhodiť niečo v zmysle, že ja viem, že ty vieš, že ja viem. Napokon: už piaty večer sa hádajú o skrytých významoch Orwellovho románu 1984, pričom ani jeden z nich knihu nečítal. Sotva tušia, kto bol Orwell. Alebo je. Alebo tak. Ved' vôbec na tom nezáleží. Ide o hru nervov. Urobiť dojem. Aj keď ani jeden to, de facto, nechce, lebo by to znamenalo záujem.

Tobi sa venuje hĺbkovej psychologickkej analýze hlavnej postavy, teda Winstonona Smitha, o ktorej netuší absolútne nič a označuje ju len ako hlavná postava, čo ju asi najviac definuje. Aspoň z Tobiho pohľadu, lebo byť hlavnou postavou nemôže byť jednoduché. Všetko premostí do slov, že on by nechcel byť hlavnou postavou. Nikdy, nikde, ani v mizernej poviedke. Lebo, úprimne priznáva, je zbabelec a nekonfliktný typ a keby bol súčasťou 1984, tak sa podvolí už na prvej strane a pán Orwell by sa pri písaní moc nezapotil.

„A možno je aj alternatívny vesmír, v ktorom som hlavná postava ja a nie hlavná postava,“ filozofuje Tobi. „A teda pán Gé Orwell nikdy nenapísal 1984,

lebo ja, ako hlavná postava, nestojím za nič, ani len za úvahu. A tak Gé Orwell je dodnes známy len u svojich kumpánov, ako násoska a nenapraviteľný gambler. Nemáš za čo, alternatívy vesmír, lebo 1984 je odpad.“

Ela veľmi dobre vie, že Tobi nie je komunista, totalitný sráč, ani nič podobné. Ale aj tak mu neodpustí poslednú poznámku. Pretože nemá čo odpúšťať – vôbec netuší, o čom je reč. Tak len berie na vedomie. A vzdychá. Beztak ju pivno-hroznovkové večery s Tobim omrzeli a nechápe, prečo s ním trávi toľko času, keď sa nikdy nevymačkne a nevyzná jej lásku a ona ho nebude môcť nikdy teatrálnie odmietnuť. A opäť vzdychá, lebo premrháva svoju menšiu krízu stredného veku – mala by robiť väčšie voloviny.

Tobi vzdychy považuje za prejav vzrušenia nad jeho intelektom a protiprúdovým postojom a berie ich ako pozvánku na nezáväzný sex. Ale krok aj tak neurobí, na to je príliš veľké kura. V hlave si veci ospravedlní vykonštruovanou hypotézou, že Ela je toxická krava, takže nemusí nič ľutovať.

Lenže Ela je toxická krava aj v realite, hoci len v partnerských vzťahoch. Takže Tobi sa nikdy nedozvie, ako dobre urobil. A s Elou sa nevyspí ani v jednom alternatívnom vesmíre, tobôž nie v tom, kde je hlavná postava nikdy nenapísaného románu 1984, lebo existuje len ako zbabelý a lenivý konštrukt v hlave Georga Orwella, ktorý popíja len preto, aby vypudil postavu Tobiho z hlavy. A možno potom konečne napíše niečo viac, než erotickú poviedku. A to tiež mizernú, keďže ani v tej sa Ela s Tobim nikdy nevyspí, veď je iba zbabelý lenivec zabraňujúci vzniku legendárneho románu. Ani v tomto vesmíre si ho nikdy neprečíta.

Lenže toto je vesmír, v ktorom Orwell napísal nejednu knihu, a v ktorom akurát prebieha ďalší nudný večer pri pive a hroznovke. Vesmír, v ktorom sa život nikam neposúva, nuda predbieha nudu a na to, aby sa človek aspoň trochu usmial, musí najprv zabudnúť na svoje trápenia. Tak si vymýva mozog. A Ela si s každým glgom z hroznovky uvedomuje čoraz viac, že ako veľmi sú veci na hovno, že nikam to nespeje, chce konečne dieťa, ale aj na to potrebuje chlapa a ona má akurát tak platonicky zamilovaného Tobiho, ktorý sa ale tvári, že nič, no ona vie, lebo vždy vie, akurát to nedáva najavo. Takže pokiaľ evolúcia nezasiahne v najbližších dňoch a nedá Tobimu schopnosť nabúchať ju očným kontaktom, tak najskôr ostane bez decka naveky. Lebo vo vzťahoch je toxická krava, čo si patrične uvedomuje a je na to hrdá. Čo z nej robí ešte toxickejšiu kravu, než si o sebe namýšľa.

Ela radšej diskutuje s Tobim o knihe, o ktorej netuší absolútne nič. A prikyvuje na Tobiho slová, presne ako aj on na tie jej, až jej je čudné, lebo nikdy nevyunikala v dôvtipe zavádzania. Obvinila by Tobiho z klamstva, ale sama by sa

cítila ako pokrytec. To by jej až tak neprekážalo. Skôr: museli by nájst inú spoločnú tému. A pri Tobim je to niekedy ako sliepke z riti vajcia vyťahovať. Na to nemá nervy.

Sem-tam skontroluje mobil a zrazu sa cíti ako otrokyňa. Neslobodná. A všetci naokolo sú tiež zajatci, len to nevidia. Ovláda ich tajná sila. Potreba vlastnej mysle. A to ju frustruje, až sa obráti na Tobiho, ktorý si tára svoje.

„Keby ten Gé Orwell radšej napísal niečo dystopické. O hrozbách budúcnosti, otupenosti nás, márnom boji za slobodu. Nejaké alegórie na totalitné režimy, do ktorých sa pomaly rútime, a ktorým sa, žiaľ, nedá vyhnúť. O sprostote ľudí, ich naivite až slepej túžbe po krajšej budúcnosti, ktorá ich, ironicky, práve zvedie do temna. O vyšších silách v úzadí. Ako aj slová majú veľkú silu. Cenzúra, udávačstvo, popravu. To by bolo podľa mňa potrebné a nadčasové. Nie nejaká ročenka.“

Ela prikyvuje a silene za usmieva. Tobi je so svojím monológom spokojný. Napije sa. A Ela berie mobil, či si nespraví selfičko. Lebo pekné momenty treba zaznamenať. Cvaknú sa a fotku hneď prefiltruje na sto spôsobov a hodí to na Instagram, aby dala na známosť, že môže byť toxická krava, ale aspoň je na hroznovke. A čo robíte so svojimi životmi vy, lúza? Hneď sa cíti lepšie, lebo za posledných pár dní mala toľko silných zážitkov, ktoré ju iba zdeptali do nových úrovní.

Nedávno bola v drogérii a prehrabávala sa v sekcii so šampónmi a hľadala svoju obľúbenú značku. Len nie, preboha, takú, kde má dvadsať percent šampónu zadarmo. Keby s ňou išla k pokladni, cítila by sa ako najväčšia chudera a dôchodkyňa obchádzajúca všetky výpredaje. Zrazu by si uvedomila, že začína mať ovísajúce prsia a vrásky na tvári a iné problémy. Aj keď by si to skôr len namýšľala, lebo to s ňou ešte nie je také zlé, aj si to racionálne uvedomovala. Presne ako si racionálne uvedomovala, že tých dvadsať percent zadarmo je len marketingový ťah a práveže si skôr dvadsať percent pripláca kvôli inflácii. Inými slovami, márne hľadala šampón podľa svojho gusta, lebo asi všetko mali akurát v akcii. A Ela sa tak cítila ako toxická krava, že takto stereotypne značkuje dôchodcov. Toxickou kravou síce bola vždy, ale iba v partnerskom živote. A ten nepraktizovala už niekoľko rokov. Niežeby nechcela, ale k čomusi takému treba aj druhú osobu. Ideálne takú žijúcu mimo vyschnutej studne a čo s tým aj súhlasí.

V drogérii ju oslovil nejaký muž, čosi hľadal – zjavne zámienka, aby ju mohol pozvať na kávu, či drink, tak ho počúvala len na pol ucha. A analyzovala, či tento chlap aj za niečo stojí, že by teda prijala jeho pozvánku. Hádám aj rovno do postele. Teda, nie až tak rovno, ale po večeri, nejakom tom kine, prechádzke

v parku. Na poradí nezáleží. V duchu si opakovala svoje telefónne číslo, nech nebreptne nejakú hovadinu a muž sa dovolá jej kamarátke, alebo sestre, či rovno mame. Ela nepotrebuje ďalšieho otčima.

Normálne sa s ňou zhováral, vtipkoval a usmieval sa. Mal šarm. A nakoniec, že teda čo by mu odporučila. Ela siahla po prvom šampóne a podala mu ho. A on len, že vďaka a s pískaním odkráčal. A Elu mohlo ísť rozdrapiť, že prečo tí súci sú také mamľasi a nevidia žiadne náznaky záujmu, napríklad, že špičky jej nôh smerujú k nim.

Asi by mala poľaviť v nárokoch. A možno ani ten Tobi by nebol až taký zlý. Obzerá si ho a počúva prúd nesúvislých rečí o Orwellovi. Ela sa prestala aktívne zapájať, lebo ju netrápi nejaký trt, čo píše, chce predsa chlapa. Tobi možno nie je archetyp muža, ale aspoň ju má rád. A mohol by byť dobrý otec, starostlivý a milujúci. Hej, mala by mu dať šancu.

Tak sa naňho placho usmeje. A Tobi, zamilovaný až po uši do Ely, sa zadrhne. Čo sa stalo s apatiou? Čo tak špúli pery? Trochu ho obleje pot, lebo zrazu vie, že sa od neho niečo očakáva. Sa, to je v tomto prípade nielen Ela, ale aj spoločnosť, ktorá očakáva, že ani jeden neostane sám a teda sú si súdení. To je silné slovo, skrátka ich k sebe tlačí, lebo obaja sú zúfalí. Tobi tuší, že by mal Elu pobozkať, alebo objať. Urobiť prvý krok. A ťažko sa mu kvôli tomu dýcha. Trasľavo dopije pivo, utrie si hornú peru. A nič to nepomáha. Lebo on vie, že ona vie, že on vie. Skrátka, je už úplne v tom.

Radšej vstane a priškrtené povie: „Netušil som, že si toxická krava. Toto ja nepotrebujem.“

Tobi odchádza a krúti hlavou a nerozumie, prečo to tá Ela tak musela všetko pokaziť. Romantiku jeho platonickkej lásky. Ved' dobre, aspoň unikol – s Elou by to bolo strašne ťažké, teraz vie. Žiť v nelogickom ľúbostnom dvojuholníku, z ktorého by obaja hľadali únikovú cestu nie je nič moc.

Tobi zaplatil za pivo a cestou nadával: „Dosral si mi to, Gé Orwell.“

PATRÍCIA MUTŇANSKÁ

Babka bylinkárka

„Pod mohutnými korunami stromov, čo stoja vzpriamene a nebojácne ako verní ochrancovia, je medzi hustým zeleným porastom sčupená nenápadná chalúpka. Pred ňou sa rozprestiera nádherný koberec bylín, ktoré sa vyhrievajú v dotyku slnečných lúčov, zatiaľ čo slabý letný vánok roznáša ich vôňu po širom okolí.“

„Čo je to za koberec?“ netrpezlivo preruším babkino rozprávanie. Som u babky na letných prázdninách už druhý týždeň, no o takomto nezvyčajnom koberci počujem prvýkrát.

Babka sa pousmeje nad mojou nedočkavosťou a pokojným hlasom pokračuje. Zatvorím oči a v mysli sa mi začnú vynárať obrázky. Prichádzajú postupne, jeden za druhým, ako babka rozpráva: „Tá lúka, to je koberec, mäkký pod nohou ale hlavne čarovný. Rastú na ňom byliny, ktoré majú obrovskú liečivú moc. Keď odíde sneh, ako prvý vykukne spod zeme podbeľ, slniečko celej lúky. Za ním sa ponáhľajú kvitnúť nežné ružovo-fialové kvietočky plúcniku a hneď sa pridajú i prvosienky so svojimi drobnými žltými zvončekmi. Pre tých, čo vedia počúvať prírodu, tichučko cingajú, že prišla jar.“

„Tie sú moje obľúbené“ hovorím babke.

„Aj moje,“ pohladí mi ruku a pokračuje ďalej v príbehu, „nemôžeme zabudnúť na srdiečkové lístky žihľavy, ktorými na nás kýva, aby sme ju pozbierali. Keď nás pri zbere poprhli, poďakujeme jej a budeme vďační, lebo jej popríhlenie je liek.“

Stále mám zatvorené oči, lebo sa tak viem lepšie sústrediť. V duchu si predstavujem ozubené, ochlpené zelené lístky žihľavy a opakujem si: „Žihľava dvojdomá.“

Babka zatiaľ začína rozprávať ďalšiu kapitolu zo života čarovnej lúky: „S letom prichádzajú na tento lúčny koberec oddýchnuté a plné sily dlhé stonky so žltými kvietkami, nazývajúce sa repík. Podobná rastlinka, len vyššia a mohutnejšia, je divozel. Vyzerá, že sa chce svojimi okvetnými lístkami priam dotknúť neba. Jeho kvety sú vzácne, lebo každý z nich kvitne iba jeden jediný deň. A

ešte jedna nenápadná žltokvetá bylina rastie na tej čarovnej lúke. Volá sa alchemilka a jej listy pripomínajú nariasenú ženskú sukňu, do ktorej sa zachytávajú kvapôčky rosy, vyzierajúce ako výšivka z diamantov.“

„Babka, ja si neviem spomenúť, ako tá alchemilka vyzerá,“ zhrozím sa nad svojou zábudlivosťou, no všetko je to pre mňa nové. V škole sme bylinky ešte nepreberali a mama vraví, že na ne nemá čas, preto ma poslala k babke, nech sa niečo priučím od nej. A tak sa ma babka každý deň mojich tohtoročných letných prázdnin snaží naučiť, ako vyzierajú liečivé bylinky, kedy ich zbierame, a na aké choroby pôsobia. Ja viem, nikto sa nechce učiť cez prázdniny, ale toto je iné, bylinky sú veľmi fascinujúce. Nech sa však snažím akokoľvek, po alchemilke nie je v mojej hlave ani chýru, ani slychu.

„To nič, Margarétka, knihy nezabúdajú,“ otvorím oči a vidím, ako mi babka podáva herbár liečivých rastlín.

V tom niekto zazvoní zvončekom pri hlavnom vchode. Babka ide otvoriť a o malú chvíľu vojde do obývačky žena s dlhými hnedými vlasmi.

„Dobrý deň,“ vykuknem sa spoza herbára a pozdravím. Žena sa trochu zľakne, ale hneď ma odzdraví rovnakým pozdravom. S babkou si sadnú na opačný koniec miestnosti k stolu. Babka ju vyzve, aby povedala, prečo k nám prišla. Žena sa sťažka nadýchne a začne rozprávať. Počúvam jedným uchom a pri tom si prezerám obrázky a sušené bylinky v herbári. Väčšine toho, čo žena vraví, nerozumiem a niečo aj nepočujem, takže je ťažké domyslieť si, prečo prišla. Keď dorozpráva, babka sa jej opýta na menštruáciu. Každé ženy, čo k nám príde po bylinkársku radu, sa na ňu pýta. Žena odpovedá, že ju má nepravidelne. Vôbec netuším, čo to znamená, my žiadnu menštruáciu doma nemáme, alebo som ju ešte nenašla, neviem.

Ale babka neváha, otvorí zásuvku schovanú v stole, kde má uložené sušené bylinky a postupne ich ukladá na váhu. Niekedy pridá, niekedy odoberie. Pri tom si mrmle popod nos: „...dvadsaťpäť gramov šalvie, desať gramov paliny, päť gramov rozmarínu a alchemilka, hlavne treba pridať alchemilku...“ Keď má všetko presne navážené, dá vybrané bylinky do malého plátenného vrečúška. Nakoniec vrečko zaviazne a hovorí žene, čo sedí oproti nej a zaujato sleduje: „Túto čajovú zmes pi trikrát za deň - ráno, hneď ako sa zobudíš, na obed pred jedlom, a večer, tesne predtým, ako pôjdeš spať. Ale nezabúdaj, nesmieš ani raz vynechať. Menštruačný cyklus by sa ti mal upraviť. Po troch mesiacoch príď na kontrolu. Ak dovedy neotetohneš, budeme pokračovať v ďalšej liečbe.“ Babku počujem zreteľne, lebo má výrazný a sebaistý hlas.

Žena s dlhými hnedými vlasmi prikývne na všetko, čo babka hovorí a pokladá na stôl bankovky. Babka sa hneď ohradí: „Peniaze si zober naspäť, zaplatíš, keď sa liečba podarí.“

„Ďakujem vám veľmi pekne, pani Agnesa. Určite budem robiť tak, ako ste mi povedali.“

Babka vyprevadí ženu k dverám a ešte jej nakoniec prízvukuje: „Hlavne neprestávaj dúfať. Dieťaťko bude dopriate aj tebe, uvidíš.“

Keď sa babka vráti do obývačky, pýta sa ma: „Už si našla v herbári tú alchemilkku?“

„Áno, babka,“ ukazujem jej dvojstranu v knihe, kde je na jednej stránke nakreslená rastlinka so žltými kvietkami s listami nariasenými ako krojová sukňa povyšovaná diamantmi a na druhej stránke nalepená vysušená, trochu zhnednutá byl' so zavädnutými žltými kvetmi a ozubenými lístkami.

„Výborne, tak ju poďme rovno nazbierať, akurát rastie.“

Vyskočím od radosti: „A dopovieš mi po ceste príbeh tej čarovnej lúky?“

Babka odpovedá: „Samozrejme, ak nachystáš košíky.“

Nič viac mi netreba a už utekám po schodoch na povalu. Keď sa tam dostanem, dýcham z plných pľúc, aby som mohla naplno cítiť vôňu toho magického miesta. Vzduch je teplý, ľahko sa mi nadychuje. Celková vôňa je sladká, zemitá a obmieňa sa podľa toho, o ktorú bylinku pri prechádzaní zavadiť rukou. Veľmi sa teším, že ideme zbierať bylinky. Je to pre mňa dobrodružstvo, lebo chodíme zakaždým na iné miesto, vraj podľa toho, čo kde rastie. Jedine čas zberu zostáva vždy rovnaký. Babka mi prízvukuje, že bylinky sa majú zbierať na pravé popoludnie, keď je slnečný deň, lebo vtedy majú najväčšiu liečivú silu.

Sú bylinky, ktoré nemusíme chodiť hľadať na lúky, ale rastú nám rovno v záhrade za babkiným domom. A rukou sa dotknem kytičky levandule zavesenej dolu hlavou na drevenom tráme podopierajúcom strechu. Vzduchom sa rozšíri intenzívna vôňa týchto fialových kvetiniek. Jej vôňa sa nedá s ničím pomýliť. Voní ako letná dovolenka - ako more, piesok a slnko dohromady.

Niektoré bylinky sú takto v kytičkách zavesené dolu hlavou na dlhých povrázoch, niektoré sa sušia poležiačky na tenkých sitách. Viaceré z nich viem rozlíšiť, iné nie. Najhoršie na tom je, že bylinky, čo sa sušia, vyzerajú veľmi podobne. Babka ma však naučila, že pri rozpoznávaní bylín sa rovnako ako na

zrak, musím spoľahnúť aj na čuch. Každá bylina vonia inak. Skúsím teda ovôňať lístky, ktoré ležia na sušiaku. Pár ich požmolím medzi prstami a tie prilozím k nosu. Vôňa je silná a osviežujúca. Presne ako tatove štipľavé žuvačky, ktoré mi síce nechutia, ale voňajú nádherne, preto viem, že toto je mäta. „Aha, tu sú,“ poviem si, keď zbadám dva prútené košíky priamo pod sitom, kde sa suší mäta. Zoberiem ich a utekám naspäť za babkou, isto ma netrpezlivo čaká.

Babka ma síce naozaj čaká, ale moje zdržanie mi vôbec nezalievajú. Vie, že povala, na ktorej suší bylinky, je mojím najobľúbenejším miestom v jej dome. Aj ona ho má veľmi rada. Keď sme tam spolu, hovorí mi, že cíti taký zvláštny pocit, akoby úplný pokoj, ale zároveň aj obrovskú silu, vyžarujúcu zo sušiacich sa bylín. Vraj príroda to tak zariadila, že na každú chorobu nám dala bylinky, ktorými ju môžeme vyliečiť.

Každá chytíme do ruky jeden košík a už aj ideme svižným krokom krížom cez celú dedinu smerom k lesu. Je krásny júlový deň a všade sa hrajú moji rovesníci. No ja sa nechcem hrať. Som šťastná, že môžem ísť so svojou babkou na bylinky. „Babka, rozprávaj ďalej o tej lúke,“ hovorím jej.

„Rada,“ prikývne babka a pokračuje, „na čarovnej lúke rastie tiež jedna nádherná, ale zároveň aj veľmi hanblivá bylina, a práve preto, že je taká hanblivá, rastie blízko pri zemi. Volá sa materina dúška. Jej malá hlavička je celá ozdobená korunou z drobných ružových kvietkov. Okrem toho, že takto vznešene vyzerá, nádherne vonia po citróni. Ak ju chceme nájsť, musíme sa poriadne hlboko pokloniť zemi. A zase taký rebríček, hovorovo myší chvost, nie je vôbec ťažké nájsť. Rastie skoro všade, nielen na lúke, ale aj hocikde v meste. Maličké biele kvietky zoradené jeden vedľa druhého sú ako pristávajúca dráha pre včely, ktoré ho opeľujú.“

„Máš pravdu, babka, rebríček rastie aj pred naším panelákom. Ale ako sa tam dostal?“ čudujem sa.

Babka opäť raz veľmi múdro odpovedá na moju zvedavú otázku: „Bylinky sú na tejto zemi, aby nám pomáhali, a preto chcú rásť čo najbližšie k nám, aby sme si ich mohli nazbierať, keď ich budeme práve potrebovať.“

„Prečo u nás okolo paneláku nikto bylinky nezberá?“ čudujem sa.

„Nie všetci poznajú liečivú silu bylín. A bylinkárstvo nie je len o poznaní bylín. Bylinky sú najúčinnejšie v kombináciách, bylinných zmesiach, ich správnom nasadení a užívaní. A to vedia iba bylinkári. Ak by si hocikto varil čaj z hocičoho, mohol by si dokonca aj ublížiť,“ vysvetľuje babka.

„A ako ľudia vedia, ktoré bylinky môžeme zbierať, a ktoré nie?“ moje otázky nemajú konca, no nemôžem si pomôcť, som nesmierne zvedavá.

„Bylinky sú tu s nami od počiatku života. Ľudia ich skúšali, a keď účinkovali na nejaké choroby, učili o tom svoje deti, a tie zase svoje deti, až to naučila moja mama mňa. Ja som to naučila svoju dcéru, tvoju mamu, a učím to aj teba, moju vnučku.“

Takto lesnou cestičkou kráčame asi pol hodiny. Ja sa stále vypytujem a babka mi trpezlivo odpovedá. Tesne predtým, ako vyjdeme z lesa, mi babka vraví: „Dobre si všímaj, aké bylinky rastú viac ako obvyklé roky. Podľa toho budeš vedieť, aké choroby prídu v ďalšom roku. Príroda ti dáva čas a možnosť pripraviť sa.“

Vtom sa pred nami otvorí nádherná veľká lúka, na ktorú nedolieha žiadny hluk z dediny ani okolitých miest. Spoznávam ju na prvý pohľad a od radosti vykriknem: „To je ona! Naša čarovná lúka!“ Naozaj je to tá lúka z babkinho rozprávania. Lúka, čo pripomína mäkký koberec, z ktorého vyrastá nespočetné množstvo rastlín. Presne tá, kde je na najvyššom mieste, na samom okraji v kroví, učupený malý domček a nad ním obrovské stromy ochraňujúce ho dňom i nocou už niekoľko desiatok rokov. Nemôžem sa vynadívať na tú rozkvitnutú nádheru pod mojimi nohami. Rastú tu lúčne kvety, liečivé bylinky, nádherná sýtozelená tráva. Je ako ten obraz v mojej učebnici, Mona Lisa v múzeu zvanom Karpaty.

Babke stačilo krátke rozhliadnutie navôkol a už ju vidím nežne odtráhať široko rozvetvené hlavičky žltých kvietkov. Pribehnem k nej a obzerám si ich nariasené sukničky. „Babka, je tu dosť tej alchemilky?“

Babka prikývne: „Veruže dosť, a to i pre ďalších, čo ju sem prídu zberať po nás. My si nazbierame iba toľko, koľko potrebujeme. Aj to je ďalšie prikázanie bylinkára.“

„Babka, a kedy budem vedieť toľko o bylinkách, ako vieš ty?“ pýtam sa.

„Keď budeš taká stará ako ja,“ zasmeje sa babka. No keď vidí môj smutný pohľad, rýchlo dodá: „Možnože aj skôr, ak budeš pozorne počúvať, pozeráť sa, dotýkať sa a ovoniavať. Ak mi to sľúbiš, naučím ťa všetko, čo viem, a budeš ďalšou bylinkárkou v našom bylinkárskom rodokmeni.“

„Sľubujem,“ poviem hrdo a veľkolepo na tomto čarovnom mieste.

„Tak podme tento sľub osláviť zberom bylinky, ktorá je na takúto príležitosť najhodnejšia, kráľovnou medzi bylinkami, alchemilkou.“ Babka plní svoj

košík, ja ten svoj a cítim sa dôležito. Sme potichu, aby sme si naplno vychutnali tento okamih.

Až zrazu babka zdvihne hlavu a zadíva sa pred seba. Spev vtákov a šuchotanie vetra zvýraznia jej tiché slová: „Bylinky na zimu hynú, no tie usušené zostávajú na liečenie, čas, kedy ich bude potreba. Keď ja raz uhyniem, spomienky na mňa, Margarétka, budú tvojimi sušenými bylinkami. S nimi si budeš liečiť dušu. Tak, ako si i ja liečim tú svoju, svoju boľavú dušu, lebo aj mne každý deň chýba moja mamička, čo sa každý deň vyzerala z tamtoho okienka na tej starej chalúpke, aby obdivovala tento čarovný koberec, dar prírody, rozprestretý priamo pred jej domom.

Vďaka bylinkám na tejto čarovnej lúke, najmä alchemilke, ktorú práve zbierame, tu môžeme teraz obe stáť. Moja mamička nemohla mať dieťaťko, až pokým jej jedna múdra bylinkárka zďaleka nakázala zbierať alchemilkú a ďalšie bylinky z tejto lúky, sušiť ich a pravidelne piť ako čaj. Akoby zázrakom som sa potom narodila ja, jej jediné, vytúžené a vymodlené dieťaťko. A tak z vďaky k bylinkám a ich liečivej sile, celý svoj ďalší život zasvätila pomoci ženám, ktorým sa, ako aj jej predtým, dlho nedarilo splodiť a vynosiť dieťa. Od nej som sa to zas naučila ja a presne týmito istými bylinkami, za pomoci ktorých som tu teraz na tomto svete, som pomohla tvojej mamičke, aby mala teba, Margarétka. A tak sme dve, ktoré sa z vďačnosti za svoj život prišli pokloniť tejto čarovnej lúke.“

Pozerám sa na babku a snažím sa zapamätať si všetky jej slová. Chcem si ich pamätať navždy. Aj keď neviem úplne presne, čo nimi niekedy myslí, zdajú sa mi veľmi dôležité, a tak si ich v duchu po babke opakujem. Asi kvôli tomu pôsobím trochu zmätene, lebo babka nakoniec dodá: „Neboj sa, raz tomu všetkému určite porozumieš.“

A tak teraz, keď mám 34 rokov a zalievam seba a svojmu mužovi dnes tretiu šálku bylinkového čaju, si znova prehrávam v hlave tento zážitok z detstva s mojou babičkou, ktorá nás už síce dávnejšie naveky opustila, no niektoré jej vedomosti, našťastie, zostali v mojej pamäti. Práve táto konkrétna spomienka sa posledných niekoľko mesiacov stala mojou modlitbou. Opakujem si ju každý deň, niekoľkokrát za deň, vždy, keď pre nás s manželom pripravujem čaj na zlepšenie plodnosti a verím, že tento mesiac sa nám podarí splodiť vytúžené dieťa. Nech si aj ja môžem povedať: „Ďakujem, babka, mala si pravdu.“

EDITA ĎURČOVÁ

Filemón a Baukis

(príbeh z gréckej mytológie)

Za čias, keď grécki bohovia putovali po krajine, zvykol z výšin Olympu zostúpiť nadol aj sám Zeus. Presviedčal sa, aký život vedú obyčajní smrteľníci. Vyzvedal, ako sa správajú a aj to, čo vravia o božstvách, ktoré im vládnu. Raz sa najvyšší vládca rozhodol, že sa vydá do Frýgie. Nie však sám. Vzal so sebou aj Hermesa, ktorý ho na cestách zvyčajne sprevádzal. Ten vďaka svojim čarovným sandálom, ktorými sa oblohou hnal ako víchor, Dia poriadne zlostil...Lebo olympský kráľ mu ledva stačil! Ešteže bol zvrchovaným vládárom a nakoniec s poslom bohov udržal krok.

V kraji, do ktorého mali namierené, na seba obaja vzali podobu ľudských bytostí. Vydávali sa za žobrákov. A takíto zbedačení sa v jednej z tamojších dedín vliekli od domu k domu, búchajúc najprv na dvere bohatých domcov. Všade ich však stroho odbili a odohnali preč. Nakoniec došli až k malej chatrči, za stenami ktorej žil staručký pár. Bola prikrytá iba slamou a šašinou. Akiste patrila k skromným obydliam. Privítali ich tam, ako sa patrí! – Ba okrem jedla im ponúkli aj nocľah. Aj keď boli Filemón a Baukis – lebo tak sa volali – chudobní, hosťom dožičili to najlepšie, čo mali. Na drevenom stole sa pred domnelými úbožiakmi ocitla hlávka kapusty a kúsok údeniny. Po nich domáci pán priniesol aj jablká, za hrst' orechov orechy a strapec hrozna, ktoré dozrelo vo vinici pri domčeku. Na zvlaženie hrdla mohli pocestní ochutnať trocha vína zriedeného s vodou. Hoci ho Filemón nalieval čoraz častejšie, z džbánku ho neubúdalo...S Baukis sa tomu veľmi čudovali. Vtedy to už tajomní prichodzí nevydržali a pred prekvapenými očami svojich hostiteľov z vlastnej vôle zasa nadobudli božskú podstatu. „Veď sú to bohovia z Olympu!“ skríkla starenka vyjavene, pritísnuť si ruku na hrud'. Ihneď vybehla na dvor, kde chcela chytiť ich jedinú hus, aby ju zabila a pre potechu jazykov nebeskej návštevy upiekla. To však Zeus nedovolil a ženičku zadržal. „Nikde sme nenašli vlúdneho slova a ani prijatia“, povedal im láskavo, „nikde...Iba tu, v chalúpke učupenej na kraji lesa. Je síce biedna, ale zato v nej žiaria láska, pokora a pohostinnosť. Vidíme, že máte dobré srdce!“ – A Hermes prikývol. Spoločne s Diom sa rozhodli, že

týchto láskavých ľudí odmenia za ich dobrotu a štedrosť. Vyzvali ich, aby s nimi vystúpili na stráň, čo sa rozprestierala nad celým údolím, v ktorom bývali. O paliciach to horko – ťažko urobili. Keď sa potom rozhladli dolu, uvideli, ako na Diov príkaz celučké údolie spolu so spupnými domami a gazdovstvami zaliala voda. Vzniklo tu jazero. Len ich vlastná chalúpka zostala stáť tam, kde bola aj predtým...Ibaže sa priamo pre ich zrakom premenila na nádherný chrám korunovaný strechou zo zlata! Páru prišlo ľúto známych, ktorých v dedine poznali. Och, chudáci...! Ako vždy, aj teraz pomysleli na iných viac ako na seba samých...Potom sa ich Zeus spýtal: „ Aký dar by ste si za vašu šľachetnosť priali? Povedzte to bez okolkov, a nebojte sa, proste o čokoľvek: ja, najvyšší z bohov, môžem všetko!“ Muž a žena sa chvíľu radili. Predstúpili pred toho, ktorý k nim pred chvíľou prehovoril, pokľakli a ozvali sa: „Nežiadame si bohatstvo ani slávu. Od mladosti sme spoločne v láske a porozumení žili v skromnej chalúpke, a vystačili sme si so všetkým, čo sme potrebovali. Odkedy sme sa po prvý raz uvideli, ľúbime sa. A tento cit z nás nevyprchal ani vtedy, keď sa nám na hlavách začali zjavovať prvé šediny...Dlie v nás do dnešných dní. Preto nás trápi iba jedna vec: ani jeden z nás si svoj život neodkáže predstaviť bez toho druhého. Zariad', aby sme tento svet smeli opustiť v tom istom okamihu! Tak tu nezostane ten z nás, ktorý umrie ako druhý a ktorý potom bude za svojou drahou polovičkou smútiť. A kým príde ten čas, dovoľ nám, prosíme, stať sa strážcami krásneho chrámu, na ktorý si premenil náš skromný príbytok!“ Až keď najvyššiemu z gréckych bohov predniesli takúto žiadosť, pochopil, že majú duše čisté ako krištál. Milujú sa až za hrob. Ich láska je mostom, ktorý v ich srdciach spája milotu k ľuďom a tiež úctu k božstvám...A túžbu, s ktorou sa mu zverili, bez váhania splnil. Pravda, aj s Hermesom...Nechali ich obidvoch v svätostánku, aby sa oň starali a bdeli nad ním, a potom sa pobrali späť na Olymp.

Bohovia Baukis a Filemónovi dopriali žiť v šťastí ešte celé roky. Jedného dňa, keď sa pár venoval spomienkam na spoločnú minulosť, sa stalo čosi zvláštne. Starček a starenka práve vtedy sedeli na lavici pred chrámom. Ihneď vstali. Chytili sa za ruky. Nohy im začali drevenieť. Nemohli sa ani len pohnúť...A telá im začali obrastať lístím. Len čo si uvedomili, čo sa s nimi začína diať, naposledy sa pobozkali. Áno, už je to tu: nadišiel koniec. Ešte k sebe stačili vystrieť paže. „Zbohom!“ zvolal Filemón smerom k Baukis a ona mu odpovedala rovnakým výkrikom: „Zbohom!“ Ústa im potom súčasne zarástli ratoľesťami. Vo svojej veľkej múdrosti ich Zeus premenil na stromy. Starec sa stal dubom a starenka lipou. Aj po smrti si teda môžu byť nablízku...Vyzerajú, ako by sa objímali. Keď zafúka vietor, nežne sa dotýkajú konármi...

A čo na to bohovia? – Tí to všetko so zatajeným dychom pozorovali z výšok, na ktorých mal Olymp, ich odveké sídlo, svoje základy. Hoci si o nich pozemšťania povrávali, že nedokážu plakať, v tej chvíli sa oči Héry, Atény, Hefaista a ďalších naplnili slzami. Aj Diovo božské srdce sa zachvelo dojatím. Spoznal, že popri láske smrteľníkov je všetok olympský lesk tých, ktorí sídlia nad hviezdami, len márnym prachom.

Čo je mladosť

(esej)

Mladosť. Ohnivko reťaze, ktorá spája nite detstva a staroby. Vypĺňa pritom prázdny priestor medzi nimi, ktorý by inak bol sivým a bezútešným...Mladosť. Slovo toľko ospevované umelcami, či už básnikmi, spisovateľmi alebo spevákmi...Čo však toto čarovné slovíčka znamená pre mňa, a aký význam má pre ľudstvo, čo za tajomstvo sa v ňom skrýva? Je dnešná mládež iná ako tá, ktorá žila predtým? Ak áno, v čom? Je skutočne živou túžbou po kráse, ako to raz krásne vyjadril Andrej Sládkovič? - V nasledujúcich riadkoch svojej eseje by som do tejto témy prostredníctvom svojich úvah a polemík rada načrela hlbšie.

Jedno staré známe príslovie vraví: „Mladosť – pochabosť!“ Nazdávam sa, že o dnešnej mládeži to platí dvojnásobne. Hoci si myslím, že sa to o mladých ľuďoch dá povedať odjakživa...Ide iba o to, akou formou sa táto „pochabosť“ našej mládeže navonok prejavuje. Iste inak, ako tomu bolo za starších čias. Domnievam sa, že vtedy bola mládež naozaj lepšie vychovaná ako dnes. A ako som na to prišla? – Nuž, jednoducho. V tom čase ešte nejestvovali médiá plné násilia, ktoré na mladých ľudí mohli mať nepriaznivý vplyv. Z toho vyplýva, že sa vo voľnom čase – pravda, okrem prác v domácnosti či na poli – aj viac čítalo. A knihy sú celkom určite lepším radcom ako televízia...Pokiaľ ide o všeobecnú slušnosť, dievčatá sa neobliekali tak výstredne a vyzývavo ako tie dnešné, ktoré môžeme stretnúť na ulici so žuvačkou v ústach, wolkmanom na ušiach, s minisukňou a s neprirodzene kričiacou červenou farbou na vlasoch. Ani z úst chlapcov vtedy nevychádzali také šťavnaté nadávky ako dnes. Neexistovali diskotéky, bary či kluby, kde sa bežne popíja alkohol a fajčia cigarety, ohrozujúce zdravie človeka. Mladé ženy, zvlášť tie z dobrých rodín, sa len tak s kadekým nezahadzovali. Najmä nie morálne. Úcta k starším bola predovšetkým v predminulom storočí samozrejmosťou, lebo matkám či

starým materiálom sa dokonca vykalalo a onikalo. Ani lenivosť a záhafka nemali v živote vtedajších mladých ľudí toľko miesta ako dnes. Niet pochýb o tom, že keby generácia vzdelaných štúrovcov vstala z hrobu a bola by svedkom toho, čo sa s dnešnou mládežou postupom času porobilo, iba by nad ňou zalomila rukami. Veď viacerí spomedzi Štúrových priateľov a nasledovníkov mládež pokladali za pilier budúcnosti národa! – Pociťovali na ňu hrdosť, vkladajúc do jej duchovného rastu veľké nádeje. A vyplýva to aj z básnického diela P. O. Hviezdoslava, ktorý už k štúrovcom nepatril. Tento výtvor nesie priľhavý názov „Ó, mládež naša!“ Z každučkého verša tu na čitateľa dýcha autorova láska a náklonnosť k mladým výhonkom ľudstva. Predstavujú preňho akési útočisko v tápaní, svetlo slnka aj spravodlivosť, skrátka a dobre čosi, k čomu sa oplatí utiekať sa a spoliehať sa na to. Aké nádherné! Držiteľka rána! – Múza, ktorej úlohou je udržať všetko na svojich pleciach... Skutočné kvety položené na oltár mladosti. Áno.

To, ako naši umelci a národovci v minulosti k mládeži pristupovali, ako ju vykresľovali vo svojich dielach a ako chápali jej miesto v spoločnosti, ma vedie k domnienke, že na to mali reálny dôvod. Ak by neboli presvedčení o tom, že vtedajšia „mladosť“ má naozaj ten správny potenciál stať sa stĺpom budúcnosti národa, určite by sa práve mládež nebola stala často ospevovaným námietom ich literárnych výtvorov. Považujem za pravdepodobné, že pritom vychádzali zo svojich osobných skúseností s touto generáciou. Nakoniec, aj sami si tým zložitým obdobím prešli...Zrejme aj podľa všetkého vyššie uvedenej bola v tých časoch mladosť naozaj čistejšia, úprimnejšia a náchylnejšia k dobru, ako je tomu dnes. Inými slovami povedané – neskazená. Ešte nemohla tušiť, čo sa s ňou v nasledujúcich desaťročiach začne diať. Aké zmeny si nájdu cestu do jej obliekania, vyjadrovania sa, vzdelania, myslenia aj cítenia...Nie, to sa vtedy nedalo ani len predpokladať.

Mládež uplynulej histórie zrejme po kráse naozaj túžila. Čo však pod touto krásou mohol mať na mysli autor, vďaka ktorému tieto povestné slová uvideli svetlo sveta, štúrovec Andrej Sládkovič? – O tom sa dnes už dá len dohadovať. Ja som však presvedčená, že pojem „krása“ znamená nielen fyzicky. Ide najmä o krásu ľudského ducha, majúceho v sebe silu aj odvahu dívať sa na svet cez okuliare žiarivej budúcnosti. To je ono! – Naša mládež má byť pilierom, na základoch ktorého spočinú vzdelanosť, kultúra, umenie, hudba či literatúra...Žiaľ, dnes tomu tak v mnohých prípadoch nie je. Chýba úcta. Chýba rešpekt. A akosi sa z myslí mladých vytráca aj duchovné krásno...Po zemi sa váľajú odpadky, no nikto ich nepozbiera. Len málokto pomôže zhrbenej starenke prejsť s ťažkou nákupnou taškou cez ulicu...A starať sa o kvety v parku

či o opustené, túlavé šteniatko sa tiež až tak veľmi nikomu nechce. Toto sú „maličkosti“, vedúce k väčším veciam. Starosť o budúcnosť a o blaho národa? – Pche! Kdeže! – Pestovanie vzdelanosti, rozvoj kultúrnych podujatí, láska k literatúre? – Taľafatky. A predsa práve toto všetko by sa znovu malo stať krásou, po ktorej naši mladí zúfalo zatúžia a uchopia ju každúčkým zmyslom svojho bytia. Tak ako kedysi. Stačí viac kolektívnej snahy. Viac úsilia. Viac lásky. Viac usilovnosti. A dnešná mládež sa opäť môže ocitnúť v úlohe držiteľky rána! – Lebo čo je mladosť? – Je to čosi, čo pretína stredovú os nášho života. Je to obdobie, kedy sme pri plnej sile duše aj tela. Ako deti nevieme naplno pochopiť a rozvíjať to, čo do nás pri našom príchode na svet bolo vložené. A ako starci už na to nemáme dostatok energie...Jedine čas mladosti je najlepšou príležitosťou na to, ako sa môžeme starať o naše vzdelanie, kultúru, o ľudí aj o svet okolo nás, ako môžeme iným rozličnými cestami pomáhať...Lebo len takto sa bude rozvíjať naša vlasť. Len takto smie spieť k lepšiemu. Mladosť predsa nemá byť sebeckou túžbou preplávať životom a ani sa len nezamyslieť nad tým, prečo sme tu...Mladosť musí a chce život milovať! Je predsa našou nevšednou výsadou aj darom daným od Boha. Každý z nás môže byť mladým len jediný raz...Nikdy na to nezabúdajme!

Na záver zhrniem to, čo tvorí podstatu mojej eseje. Vychádzala som z toho, že na mladosť treba nazerať ako na obdobie ležiace medzi detstvom a starobou, ktoré je tým najproduktívnejším medzníkom pre využitie tvorivých síl k budovaniu vlastného charakteru, ale aj k utváraní medziľudských vzťahov. Byť mladým neznamená len bezstarostne šantiť s kamarátmi a prežívať rôzne dobrodružstvá...Netreba zabúdať na to, že krása mladosti spočíva v napríklad v nachádzaní radosti z čistej a zdravej prírody, v ochrane nemých tvorov a v pomoci slabším, v úsilí dosiahnuť vzdelanie, aby sa z mládeže stali plnohodnotní, dospelí členovia našej spoločnosti. A aby bol svet lepším miestom pre život. Domnievam sa, že predovšetkým mladí ľudia musia pestovať hudbu, literatúru a iné druhy umenia, aby sa tak stali pochodňou pre budúce pokolenia. A aby sa všetko, čo je krásne, mohlo pretaviť v ešte väčšiu nádheru...Príklad si naša mládež musí vziať z minulých časov, počas ktorých mladosť ukazovala svetu svoju lepšiu tvár. To sa mi, nakoniec, aj podarilo dokázať vďaka porovnaniu dnešnej mládeže s tou, ktorá svoju mladosť prežívala za štúrovcov aj neskoršie a moje domnienky naši oporu v názoroch a v tvorbe Sládkoviča aj Hviezdoslava. Nezaškodí siahnuť po ich básňach...Veď práve v nich korení nadšenie pramieniace z toho, že sa púčik ľudstva stáva držiteľom nášho rána.

MARIÁN NOMILNER

Šťastie v ofsajde

Sedel v starom rozheganom kresle s ošúchaným a na mnohých miestach vblednutým čalúnením. Už na prvý pohľad bolo zrejmé, že toto kreslo má svoje najlepšie roky za sebou. Muž sedel v akomsi neprirodzenom predklone a upieral svoj zrak na televíziu obrazovku. Neustále pochybovačne pokyvoval hlavou, akoby nemohol uveriť vlastným očiam. Akoby nemohol uveriť tomu, čo práve počul...

Na televíznej obrazovke práve prebiehal ťah výherných čísiel športky v priamom prenose. V detailnom zábere bolo vidno priehľadné osudie, z ktorého postupne cez pneumatickú trubicu vyskakovali guľôčky s výhernými číslami. Mužský hlas priebežne oznamoval jednotlivé vylosované čísla: „jedenásť... dvadsaťtri... dvadsaťštyri... tridsaťtri... tridsaťsedem... štyridsaťštyri“...

„Božemôj“, zmohol sa iba na pridusený šepot. Neveriacky vypúli oči. Od náhleho vzrušenia mu vyschlo v hrdle. Začal sa pridúšať, keď sa márne snažil prehltnúť slinu. Pocítil, ako sa mu prudko rozbúšilo srdce...

Boli to čísla, ktoré poznal veľmi dôverne. Veď bodaj by aj nie! Tieto čísla už niekoľko rokov pravidelne, vždy v piatok, precízne označoval na tikete, aby ich vzápätí odniesol do najbližšej stávkovej kancelárie. Svoje sídlo mala hneď vo vedľajšej budove, takže niekedy vybehol z domu na poslednú chvíľu iba tak v papučkách. Už dávnejšie si predsavzal, že ak má niečo vyhrať, tak nech je to poriadna výhra! Nech to stojí za to! Preto naraz vyplňal až tri rovnaké tikety s týmito číslami.

Ledva si zhlboka vydýchol, na obrazovke sa vzápätí zjavila tabuľka s prognózami jednotlivých výhier. Pre výhru v prvom poradí trónila v riadku číslica tri a hneď vedľa nej v ďalšom odstavci suma dvestosedemdesiatpäť tisíc eur.

„Áno... áno... to sú moje výhry!“ uisťoval sa radostne.

„Spolu osemstodvadsaťpäť tisíc eur... vyše trištvrte milióna... dobrý bože!“, vykrikoval vzrušene. V údive zostal hľadieť na televíziu obrazovku ako v tranze. Trvalo hodnú chvíľu, kým si uvedomil, že priamy prenos skončil a na obrazovke sa už odvíja dej akéhosi dobrodružného filmu...

Zrazu ho opantala zmes protichodných pocitov. Nevedel, čo si má počať. Čo

má urobiť skôr: či sa má od radosti začať smiať, alebo naopak, od dojatia plakať. Samozrejme, už mnohokrát si v duchu predstavoval, ako by sa asi zachoval, čo by urobil, keby vyhral vytúženú prvú cenu. Boli to však iba imaginárne predstavy, ktoré po chvíli končili zväčša iba blaženým úsmevom. Tentoraz to bolo ale iné! Zrazu si uvedomil, že na zvládnutie skutočnej reality nebol vôbec pripravený. Skutočná realita ho jednoducho zaskočila a úplne vyviedla z miery. V rozpakoch si začal nervózne mädlieť ruky a neprítomným pohľadom blúdiť po miestnosti. Srdce mu búšilo ostošesť... Už-už sa zdalo, že konečne prišiel na spásonosnú myšlienku. Vtedy sa výraz jeho tváre náhle zmenil. Pery sa mu pevne zovreli a opantali ich krč do boľavej grimasy. Rukou si siahol na prsia. Pocítil čudnú zvieravú bolesť na hrudníku, zatočila sa mu hlava, zbledol a začal sťažka lapať po dychu. Ešte šťastie, že stále sedel, či skôr ležal náhle šikmo vnorený do hlbokého kresla.

„Infarkt,“ preblysklo mu hlavou a na čelo mu vystúpil studený pot. V tej chvíli akoby zabudol na svoje šťastie, na svoju vyše trištvrte miliónovú výhru. Opantali ho strach a chvíľu zostal úplne paralyzovaný. S vypätím posledných síl snažil sa horúčkovito spomenúť na základné pravidlo: „Ako sa správne zachovať pri podozrení na infarkt“... Jeho myseľ začala pracovať na plné obrátky.

„Hlavne kľud a pokoj, zhlboka dýchať!“... spomenul si.

Začal ľutovať, že už dávnejšie si nezaobstaral mobilný telefón. „Teraz by sa mi veru zišiel!“, pomyslel si.

„To bude dobré“, snažil sa naliehavo presvedčať sám seba. Uvedomil si, že predovšetkým musí zmeniť svoju polohu. Narovnať sa a riadne sa posadiť. Keď sa mu to s námahou podarilo, začal pomaly zhlboka pravidelne dýchať. S vypätím síl sa postupne začal zbavovať svojich nepríjemných pocitov...

„Kľud a pokoj“, neustále si opakoval. Zdalo sa, že jeho úsilie nebolo márne.

Po krátkej chvíli sa rozvážne napil z pohára, ktorý ležal na vedľajšom konferenčnom stolíku. Bola v nej minerálna voda s pomarančovou príchuťou, ktorú mal najradšej. Netrvalo dlho a našťastie, akoby zázrakom, tento nepríjemný kolaps, spôsobený zrejme nadmerným, ale najmä nečakaným emotívnym vypätím, začal sa pozvoľna vytrácať. S úľavou pocítil, že ustalo aj silné búšenie srdca. Pod zápästím si prstami druhej ruky, tak ako bol zvyknutý, opatrne nahmatával pulz. S uspokojením skonštatoval, že ten sa opäť vrátil takmer do normálu...

Ubehlo iba zopár minút a už nič nenasvedčovalo tomu, že by nebol prekonal infarkt. Zrejme srdcová slabosť... nečudo... veď už nie je žiaden mladík... šesťdesiatka na krku!

Do tváre sa mu postupne prinavrátila ako-tak zdravá farba a na znak úľavy sa

dokonca aj mierne pousmial. Potom zľahka mávol rukou, akoby odháňal dotieravý hmyz.

„Fuj tajfl,“ s odporom precedil pomedzi zuby. Zháčil sa, keď si uvedomil, že práve si chcel odpúť. Mimovoľne, iba tak zo zvyku. „Na koberec?!“...

Jeho zrak pomaly spočinul na zarámovanej fotografii, ktorá ležala hneď vedľa neho na konferenčnom stolíku. Na fotografii sa usmieval spolu s manželkou, dcérou, zaťom a malým, sotva päťročným vnúčikom. Nežne zobral zarámovanú fotografiu do ruky a s dojatím sa na ňu zadíval dlhšie ako obvykle. Zhlboka sa nadýchol a opäť vydýchol. Z jeho pohľadu sa dalo veľavravne vyčítať, že myšlienkami sa práve nechal unášať na vlnách tichých spomienok. Občas pokýval hlavou, akoby na znak súhlasu. Bolo zrejmé, že v myšlienkach sa zaoberá spomienkami, ktoré ovplyvňujú jeho vnútorné pocity. Pred očami sa mu začal odvíjať imaginárny filmový pás nezabudnuteľných okamihov. V nostalgických spomienkach sa postupne vynárali živé obrazy, podobne ako na filmovom premietacom plátne. Mimika jeho tváre a občasný mäkký úsmev prezrádzali, že to boli príjemné spomienky...

Po chvíli však opäť precitol. Kútiky úst mu mimovoľne ovisli a v jeho pohľade sa náhle zračil smútok a nekonečná beznádej. Zrazu pôsobil dojmom človeka, ktorý práve stratil zmysel svojho života. Ale ako je to možné? Ved' práve sa dozvedel, že vyhral veľké peniaze a už vlastne v tejto chvíli je bohatým človekom. Na jeho konto čoskoro pribudne rozprávková suma!

Na tie hrôzostrašné chvíle sa jednoducho nedalo zabudnúť... Opäť videl zdemolovaný autobus na železničnom priecestí. Opäť pocítil ten strašný náraz a počul škrípanie železa. Opäť počul ten srdcervúci krik, plač, volanie o pomoc. Tiež kvílenie sanitiek, požiarnych vozidiel, vozidiel polície, aj hukot vrtuľníka... Strašné spomienky na chvíle, ktoré mu v okamihu obrátili život naruby. Na chvíle, ktoré ho v okamihu pripravili o celú rodinu, keď sa vracali domov zo spoločnej dovolenky. Dodnes nepochopil, ako sa práve jemu podarilo prežiť tento masaker. Síce s ťažkými zraneniami a trvalými následkami, ale prežiť... Konečne vstal a otvorenou dlaňou si prihladil vlasy, ktoré mu neposlušne spadali do čela. Sťažka pokýval hlavou, akoby sa vnútorne vyrovnával s nejasnou dilemou. Zdalo sa, že si pomaly začal uvedomovať smutný paradox, že sa nedokáže úprimne radowať z náhleho šťastia. Ved' v športke práve vylosovali jeho výherné čísla... konečne sa dočkal! V kútiku boľavej duše, v ktorej sa ešte nestihli zahojiť všetky rany prežitého utrpenia, pocítil náznak akéhosi zadosťučinenia. Zvláštne, no pri tomto nejasnom pociť začal sa cítiť akosi prevínilo a nepríjemne. Ako egoista, ako nevďačný človek!

Opäť sa posadil do starého kresla. Siahol po pohári a pomaly dopil zvyšok

minerálnej vody. Z výrazu jeho tváre sa dalo usúdiť, že vo vnútri zvädza akýsi nerovný boj. Akoby virtuálne bojoval sám so sebou – so svojou minulosťou aj budúcnosťou zároveň. Netrvalo dlho a jeho tvár sa zvláštnym spôsobom náhle zmenila. Akoby z nej vyprchal život. Zrazu pôsobil dojmom človeka, ktorému na ničom nezáleží. Akoby sa zmieril so svojim osudom – osudom, ktorý sa tentoraz rozhodol „kajať sa“ a preoblečený za imaginárne „Šťastie“, chce ho dodatočne finančne odškodniť...

Uvedomil si, že jeho život sa zrejme zmení. Už po druhý raz... Ale nie tak, ako si pôvodne predstavoval. A už vôbec nie spôsobom, o akom sníval... Necítil žiadnu radosť, žiadne vzrušenie. Nevidel perspektívu, iba nekonečné, tupé prázdno... Pochopil, že jeho „šťastie“ premárnilo svoju šancu. Na jeho dvere zaklopalo príliš neskoro...

Svoj pohľad opäť upriamil na zarámovanú fotografiu. Opakom dlane si nenáhlivo zotrel slzu, ktorá mu vzápätí mimovoľne začala stekať po líci...

ĽUBICA ĐURĐOVÁ

Posledný vlak

„Ľubi, prosím ťa, sľúb mi, že sa nebudeš na mňa hnevať“, žadoní kamarátka Marta.

„Čo si vyviedla?“ pýta sa s neblahou predtuchou Ľubka.

„Dala som tvoje telefónne číslo jednému mužovi“, prizná sa Marta.

„Si ty normálna? Komu?“ pýta sa Ľubka.

„Je to syn kamarátky mojej mamy. Možno si ho pamätáš. Pred rokmi, keď sme chodili na kurz, tam niečo doniesol.“ vysvetľuje Marta.

„Nespomínam si. Asi ma nezaujal.“ hovorí Ľubka.

„Ja som ho nedávno stretla. Mama mu zomrela. Zostal sám. Pýtal sa na teba. Asi ti chce zavolať. Povedala som ti to, aby si nebola "prekvapkaná", keď sa ozve.“ hovorí Marta.

„Prestaň mi stále niekoho zháňať.“ nahnevá sa Ľubka.

„Nie si už najmladšia, možno je to "posledný vlak".“ podpichne ju Marta.

„Ja čakám milionára na súkromnom lietadle.“ stranduje Ľubka.

„Daj tomu šancu“, prosí Marta, „Je to sympatický, seriózny, zabezpečený muž.“

Na druhý deň dostane Ľubka esemesku:

„Dobrý deň. Volám sa Andrej. Videli sme sa pred pár rokmi. Zomrela mi mama, zostal som sám.“

„A čo som ja linka dôvery?“ pomyslí si Ľubka, ale slušne odpíše:

„Aj mne zomreli obaja rodičia. Viem, čo to znamená zostať sám. Mám sestru, ale tá má svoju rodinu.“

Andrej odpíše: „To vám závidím. Ja nemám ani brata, ani sestru. Otec je treťkrát ženatý. Mám len uja ďaleko v Čechách.“

Ľubku zaujíma: "Kde pracujete?"

Andrej napíše: "Som strojvodca."

Ľubka sa v duchu pousmeje: "Aká irónia osudu. S tým posledným vlakom mala možno Marta nakoniec pravdu."

"Mohli by sme sa stretnúť?" zaujíma Andreja.

"Mám veľa práce", vyhovára sa Ľubka a pokračuje: "Ani si vás nepamätám."
"Ja vás poznám určite", nalieha Andrej.
"Tak dobre, budúci týždeň v piatok ma môžete počkať pred poisťovnou." povie Ľubka.

"V piatok máš dôležitú úlohu", oznámi Ľubka Marte.

"Horím nedočkavosťou", odpovie Marta.

"Pôjdeš si zjesť, čo si mi navarila." odpovie Ľubka.

Marta pozerá nechápavo.

"Chce sa so mnou stretnúť Andrej." vysvetlí Ľubka.

"To je fajn, či...?"

"Mám ísť s cudzím chlapom, ktorého vôbec nepoznám?" vyčíta Ľubka.

"Veď len na kávu, či...?"

Ľubka v záplave práce aj zabudla, že sa na piatok dohodla s Andrejom.

Ponáhľa sa do obchodu, aby stihla autobus.

Vrátnik na ňu volá: "Čaká na vás tento pán."

Ľubka pozrie a uvidí Andreja.

"Dobrý deň", povie a podá jej krabičku s krásnou orchideou.

"Prijmeme moje pozvanie na kávu?" opýta sa.

Nie je to typ, z ktorého by sa jej podlomili kolená, ale jednu kávu snád' vydrží. Na druhej strane nie je ani celkom na zahodenie. Posedíme, pokecáme, uvidíme.

Z Andreja sa vykľul vtipný spoločník. Ľubka to ocení tak, že súhlasí s tykaním. Zistia, že majú dosť vecí spoločných. Obaja majú za sebou nevydarené vzťahy, venujú sa len práci. Ani jednému sa zatiaľ nepodarilo nájsť tú pravú polovicu.

Ani nezbadajú, ako čas letí.

Andrej sa lúči: "Musím ísť, aby mi neušiel posledný vlak."

"Asi by som mala ísť tiež, aby neušiel ani mne." usmeje sa Ľubka.

Aby nedopadla, ako v tom aforizme: "Tebe neušiel vlak, ale celá stanica."

ANNA TRGIŇOVÁ

Môj osud

„Nie, prosím len to nie.“ Zúfalý výkrik sa rozliehal po prázdnej nemocničnej chodbe, aby sa celou silou vrátil tam, odkiaľ vyšiel.

Jana sa prudko posadila na posteli a chytila hlavu do dlaní. Obzerala sa okolo seba nevidomými očami. Nevnímala okolo seba nič. Trvalo jej to pár chvíľ, kým sa začala vracieť do skutočnosti. Zasa ten sen. Rukami stále viac a viac tlačila svoju hlavu, akoby chcela ich silou vymazať sen. Sen, ktorý sa pravidelne opakoval už päť rokov, čo zostala sama. Sama. Ten sen, ktorý ju vždy vystrašil a spôsobil triašku celého tela. Tak ako aj teraz. Keby to bola len triaška, tú sa už naučila silou vôle potlačiť. Niekedy to išlo veľmi ťažko, inokedy triaška ustúpila po chvíli. Ale čomu nedokázala zabrániť, bol ten nepríjemný pot, ktorý v takýchto chvíľach ju zaplaví tak, že sa cítila akoby ju niekto oblial vedrom vody. Pot, ktorý sa rinul z kože jej tela a vytváral na ňom slané potôčiky, ktoré sa plnili a plnili, akoby sa v tej chvíli jej telo premenilo na zurčiaci prameň s nekonečnou zásobou vody. Pot nie a nie zmiznúť. Aj teraz je to tak. Pot sa pomaly rinul po celom jej tele a zanechával mokré škvرنy, akési mapy neurčitého tvaru. Ale aj triaška jej tela tentokrát neustupovala, práve naopak, stupňovala sa.

„Pane bože“, vzdychla nahlas. Vzdych je nepomohol, triašku neukončil. Naopak zosilnela. V hlave mala prázdno. Pripadala si akoby namiesto nej mala na krku obrovskú loptu, ktorá je naplnená niečím neviditeľným. Nedokázala v tejto chvíli rozumne uvažovať, pretože začala pociťovať strach, ktorý prešiel do fázy zúfalstva.

„Mam zasa zavolať Majku?“ Chvíľu sa pohrávala s touto myšlienkou. Ten pocit, že Majka bude veľa nej, upokojí jej nepokoj, jej dávali nádej, že triaška a strach z bezmocnosti pominie. Preto pripúšťala túto možnosť. Ale nakoniec od nej upustila. Musí sa naučiť svoj strach ovládať, musí postupne prekonať tu nekonečnú samotu, ktorá sa vo sne ešte znásobí a silno ju zraňuje nielen na tele, ale aj na duši. Silnejšie stlačila ruky na svojej hlave a čakala. V myšlienkach sa snažila predniesť inde. Snažila sa privolať nejaké chvíle, keď prežívala radosť, ale nešlo to. Radosť bola u nej silno spojená s manželom. A

manžel už nie je. Jej radosť si vymenila miesto so smútkom. Keby boli mali aspoň deti. Tie im neboli dopriate. Ston, ktorý sa jej vydral z hrdla, nebol ľudský. Pripomínal zúfale zavýtie nejakého zvieraťa.

„Bože, bože“, zaúpela. „Mám zasa počítať?“ Kládla si otázku sama sebe. Hlavu mala stále v objatí rúk. Nedokázala ich dať dole. Keby sa jej to podarilo, utrela by tie potôčiky nepríjemného potu a zamestnala svoju myseľ.

„Tak idem počítať“, povedala nahlas sama sebe. Hlavu sklonila nižšie a zosilnila tlak rúk.

„Jeden, dva, tri“, začala pomaly odratúvať „deväťdesiat osem“ vyslovila nahlas a až teraz začala pociťovať slabú úľavu. Pomaly sa začala upokojovať. Musí to zvládnuť sama, nemôže predsa svoje nočné mory prenášať na iných, vari príde čas, keď tento sen a táto hrôza pominie. Triaška ustúpila, no ona stále sedela v objatí svojich rúk. Nedokázala vstať. Tak tam len sedela s myšlienkami na ten hrozný okamih ktorý navždy zmenil jej život. Okamih, ktorý rezonuje v jej mysli už päť rokov. Cez deň je to ešte ako tak, dá sa to silou vôle zvládnuť. Vtedy dokáže tie myšlienky zahnať do kúta svojej mysle a nepustí ich. Ale noc? Tá ma nad ňou moc. Vtedy sa všetky myšlienky spoja a vytvoria ničivý vír, ktorý sa krúti a krúti, až ju vtiahne do svojho kolotoča. A ona tomu nedokáže zabrániť.

Znova s ocitá v nemocničnej chodbe spolu s manželom. Na pohotovosti. V tejto chvíli boli jediní pacienti, ktorí čakali na lekára. Čakali a čakali. Chodba bola prázdna a tichá. To ticho neveštilo nič dobrého. Odrazu ju striaslo. Mysľou jej prebehlo staré porekadlom, ktoré počula hádam tisíc krát. „Smrť ma preskočila.“

Tú myšlienku chytró zahнала a pozrela sa na manžela, ktorý mlčky sedel na lavici. Nevzdychal, neojkval, len silno zvieral ruky. Vedela, že ma bolesti, že trpí. Ešte raz sa na neho pozrela. Pobrala sa k dverám a zaklopala. Dvere sa otvorili, sestrička vystrčila hlavu a nepríjemným hlasom povedala: „Vydržte.“ „A dokedy?“, opýtala sa. „Už sme tu viac ako pol hodinu, nikto tu nie je. Manžel má bolesti a vy nič. Len dokážete povedať vydržte“, hnevľivo jej odpovedala. Na to sestrička zavrela dvere a ju nechala stať samu. Otočila sa znovu k manželovi, pohľadila ho po pleci a povedala: „Vydrž.“

„Dá sa?“ Opýtala sa o chvíľu. Neodpovedal, len pozrel na ňu ubolenými očami a vzdychol. V duchu zúrila a nadávala na celý systém, na všetko, čo jej v tej chvíli prišlo na rozum. Vykročila znovu smerom k dverám s úmyslom ne-dať sa odbiť. Ledva spravila dva kroky, keď sa za ňou ozval zvuk, ktorý pripomínal pád. S obavou sa obzrela. Jej manžel dokázal ešte vstať, ale viac už nič. Ten buchot, čo počula, bol buchot smrti.

„Pomoc“, skríkla a snažila sa zdvihnúť manžela. Nedarilo sa je to. Ani s ním nepohla. Jeho popolavá tvár neveštila nič dobrého. Skríkla ešte hlasnejšie. To, čo nastalo po jej krikú, bolo ako v zlom sne. Sestričky, lekár, sanitár. Odrazu ich bolo plno. Kde sa tak rýchlo vzali? Čudovala sa. Očami sledovala prácu všetkých tých ľudí, ktorí sa usilovali pomôcť jej manželovi. Videla ako ho zdvihli, otvorili dvere do ambulancie a zavreli ich. Ostala uprostred chodby sama. Žiadne slovo, žiadny zvuk, len mŕtve ticho. To mŕtve ticho prenikalo do jej povedomia ako zlý sen.

„To čo je?“, otázku vyslovila nahlas dúfajúc, že jej niekto odpovie. Ale nemal kto. „Čo sa to vlastne deje za tými zatvorenými dverami?“ Otázku nevyslovila nahlas ale len vo vlastnej myšli. Nijaká odpoveď, nič, len to zlovestné ticho. Pristúpila k dverám, ale okrem rýchlych krokov a šepotu, nepočula nič. Tak tam stála, čakala. Nevedela ako dlho, čas sa vliekol pomaly. Jej myšlienky však naberali rýchlosť svetelnej gule, tlačili tak silno, že chvíľami akoby prestavala dýchať. Snažila sa zostať pokojná, ale jej stav od pokoja mal veľmi ďaleko. Nakoniec sa dvere predsa otvorili, a ona s nádejou vykročila k prichádzajúcemu lekárovi. Hľadela na jeho tvár. Slová neboli potrebné. Pochopila. Potom už len ako cez zatvorené okno vnímala slová lekára.

„Je nám to ľúto, odišiel.“ V tej chvíli sa jej svet zakuklil do neviditeľného kľbka bolesti. A to kľbko ešte ani po tak dlhom čase nedokáže rozmotáť a vyhnať z neho svoju nekonečnú bolesť.

„Pani, počujete ma?“ spýtal sa jej znova lekár a ona uprela svoje oči na neho. Jemne ju chytil za ruku a povedal: „Podďte sa s ním rozlúčiť.“

Tak išla, nechala sa viesť bez emócií, bez myšlienok. Ako vyprahnutá púšť. K posteli, kde nehybne ležal jej ešte pred chvíľou živý manžel. Hľadela na milovanú tvár. Bola veľmi bledá a veľmi pokojná. Akoby jej svojim výrazom manžel chcel povedať: „Prepáč, toto som nechcel.“

Pohladkala tú nehybnú tvár, bola ešte stále teplá. No o chvíľu už bude v pazúroch temna. V tejto chvíli, keď tak tam stala osamotená, nedokázala vyroniť ani jediná slzu. Len stála, stála. Potom chytila do svojich rúk nehybné ruky manžela a stisla ich. Sklonila sa nad jeho tvár a vtisla manželovi posledný bozk. Bez slov sa otočila a kráčala smerom k dverám.

„Pani,“ počula sa sebou, „môžeme Vám nejako pomôcť?“ „Zavolať niekoho?“ Neodpovedala, len rukou naznačila nie a kráčala ďalej. K autu, v ktorom prišli spolu a odchádza sama.

Sled udalosti, ktoré vždy nastanú s poslednou rozlúčkou nevnímala. Nedokázala vyroniť slzy. Tie vyplakala po príchode domov. Bez svedkov. Boli to slzy utrpenia, bolesti a tiež slzy bezmocnosti a zúrivosti. Veľa sĺz.

„Tak už dost!“ skríkla a búchala päšťou po paplóné. „Nechcem smútok, nechcem bolesť!“ „Chodte preč!“ „Chcem len šťastné okamihy spoločného života.“

V tejto chvíli si uvedomila, že sa opäť priveľmi zahĺbila do spomienok. Potriasla hlavou, akoby tým striasla zo seba minulosť. Pomohlo to. Vedela, že už je z najhoršieho vonku. Pre túto chvíľu. Čo bude v nasledujúcich dňoch nevie. A ani nechce vedieť.

Život je ťažký, ale pekný. A ona to musí prijať. Nedokáže si už nájsť životného partnera, a ani len priateľa. Nejde to. Sama vie, že by to bol život v trojici.

Vstala z postele, pristúpila k oknu, za ktorým sa už začínali objavovať záblesky nového dňa Nový deň. Čo prinesie? Nevie, nikto to nevie, a ani ona nie.

„A čo teraz? Ako žiť?“ položila si už tisíc krát opakovanú otázku. Nikdy na ňu uspokojivú odpoveď nemala. Tak, čo vlastne chce? Vie to, ale len ona sama. Chcela by sa zahaliť do krídel vtáka a zaletieť do neznámych výšin a odtiaľ pozeráť dolu na svet. Zanechať žiaľ, ktorý sa zakuklil v jej srdci, nechať vyschnúť slzy, uvoľniť cestu radosti a nádeje.

A možno sa premení na motýľa.

MARTINA KRŇÁČOVÁ

Cesta do pekla

Je to úplne jednoduché. Stačí mať dve deti. Stačí ich dostatočne rozmazať, stačí keď nebudú počúvať váš hlas a tváriť sa, že sú zaujaté inou činnosťou. Jednoducho ich rozmazať a potom len počúvať to ich každodenné vrešťanie, doberanie sa, hádanie. Sú rozkošné. Krásne. Tie čisté tváre bez vrások a jemná pokožka. Jana to chcela tiež, no bola o niekoľko desiatok rokov staršia a aj jej trpezlivosť klesla na hranicu únosnosti. Čo padne v takej chvíli lepšie ako pohár vína na večer? A z pohára je hneď ďalší, tri štyri, až človek nevládze a ťahá ho to spať.

Jana má chuť vyskočiť z okna a rozbehnúť sa ulicou. Ale v meste, kde žije, niet ľudí. Prinajmenšom v tme a v horúčavách. To mesto je mŕtve, je plné duchov. Po pol litri zaháňa myšlienku na útek, zabúda aj na deti. Láhne si do postele, prikryje sa a začne pozeráť videoklipy na YouTube. Uniká myslou do minulosti. Do mladosti, ktorá sa už nedá vrátiť. Možno len smrťou, ktorá by ju priviedla späť. Ale myslieť si to by bolo rúhaním. Jej kresťanská výchova jej to nedovoľuje. A tak myšlienku na návrat mladosti úplne zavrhnje. Janu nebaví byť kresťankou, nebaví ju byť vážnou a kráčať s davom. Nebaví ju to za triezva, nieto ešte pod parou.

Keď sa prebudí, ďalší traja obyvatelia ich príbytku na ňu pozerajú ako na prízrak. „Mama, toto je nedeľa po dlhom čase, keď máš dobrú náladu,“ prihovorí sa jej dcéra Sofia po niekoľkominútovom pozorovaní. „No kiežby si mala pravdu miláčik, ale to sa ešte môže zmeniť. Neteš sa predčasne,“ reaguje na ňu Jana po chvíli. „No to áno,“ usmeje sa Sofia a ďalej čumí do mobilu. Jana sa ako tak pozviecha z postele, dopije zvyšok vína z večera a pustí sa do varenia. „To sa má variť celá hlava,“ pouča ju jej muž Peter, ako vždy expert kuchár. „No ja to takto robím odjakživa,“ odvrkne mu a ďalej delí hlávku karfiolu na malé kúsky. Potom ich povarí vo vriacej vode a po vychladnutí sa pustí do vyprážania. Myslí na to, že do večera ostáva ešte deväť hodín. Opäť sa budem nudiť. Keby sa aspoň tá mátoha, môj muž, nešmotlal okolo mňa, pomyslí si. Prefajčený, prepitý hlas štyridsiatnika a ona si len teraz po vyše desiatich rokoch spolužitia uvedomila, že ju už nepriťahuje. Možno sa to zmení. Jedno

ráno, keď vstane a uprace byt. Navarí a bude milý k deťom. Zoberie ich von, bude sa s nimi hrať. Aj také dni sa nájdu, ale sú čoraz zriedkavejšie a aj jej láska k nemu klesá a klesá, až jedného dňa možno zmizne a ona už bude prázdna úplne. Teraz ju len bolí hlava a bojuje s vnútorným srdom. Má veľkú chuť byť sama. Do tej samoty by vpustila len Boha, ale netuší ako.

Zdravia sa jej, ale to je všetko. Rozhovory sú zúžené na témy deti, varenie, práca. Jednoducho na všetko, čo ju nebaví. Má chuť rozprávať sa o svojich pocitoch, zaniknutých túžbach, premárnených chvíľach plných nádeje, že predsa sa niečo zmení. „Ahoj Jana, ako sa máš?“ občas jej zavolá kamarátka vzdialená vyše tristo kilometrov. Témy sú iné. Bavia sa o cestovaní, o dejinách, o ľuďoch a spoločnosti vo všeobecnosti, ale jej to nestačí. Má chuť vykriknúť: „Čo ty nemáš žiadne city? Nedá sa s tebou baviť o tom, čo prežívaš, čo ťa trápi a zužuje? Alebo nevidíš tú biedu, v ktorej sa topíš? Si sama, nemáš deti, každý deň ten istý v samote. Naozaj ti stačí žiť sama pre seba?“ Budem radšej ticho, pomyslí si Jana. Aj tak o nej možno ho... viem. Možno o tom len nechce hovoriť. Nebude sa vnucovať, rozprávajú sa o tom čo vždy a pritom zakaždým o inom, aspoň, že nie o deťoch, varení a upratovaní. Obdivuje jej pevnú vôľu nevzdať to aj keď je sama. Jana sama nie je a predsa ju život nebaví. V práci sa usmieva na kolegyne, na deti, občas si zašomre a pokričí, ale aj tak je stále sama. A niekde hore sedí Boh, pozerá na ňu a možno si myslí: „Ja som Ti to hovoril, nemala si s ním ostávať...“ Ale azda by jej to Boh naozaj hovoril? Vtedy keď ho milovala? Môže byť Boh proti láske? Aj keď milovala nesprávneho? Toho, ktorý jej zo života urobil peklo? Alebo si to peklo robí sama vo svojich myšlienkach? Nebije ju, len jej nadáva. Každé mrzké slovo sa rovná facke. Silnej. Už sa toľkokrát vála po zemi dobitá jeho nadávkami. Zakaždým sa jej však podarilo vstať.

Vstala a dala si ďalší pohár. Bola silná, vládala stáť na nohách, dokázala udržať úsmev, ktorý jej ťahal kútikmi. Bola vážna, aj keď mala chuť smiať sa. Lebo ten smiech nebol prirodzený, spôsobil ho alkohol. Nútil ju robiť si zo života prču. Nútil ju myslieť si, že nič nie je také vážne, aby jej to spôsobovalo trápenie. Pomaly, krôčik za krôčikom, sa spoznávala so svojim novým priateľom. Jeden večer jeden pohárik, druhý dva a keď jej muž, ktorý pije odjakživa, zmienil medzi nadávkami, že je alkoholička, rozhodla sa s tým prestať. Minimálne pred jeho očami.

Bude si chodiť s tým jej ruksakom do potravín ako každý deň. Niekde z jeho dna vytiahne v nerušenej chvíli malú fľašku destilátu a skryje ju do skrine, na miesto, kde chodí len ona. A bude piť potajomky a opäť ho pomaly spoznávať. Nakreslila jej ústa, nos aj oči. Bude ho volať Ferko. Ty môj nový priateľ,

tak sa mu prihovára. A keď ho vyprázdni, vymení ho za nového Ferka. Toho starého odhodí do odpadkového koša na ulici. Maj sa Ferko, vitaj Ferko. Tak to ide deň za dňom. Drží sa na nohách, potláča úsmev, vždy len večer. Najčastejšie, keď už všetci spia.

Po niekoľkých týždňoch jej Ferko začína chýbať aj ráno. Bože môj, ty môj najväčší kamarát. Čakáš na mňa oddane na tom istom mieste každý deň a ja sa neviem dočkať chvíle, keď budem opäť s tebou. Už to nevydržím. Všetci sú preč. Idem za tebou, aspoň nachvíľku. Trošku sa ťa dotknúť. Trošku ťa pocítiť. A tak vždy v ich neprítomnosti, vyťahne Ferka z utajeného miesta a priloží si ho k ústam. Ráno a večer. To stačí. Zatiaľ. Neskôr to stačiť nebude.

Ubehli dni, týždne, mesiace. Ferko je jej priateľ. Čoraz častejšie si hľadá zámenku ísť na to miesto, tráviť čas v tej izbe. Začala kvôli nemu žehliť. Lebo vtedy ju nechajú, nevyrušujú ju a ona si môže pohľadáť svojho miláčika.

„Už by si mohla aj skončiť. Deti sú hladné,“ vyruší ju jedného večera muž. Nečakala to, lebo jej zmysly už boli patrične oťapené. Tentoraz venovala Ferkovi až príliš veľa času. Muž sa na ňu pozrel zvláštnym pohľadom. Podozrievavým. Všimla si to a snažila sa pousmiať, ale miesto toho rozťahla kútiky, div jej neroztrhlo tvár a začala sa rehoť. „Čo ti je?“ opýtal sa jej. „Čo by mi bolo. Žehlím. Nevidíš?“ odvrkla mu a smiala sa ďalej. Všimol si ako jej žehlička lieta zo strany na stranu, už poriadne netriafa ani na žehliacu dosku. „Prestaň, čo robíš?“ pristúpil k nej a žehličku jej vytrhol z rúk. „Nechaj ma,“ okríkla ho. „Ty si pila? Páchne ti z úst!“ „Pila? Tebe šibe? To môžeš cítiť tak akurát sám seba. Choď už. Za chvíľu prídem.“ „Ako myslíš,“ zamračil sa a odišiel.

Z chvíľky sa stala polhodina a deti už boli dávno nakrmené, dávno oblečené v pyžame a už len čakali pri rozprávke na mamu, ktorá im každý večer pred spaním čítala rozprávku. Trpezlivo vyčkávali, lebo už dávno boli dostatočne poučné o tom, že mamičku pri žehlení nehodno vyrušovať. „Mama, som hladný,“ pootvoril jedného večera dvere malý Samko. „Aj ja,“ pripojila sa k nemu Sofia. „No a čo ja mám s tým? Tam máte otca, nech vám urobí jesť. Ja žehlím,“ zakričala im. „Ale ocko povedal že máme ísť za tebou?“ „Za mnou? A čo on nemá ruky? Dajte mi pokoj, lebo vás tak vytrieskam, že sa nespamätáte,“ teraz už kričala oháňajúc sa žehličkou vo vzduchu. Z očí jej sršal nepokoj a zlo, ktoré v nej jakživ nevideli. Obe deti sa zľakli a stíchli. Samko zavrel dvere a vrátil sa na gauč k sestričke. Už to nejako vydržia. Keď sa podobný incident zopakoval niekoľko krát a Jana reagovala čoraz agresívnejšie, nechávali ju na pokoji.

Prešla polhodina a Jana stále neprichádzala. Malého Samka bolelo od hladu bruško ale otca otravovať nechcel. Bol vonku a opravoval auto. Nabral odvalu

a podišiel k dverám do pracovne. Keď ich otvoril, uvidel dym stúpajúci zo žehliacej dosky a vedľa nej mamu ležiacu na zemi. „Ockoooooooo“ vykrikol. Keď ju prebrali, otvorila svoje zakalené oči a striasla sa. Zároveň ju pochytil veľký strach. V rukách totiž zvierala svojho milovaného Ferka. Muž jej ho chcel zobrať, ale ona ho nepustila. Bránila sa, škriabala, kričala, kopala. Až do chvíle, keď sa mu ho podarilo vytrhnúť a odísť. „Ferkooooo“ vykrikla za ním a opäť sa zvalila na zem.

Prechádzka

Poriadne ďaleko. Ale iba v mysli. Fyzicky možno iba niekoľko desiatok metrov. Toľko prechádzka, ktorú som absolvovala každý deň. Podľa zásad všímavosti, ktoré som sa naučila z knihy, ktorú som si prednedávnom kúpila. Všimam si pritom kvety, stromy, počet dier v chodníku, ľudí, ktorých míňam. Ale do mysle im nevidím. Netuším na čo myslia, čo ich trápi. Akonáhle má niekto zachmúrenú vážnu tvár, je pre mňa namyslený. Ošialu predsudkov ma naučil sám život. Aj mňa nálepkovali. Hovorili, že som arogantná, drzá, nezdravím sa. Ale tú čiernu dieru, ktorá sa otvárala v mojom vnútri a v ktorej som sa pomaly topila, nevidel nikto.

Kráčam ulicou, všimam si dosiaľ nevšimnuté a stretávam ho. Zasené modré oči. Vysoký asi ako ja a chudý. Dosť chudý. To si spájam s vekom. Určite je mladší ako ja. Chcela by som ho sledovať. Budem ho sledovať. Každým dňom som bližšie k tomu rozhodnutiu urobiť niečo, čo nie je v súlade so zdravým rozumom. Normálni ľudia nešpehujú neznáme bytosti. Kráčam za ním. Stop. Musím odbočiť. Do najbližšej večierky. Kúpim si kolu v plechovke a poberiem sa domov. Aj zajtra je deň.

Tentoraz kráča oproti mne. Naše pohľady sa stretnú. Nevieť kto si koho všimol skôr. Možno to bol on, ale ako to mám vedieť, pokiaľ som sa vtedy na neho nepozerala? „Mama, kde ideme?“ pýta sa môj päťročný syn. Stisnem mu rúčku a kráčam ďalej bez slova. „Mama, kde ideme?“ opakuje svoju otázku. „Už domov,“ preberiem sa zo snenia, zmením smer chôdze a kráčam s ním smerom k bytovke. Doma ma čaká bordel, chaos, muž spiaci na pohovke. Ten obraz je deťom známy, bežný, už normálny. Trpím tým, ale snažím sa zabudnúť.

Kráčam sama a opäť si všimam. Zdravím sa s ľuďmi, ktorí sú odo mňa starší a stretávam ich dennodenne. Dobrý deň, dobrý večer, zriedkakedy dobré ráno.

Jemu sa nezdravím, je mladší. Len sa na seba pozrieme a ja som prvá, ktorá uhne pohľadom.

Mám chuť zastaviť sa a opýtať sa ho. Napáda ma jediná otázka: „Ahoj. Si psychiatrický pacient?“ Vidím to v jeho očiach. Spoznám to vždy. Takmer nikdy sa nemýlim. Blázni priťahujú bláznov.

Niekoľko dní, týždňov, možno mesiacov som ho nevidela. Zabudla som. Až teraz. Áno, je to on. Kráča predou mnou. Jeho uvoľnená, stredne rýchla chôdza. Neponáhľa sa, ani sa nevtlačie. Stále tá istá trasa. Určite je sám, na invalidnom dôchodku, chodí si akurát tak doplniť zásoby jedla. Ešte nikdy som ho nevidela s niekým iným. Vždy je sám.

Musím. Musím niečo vymyslieť. Už to nevydržím. Stretávame sa. Míňame sa. Už to trvá vyše pol roka a ja som nepočula jeho hlas. Možno by ma odpudil. Možno by som zistila, že je to priteplený buzerant, ktorý má ďaleko od príťažlivého muža, ktorého som si zosnovala v predstavách. Nevadí. Aj teplý kamarát je super alternatíva ku kamarátkam, ktoré mi chýbajú. Žiadne totiž nemám.

Dva mesiace boja s odhodlaním prihovoriť sa mu. Stačí sa pozdraviť. Stačí dnes. „Ahoj,“ pozrela som sa mu do očí, odvrátila zrak a tvárila sa, že som nič nepovedala. Aspoň som si to myslela. Mierne som spomalila krok. „Ahoj,“ odzdravil a zastal. Opäť som sa na neho pozrela, zbadala ten lesk v jeho očiach a možno sa aj zľakla. Nevieť. Jednoducho som zrýchliła chôdzu a kráčala smerom domov. Nechcela som, no niečo bolo silnejšie ako ja a predsa som sa obzrela. Stál tam a hľadel mi priamo do očí. Zastala som, vracala mu pohľad a čakala čo urobí. On len zdvihol pravú ruku na pozdrav, jemne sa usmial a odišiel.

Potom som ho opäť niekoľko dní, týždňov, možno mesiacov nevidela. Opäť som zabudla. Až jedného dňa. Kráčala som ruka v ruke s cvičením všímavosti a on sa zjavil priamo predou mnou. Mala som pocit, že vyskočil spoza rohu. „Ahoj,“ pozdravil sa tentokrát prvý on. Stál predou mnou a čakal na moju odpoveď. „Ahoj,“ na nič viac som sa v tej chvíli nezmošla. „Ideš so mnou?“ opýtal sa ma ukazujúc rukou smerom na neďaleký bar. „Prečo nie?“ odvetila som neisto a snažila som sa pousmiať. „Tak pod,“ odvetil a vybral sa tým smerom. Som blázon? Väčší ako on? bežalo my mysľou, ale predsa som ho nasledovala. „Čo si dáš?“ „Stačí mi kola,“ odvetila som. Odišiel k baru a ja som ho sledovala. Snažila som sa tváriť neutrálne, ale či sa mi to darilo, netuším. Minimálne tak, nech majú všetci navôkol pocit, že sa už poznáme. Som blázon? Opäť tá otázka v mojej mysli. Doma ma čakajú deti a muž. Už ubehol čas mojej zvyčajnej vychádzky a ja som stále vonku. Snažila som sa zahnať myšlienku na to, že by som sa mala vrátiť.

„Dvakrát nikdy nie je dosť. A nohy máme dve,“ naklonil sa ponad stôl a položil naň dve vodky s kolou. „Hmmm,“ na viac som sa nezmohla. „Tak do toho. Nech sa zoznámime. Keď sa už tak dlho stretávame na ulici,“ usmial sa na mňa a podal mi vodku. Štrngli sme si. „Ja som Peter.“ „Ja Jana,“ odvetila som mu a šupla ju do seba. „Teší ma,“ opäť sa usmial, neustále mi hľadiac priamo do očí a podávajúc druhú vodku. „Čas uteká veľmi rýchlo, tak do toho.“ Na to som nereagovala, iba som do seba vliala aj druhú vodku.

Nevedela som sa odtrhnúť od jeho zraku. Nedokázala som nemlčať. Inokedy by sa mi ústa nezastavili. Všetci ma poznajú ako ukecanú. Ale tentoraz som naozaj nenachádzala slová. Tak sme tam len tak sedeli, pozerali na seba. Cítila som, ako vodka preteká mojimi žilami a prenáša sa do čoraz silnejšieho pulzu. Srdce mi bilo a ja som tam len tak sedela bez pocitu trápnosti. Prestala som vnímať ľudí navôkol. Bolo ich tam pár. Zrejme štamgasti. V tom bare som bola prvýkrát, aj keď som vedľa neho prechádzala niekoľkokrát týždenne. Vždy s deťmi, cestou späť z ihriska. Pripadal mi ako obyčajná dedinská krčma, do ktorej by som nikdy nezavítala. Nikoho som tam nepoznala. Plus pre mňa.

„Chceš vidieť, kde bývam,“ opýtal sa ma po chvíľke ticha. „Áno,“ odvetila som a prehltna. „Tak pod,“ dopil kolu a vstal. Urobila som to isté. Slepo som ho nasledovala. Zabudla som na čas. Zabudla som na tých, čo ma čakajú doma. Zrejme som zabudla aj na seba samú. Kráčali sme po ulici, ktorú za tých pár desiatok minút stihla zahaliť tma. Ako starí známy. Ako tí, čo sa poznajú už tak dlho, že si nemajú poriadne ani čo povedať. A opak bol pravdou.

Vošli sme do výtahu. Mlčal. Stlačil druhé poschodie. Vystúpili sme. Otvoril dvere, vošla som dnu. „Nech sa páči. Tu bývam.“ Ostala som ako obarená. Keď stlačil spínač, zasvietili stovky malých svetielok všade po stenách veľkej miestnosti, zrejme obývačky, keďže okrem gauča a malého konferenčného stolíka v nej nič nebolo. Iba na stenách viseli portréty rôznych dievčat a žien. Postúpila som bližšie k nim a prezerala si ich. Neutralita ich výrazu ma zarazila. Nevidela som v nich žiadnu emóciu. Ani smútok, hnev, strach, či bolesť. Ani radosť, potešenie, vzrušenie či blaženosť. Narátala som ich štrnásť. „Ty budeš pätnásť,“ prehovoril do ticha, až mnou myklo. Obrátila som sa a uvidela som ho stáť pri kuchynských dverách s dvoma pohárikmi v rukách.

ALEXANDER SCHOLZ

Tá pravá

Fedora cestou z jeho obľúbenej reštaurácie sledoval túlavý pes. Nevedel sa ho zbaviť. Až doma zistil, že je to sučka. Dal jej meno Sisa. Svedomie mu nedovolilo nechať na ulici strateného psa. Vyzeral zachovalo. Pôvodný majiteľ možno odcestoval niekde do Afriky, aby si odtiaľ priviezol pre zábavu niečo zaujímavejšie – malého tigra.

Aby Sisu nenechal neinformovanú, vysvetlil jej, že jedna jej menovkyňa je slávna speváčka. Aj operetné melódie spieva, v muzikáloch vystupuje. A to nie je všetko. Alžbeta Amália, známa tiež pod menom Sisa, bola bavorská princezná z rodu Wittelsbachov a po svojom sobáši s Františkom Jozefom ruská cisárovná, česká a korunovaná uhorská kráľovná pod menom Alžbeta. S tým si ale Fedorova Sisa nemala robiť starosti. Všetci nemôžeme byť slávn.

Fedor blúdením po sídlisku si neplní len svoju každodennú psiu povinnosť, za všetkým je oveľa viac. Vysedávaním v krčme pri pive Fedor prichádza o možnosť osloviť na ulici atraktívnu ženu, zaujímavú už na prvý pohľad. Za pokus všetko stojí. Keď to nevyjde na prvýkrát, musí využiť ďalšie ponúkané príležitosti.

Fedorova mama mu opakovane pripomínala: „Vždy nebudem na tomto svete. Staraj sa trochu viac o seba, nech si ťa nejaká všimne.“ Nejakých je dosť, ale nie každá sa mu musí páčiť. Fedorovej mame sa nepáčilo, že nedbá o svoj zovňajšok. Vyrástol už z detských nohavíc, a stále si vrtal prstom v nose.

Do tanečnej školy, to už asi ani nie je pravda, mu kúpila bielu košelu a červeného motýlika. On sa radšej venoval svojej motorke ako dvojnohej Babete. Na záverečnom tanečnom večierku, pri povinnom tanci, Fedor v nekontrolovanom rozporení stupil svojej potencionálnej svokre na nohu, a bolo po všetkých nádejach. Neokrôhanci to v živote nemajú ľahké. Ale na druhú stranu, pozeráť sa celý život na matku svojej vyvolenej, ktorá mu nevedela prepáčiť jeden prešlap, to tiež nie je žiadna výhra.

Fedorova maminka vždy hovorila: „V živote človeka je najdôležitejšia láska. Bez nej je život jednotvárný až zbytočný. Nieкто povie, že až na ... Fedor sa

vulgárne nevyjadruje, nenapísal by to ani do svojej poviedky o živote. Váži si život, aj keď je na...

Život so ženami je prekvapivejší, menej jednotvárný. Mužské vzrušenie pri sledovaní futbalového zápasu, s kamarátmi pri pive, je niečo celkom iné. Existuje aj ženský futbal, ale to je skôr o humore ako o športovom výkone. Fedor si u žien váži ich jedinečnosť. Samotárstvo je pre Fedora len dočasné riešenie – východisko z núdze.

Fedorov otec prejavoval lásku viacerým ženám. Prehliadal pri tom skutočnosť, že manželský sľub dal len jednej. Odpustila mu, ale to nepomohlo. Upil sa k smrti. „Tak mu treba,“ napokon skonštatovala.

Syna Fedora to poznačilo na celý život. Aj keď si to nechcel priznať, stal sa z neho mamičkár. Veď kto by sa o neho tak staral ak nie jeho maminka? Zakaždým za ním odpratala neumytý kuchynský riad, plný smetný kôš vyniesla, deravé nohavice zaplátala – vlasy podľa najnovšej módy na pravú stranu zahľadila. Na takú starostlivosť sa ťažko zabúda.

Pri večerných prechádzkach musí Sisa dávať jasne najavo, že pochádza z čistokrvného plemena. Zistil to z jednej učebnice o psoch. Sisa sa pre to nemá hanbiť ani za svojho pána. Uviaže jej okolo krku ružovú mašľu, spolu tak pôsobia na okolie zaujímavejšie. Spoločným úsilím môžu na verejnosti dosiahnuť viac ako si dopredu naplánovali.

Dôležité je, aby pes na slovo poslúchal svojho pána. V prípade, že sa tak nestane, pes musí pocítiť prísnosť svojho majiteľa. Človek sa rozhoduje úplne inak ako zviera, to si pes musí uvedomiť, rešpektovať jeho príkazy, keď je to práve naj- viac potrebné. Večer po neúspešnom blúdení po sídlisku, nepohládá Sisu, čo ako veľmi by krútila chvostom. Pravidlá sú pravidlá. To musí platiť aj v prípadnom manželskom zväzku muža a ženy. Sisa sa nemusí obávať, Fedor je normálny. Vzťahy medzi človekom a zvieratom má pod kontrolou.

Pes ti nič konkrétne nepovie, ale vyžalovať sa pred ním môžeš. Psovi nezostáva nič iné, len aby s tebou súhlasil. Máš pocit, že aspoň niekto ti rozumie. Vysvetlíš mu prečo občas prídeš večer neskoro domov. No a čo? Povieš si: upratuje on za mnou, alebo ja za ním? Občas sa predsa musíš odviazať. To by, ako pes, mohol pochopiť. Ani psa by nebavilo stále po tom istom dvore behať.

Kamaráti pri pive si už splnili svoju samčiu úlohu. Bývalý spolužiak Gusto je presvedčený, že žena ako taká nikdy nevie, čo chce, ale nedá pokoj, kým to nedosiahne. Majú spolu dve deti. Najviac sa na neho podobá len to druhé. Ale ani Gusto to v dodržiavaní manželskej vernosti nemá úplne bez porúch. Na služobnej ceste ho zvedla kolegyňa zo susednej kancelárie. Je tým známa.

Našťastie bez následkov. Fedor má určité morálne zásady, zatiaľ nevie, čo to je podvádzať. Smejú sa mu, že v tomto nemá žiadne živote skúsenosti. Chvália sa ako to majú v rodine všetko pevne v rukách. Muž si nesmie nechať skákať po hlave. Len raz povolíš, a si pod papučou. Gusto má povolené rozhodovať aj o tom, kde pôjdu na spoločnú dovolenku. Väčšinou sú na dedine u svokrovcov, tam je to najlacnejšie. Ženáci sa ale najlepšie cítia s kamarátmi pri pive. Nie je nad príjemnejší pocit, ako krčmová atmosféra pri sledovaní dôležitého zápasu z najvyššej ligovej súťaže. Prítomní sa môžu predháňať v kvalifikovanom hodnotení výkonov hráčov pobežujúcich od jednej bránky k druhej na krčmovej veľkoplošnej obrazovke. Každý strelený gól je príležitosť na ďalšiu rundu. Platí nesprávne tipujúci parták. Môže si nevyberane zanaďovať, všetko raz prebolí.

Ale veď o tom je život. Nemá človek nárok aj na niečo mimoriadne? Dve piva za jeden večer? Čo to je? Ani sa nenazdáš, a zase ťa prekvapí ďalšia záverečná. Stačí len zaplatiť, a všetko je vybavené. Cestou ti ujde posledný večerný spoj. Zabúdil si? Aj to sa stáva. Hlavná vec, že si nestratil kľúče od vchodu do svojho bytu.

Keby tak cestou stretol paničku, s ktorou včera nadviazal rozhovor, všetko by bolo inak. Povedal by jej, čo si o nej myslí. Je trochu odmietavá. Nie trochu, myslí si o sebe viac ako je potrebné. Svojmu psovi dopraje viacej radosti ako sebe. Fedor ju slušne pozval do kina, a ona na to, že nemôže nechať doma psa samého. Nevieš, čo si máš o tom myslieť. Je to výzva, že sa máš o jej priazeň ešte viac pokúšať? Až kým nepovie, že doma varí tú najlepšiu kávu?

Náhodné známosti z ulice nie vždy musia končiť romantickým happyendom. Predstavuješ si, aké by to bolo s ňou milé, keby nebola taká odmietavá. Tvoja predstavivosť, fantázia ti ale nestačí. Potrebujeteš realitu. Aj kvety by jej vedel priniesť.

V tú pravú chvíľu vždy príde na lámanie chleba, tvoja budúca objaví, čo všetko ti chýba, prečo si ešte stále nezadaný, bez záväzkov. Podnikať v láske nie je to iste, ako podnikať na peňažnej burze. Najskôr musíš začať v tom druhom. Láska nie je peňažný ústav, tam sa často prehráva.

Na dovolenke pri Baltickom mori jednej vyzývavej Nemke kúpil veľkú zmrzlinu. Mala dlhé nalakované nechty, pusu za dve, na očiach dve trepotáľky ako vlajková loď na Čiernom mori. Výsledok bol ešte väčší trapas, nevyšmol si, že na ľavej ruke má perleťový zásnubný prsteň. Zakrátko sa k nej prihlásil blondavý árijec – asi snúbenec. Fedor sa mu márne snažil so svojou slovnou zásobou v nemčine vysvetliť, že na Slovensku to nie je zakázané kúpiť neznámej dievčine zmrzlinu. Doma je len doma.

Aj v tento víkend sa chystali na dlhšiu prechádzku do blízkeho parku. Hlásili pekné počasie. Aj novú koženú vôdzku Sise kúpil. Dôverne sa jej prihováral, aby vedela, čo ju na budúci deň čaká:

„Viem, že ťa najviac zaujímajú cudzie pachy. Dovolím ti to,“ zdôraznil jej za dverami. „Občas si cvrkneš... Len, prosím ťa, nie pred ňou. Dáma je dáma, na to si musíš zvyknúť. Zájdeme aj k tomu domu, kde ona asi býva. Na bráničke má napísané „Tu strážim ja“. Taký malý strašiak pobehuje pred jej domom. Pamätáš sa, už sme sa s ňou raz stretli, vtedy pršalo, mala zmoknuté vlasy a zablatené topánky. Utekala domov, tiež sme sa ponáhľali. Tentokrát musíme zvoliť správnu taktiku. Začneš na toho jej Foxa brechať. Nikto tomu nebude rozumieť, ale začneš. Ja sa budem tváriť, že ťa neviem udržať. Rozumieš...? Nechcem ťa strašiť, ale u psov predovšetkým prevládajú pudy na párenie...Tak to už v prírode chodí. Ja budem mať všetko pod kontrolou,“ ubezpečil Fedor svoju Sisu.

Vyzerá to čudne, Fedor si občas neuvedomuje, že sa zhovára s nemým tvorom, ktorý úplne nerozumie ľudskej reči, ktorý mu nedokáže odpovedať. Možno zakrúti chvostom, ale to je všetko, čo predstavuje ich komunikáciu. Sadli si na gauč vedľa seba. Blížili sa Vianoce, čas sviatočný, čas na zamyslenie. Ľudia si majú odpúšťať. Sisa sa na Fedora nehnevá, že jej zožral zvyšok vianočky, ktorú zapil studenou kávou.

Na Anastáziu už Fedor nemyslí. Všetko raz prebolí. Nie je jediná na tomto svete. Krútila zadkom, ale Fedor pre ňu nebol vhodný partner. Neprejavila záujem dozvedieť sa, čo Fedor najradšej číta, že vie nájsť tiché miesto pri rybníku na večerné posedenie, pozná blahodarný účinok liečivých bylín v neďalekom brezovom háji. Nestačilo jej ani to, že rád chodí do kina, že pozná mená všetkých svetových filmových hviezd. Nezaujímali ju ani hviezdy na nebi.

Fedor ešte stále verí tomu, že všetky ženy nie sú rovnaké. Tú pravú určite raz nájde.

Končil sa večer pred Štedrým dňom. Fedor Sise sľúbil pod stromček kus bravčového, a keď bude poslúchať celý budúci rok, tak aj celú hovädziu kosť.

Nesmie ho sklamať. Má to zapísané v génoch.

Pes je po knihe najlepší priateľ človeka.

ŽENY ZA ZRKADLOM

Zborník tematických a ocenených prác XXXII. ročníka celoslovenskej literárnej súťaže Jozefa Braneckého „Studňa sa tajne s dažďom zhovára“

BRANECKÉHO TRENČÍN

Zostavili: Margita Ivaničková, Janka Poláková

Grafické spracovanie: Peter Martinák

Pri príležitosti 32. ročníka celoslovenskej literárnej súťaže
Jozefa Braneckého „Studňa sa tajne s dažďom zhovára“
vydala Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne v roku 2024.